नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

सुर्खेत

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

११औं अद्यावधिक योजना, २०८०

DDMC बैठकमा DPRP अध्यावधिक बारे छलफल

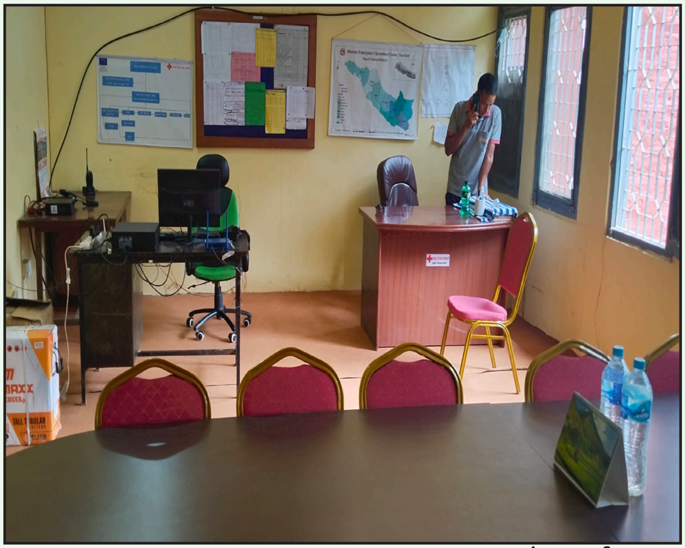

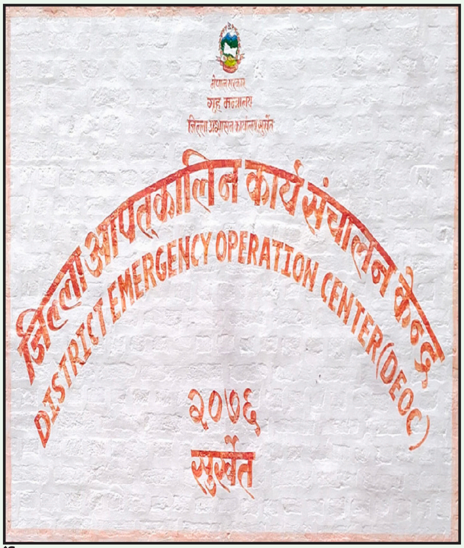

DEOC को कार्यालय, सुर्खेत

DDMC बैठक, सुर्खेत

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

सुर्खेत

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना

११औं अध्यावधिक योजना, २०८०

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना -२०८०

(एघारौं अद्यावधिक)

(२०८० साल असार २४ गते बसेको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकबाट स्वीकृत)

दस्तावेजको नाम	**:** जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना
प्रथम पटक प्रकाशन	**:** २०६८ फागुन
एघारौं अध्यावधिक प्रकाशन	**:** २०८० असार
प्रकाशक	**:** जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सुर्खेत
फोन नं	**:** ०८३ – ५३१३००, ०८३ - ५२०१२१
	: ०८३ – ५२०३११, ०८३ - ५२०१२३
इमेल	: surkhetdao@gmail.com
	: deocsurkhet@gmail.com
	: daosurkhet@moha.gov.np
वेवसाइट	**:** www.daosurkhet.moha.gov.np

सर्वाधिकार ©	**:** जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सुर्खेत

आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग	: सुन्दर नेपाल संस्था (भकारी परियोजना) सुर्खेत

योजना अद्यावधिक समिति

संयोजक	**:** हरि प्रसाद देवकोटा - जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुर्खेत
सदस्य	: तिबेन्द्राज बाँस्कोटा - विपद् व्यवस्थापन विज्ञ
सदस्य	**:** गगन खड्का - सुन्दर नेपाल संस्था (भकारी परियोजना), सुर्खेत
सदस्य	**:** ईश्वर रेग्मी - जिल्ला प्रशासन कार्यालय, सुर्खेत
सदस्य	**:** नवराज बम - जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, सुर्खेत

मुद्रण प्रति **:** १०० प्रति

मुद्रण : भवानी छापाखाना (**डिजिटल कलर प्रिन्टर्स**)
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत (फोन नं.: ०८३-५२१६१५)

नेपाल सरकार
गृह मन्त्रालय
जिल्ला प्रशासन कार्यालय
वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत

☎०८३-५२०१२१
५२०१२२
५२०१२३
फ्याक्स: ५२०३११

मन्तव्य

सुर्खेत जिल्ला चुरे र महाभारत पर्वत श्रृंखलाको बीचमा अवस्थित सुन्दर जिल्ला हो। संघीय गणतान्त्रिक लोकतन्त्रको स्थापना पश्चात कर्णाली प्रदेशको राजधानी कायम भएसँगै यस जिल्लामा पूर्वाधार विकास र शहरीकरण बढिरहेको छ। भूकम्प, बाढी, डुवान, पहिरो, आगलागी, चट्याङ, हावाहुरी, असिना र महामारी जस्ता बहु-प्रकोपका घटनाबाट क्षति व्यहोर्दै आइरहेको यस जिल्लामा बढ्दो शहरीकरण र जलवायु परिवर्तनको प्रभावले विपद् तथा महामारीजन्य जन स्वास्थ्य जोखिम पनि बढ्दै गइरहेका छन्।

नेपालको संविधानले विपद् व्यवस्थापनलाई तीनवटै तहका सरकारको एकल एवं साझा अधिकारको सूचीमा राखेको छ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यावस्थापन ऐन, २०७४ तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यावस्थापन नियमावली, २०७६ ले जिल्ला भित्र विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी संघीय नीति, रणनीति, कानून तथा योजना कार्यान्वयन गर्ने गरी, जिल्लाको विपद्को अध्ययन तथा विपद् जोखिमको लेखाजोखा गर्ने गराउने, विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने, विपद् प्रतिकार्यका लागि आवश्यक पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य सञ्चालन गर्ने गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार तोकिएको छ। यसै आधारमा सुर्खेत जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले २०६८ सालदेखि नै जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्दै आइरहेको छ। विपद् एवं जोखिमको बदलिँदो प्रकृति र प्रवृत्ति एवं विगतका प्रतिकार्य अनुभव समेतका आधारमा जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको एघारौं संशोधित संस्करण २०८० तयार भै मिति २०८०/०३/२४ गतेको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकले पारित गरी लागु गर्ने अनुमति दिएको छ।

सुर्खेत जिल्लामा बारम्बार भइरहने प्रमुख विपद्का घटनाहरूलाई मध्यनजर गरी विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य आवश्यकतालाई सन्तुलित एवम् एकिकृत रूपमा सम्बोधन गर्न नौ वटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरी सो क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना समेत तयार गरिएको छ। यसमा प्रत्येक विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना, पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना र प्रतिकार्य कार्ययोजना समेटिएको छ। विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी नेपाल सरकारको स्रोत, विकास साझेदार संस्थाहरूको सहायता तथा निजी एवम् सामाजिक क्षेत्रसँगको साझेदारी र स्थानीय तहको अगुवाई एवं सक्रियतामा यस योजनाको कार्यान्वयन गरिनेछ। विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई जिल्ला स्थित सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रका योजना तथा कार्यक्रमहरू र स्थानीय सरकारका योजना तथा कार्यक्रमहरुसँग समायोजना र एकिकरण गरी विपद् जोखिम सुसूचित विकासको अभ्यास गर्दै जिल्लाको उत्थानशीलता विकास गरिनेछ। यस योजनाको कार्यान्वयनबाट जिल्लामा विपद्को पर्याप्त पूर्वतयारी र प्रभावकारी प्रतिकार्यको आधार तयार भई विपद्बाट हुनसक्ने क्षति एवं नोक्सानी घटाउन सहयोग पुग्नेछ भन्ने विश्वास लिएको छु।

जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य क्षमता विकास तथा यस योजना तर्जुमाको निम्ति सहकार्य एवम् सहयोगका लागि यूएस एड, मर्सिकोर नेपाल र सुन्दर नेपाल संस्था/भकारी परियोजनालाई धन्यवाद दिन चाहन्छु। प्राविधिक सहायताको लागि इन्भायरोमेन्ट एण्ड इन्जिनियरिङ रिसर्च सेन्टर काठमाण्डौ तथा टिम लिडर तिबेन्द्रराज बाँस्कोटालाई विषेश धन्यवाद दिन चाहन्छु। यस योजना तर्जुमाको क्रममा मस्यौदा समितिमा रहेर काम गर्नुहुने समितिका सदस्यहरु, सबै विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू तथा विभिन्न छलफलहरुमा सहभागी भई सल्लाह सुझाव दिनुहुने सरोकारवाला संस्थाका प्रतिनिधिहरु, स्थानीय तहका प्रमुखहरू, योजना तर्जुमाको लागि योगदान गर्नुहुने सम्बन्धित सरोकारवाला सबैलाई हार्दिक धन्यवाद दिदै यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना, २०८० को पूर्ण एवम् सफल कार्यान्वयनका लागि सरकारी एवम् गैर-सरकारी क्षेत्रको सहयोग र समन्वयको लागि हार्दिक अपिल गर्दछु।

धन्यवाद,

मिति २०८० शाल आषाढ २८ गते बिहिवार

नारायण प्रसाद सापकोटा
प्रमुख जिल्ला अधिकारी

नारायण प्रसाद सापकोटा
प्रमुख जिल्ला अधिकारी एवम्
अध्यक्ष,
जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सुर्खेत

विषयसूची

तालिका सूची iii

चित्र सूची iii

अनुसूचीहरू iii

परिच्छेद एक : प्रारम्भिक १

१.१ पृष्ठभूमि १

१.२ योजनाको उद्देश्य २

१.३ योजना तर्जुमा प्रक्रिया ३

१.४ विगतका अनुभव तथा सिकाई समीक्षा ४

१.५ योजनाका तर्जुमा एवम् कार्यान्वयनका आधारभूत मान्यता ६

परिच्छेद दुई : जिल्लाको विपद् जोखिम तथा क्षमता विश्लेषण ८

२.१ सुर्खेत जिल्लाको संक्षिप्त परिचय ८

२.२ सुर्खेत जिल्लाको विपद् जोखिमको विश्लेषण १३

२.३ सामाजिक सङ्कटासन्नता विश्लेषण १७

२.४ २०८० सालको मनसुन पूर्वानुमान तथा जोखिम आँकलन १८

२.५ सम्भावित विपद् जोखिम विश्लेषण एवं प्रभाव आँकलन १९

२.६ पूर्व सूचना तथा विपद् सूचना प्रणाली २२

२.७ सरोकारवाला निकायको भूमिका तथा जिम्मेवारी २३

२.८ विषयगत क्षेत्रहरू २८

खण्ड तीन : विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना ३७

३.१. सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना ३७

३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना ५०

खण्ड चार : आपत्कालीन प्रतिकार्य कार्ययोजना ५६

४.१ आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना ५६

खण्ड पाँच: मानवीय सहायता व्यवस्थापन ७६

५.१ बन्दोबस्ती सामग्रीको आवश्यकता र उपलब्धता ७६

५.२ प्रतिकार्यका लागि जनशक्ति परिचालन ७६

५.३ राहत सामग्रीको उपलब्धता र आवश्यकता ७७

५.४ नगद सहायताको प्रवन्ध ७७

परिच्छेद छ : कार्यान्वयन, अनुगमन तथा सिकाई योजना ७८

६.१ योजना कार्यान्वयन तथा स्रोत व्यवस्थापन ७८

६.२ अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य ७९

६.३ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सुनिश्चितता ७९

६.४ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना ८१

सन्दर्भ सामग्रीहरु ८२

तालिका सूची

तालिका १ : *सुर्खेत जिल्लाको भूस्वरूप र विशेषता* ९
तालिका २ : *जिल्लाका मुख्य नदी एवं प्रभाव क्षेत्र* १०
तालिका ३ : *सुर्खेत जिल्लाका स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल र जनसाङ्ख्यिक विवरण* १२
तालिका ४ : *२०६८ साल देखि २०७९ साल सम्म १२ वर्षको अवधिमा सुर्खेत जिल्लामा भएका विपद्का घटना र यसबाट भएको क्षति* १३
तालिका ५ : *जिल्लाका प्रमुख एवं प्राथमिकतामा भएका प्रकोपहरू* १४
तालिका ६ : *सुर्खेत जिल्लाको संवेदनशील एवम् जोखिममा रहेको समूहको जनसङ्ख्या* १८
तालिका ७ : *सुर्खेत जिल्लाको पालिकागत विपद् प्रभाव आँकलन* २०
तालिका ८ : *संवेदनशील एवम् जोखिममा रहेको समुहको विपद् प्रभाव आँकलन* २१
तालिका ९ : *सुर्खेत जिल्लामा रहेको जल तथा हावापनी मापन केन्द्रहरूको विवरण* २२
तालिका १० : *सुर्खेत जिल्लाको स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रकोहरूको विवरण* २३
तालिका ११ : *विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूको भूमिका एवं जिम्मेवारी* २३
तालिका १२ : *विषयगत क्षेत्रका अगुवा एवं सदस्य संस्था तथा निकायहरू* २८
तालिका १३ : *योजना मूल्यांकन तथा परिमार्जन तालिका* ८१

चित्र सूची

चित्र १ : *विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक प्रकृया* ४
चित्र २ : *कर्णाली प्रदेशको भूकम्पीय जोखिम नक्शा* १५
चित्र ३ : *बाढीको उच्च जोखिममा रहेका जिल्लाहरू* १६
चित्र ४ : *२०८० सालको मनसुनी वर्षाको आँकलन* १९

अनुसूचीहरू

अनुसूची १: समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची २: खोज उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची ३: स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची ४: खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची ५: खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची ६: गैह्र खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची ७: संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची ८: आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची ९: पुनस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची १०: जिल्ला स्तरीय द्रुत प्रतिकार्य टोलीका सदस्यहरूको विवरण
अनुसूची ११: स्थानीय तहमा कार्यारत स्वास्थ्य शाखा संयोजकहरूको विवरण
अनुसूची १२: स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची १३: विभिन्न सुरक्षा निकायहरू र मातहत रहेका दक्ष जनशक्तिको विवरण

अनुसूची १४: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सुर्खेत जिल्ला शाखा अन्तरगत विभिन्न तालिम प्राप्त तथा प्रशिक्षक
अनुसूची १५: जिल्ला निर्माण व्यवसायी संघ सुर्खेतमा आवद्ध निर्माण व्यवसायीहरूसँग रहेको हेभि यन्त्र उपकरणहरूको विवरण
अनुसूची १६: जिल्लामा रहेका खोज तथा उद्धारमा प्रयोग हुने डुङ्गाहरूको विवरण
अनुसूची १७: जिल्लामा पहिचान गरिएका आपत्कालीन सुरक्षित आश्रय स्थलको विवरण
अनुसूची १८: स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र सम्पर्क व्यक्तिहरूको विवरण
अनुसूची १९: जिल्ला प्रहरी कार्यालय अन्तर्गत रहेका प्रहरी कार्यालयहरूको विवरण
अनुसूची २०: जिल्लामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची २१: नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखाहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची २२: जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका एम्वुलेन्सहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची २३: विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा संलग्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैहसरकारी संस्थाहरूको विवरण
अनुसूची २४: सञ्चारकर्मीहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची २५: जल तथा मौसम मापन केन्द्रहरूको विवरण (हावापानी केन्द्र तथा वर्षा मापन केन्द्र)
अनुसूची २६: विपद्को समयमा हेलिकप्टर बस्न पहिचान गरिएका स्थानहरूको विवरण
अनुसूची २७: जिल्लामा रहेका दमकल चालकको विवरण
अनुसूची २८: जिल्ला स्थित क्रियाशील राजनीतिक दलहरूको सम्पर्क विवरण
अनुसूची २९: विपद्को समयमा प्रयोग हुने खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको आवश्यकता पहिचान
अनुसूची ३०: मानवीय सहायता सम्बन्धी मापदण्डहरू

परिच्छेद-एक

प्रारम्भिक

१.१ पृष्ठभूमि

कर्णाली प्रदेशको राजधानी रहेको सुर्खेत जिल्ला चुरे र महाभारत पर्वत श्रृंखलाको बीचमा केही समथर उपत्यका समेत समेटेर बनेको छ । कर्णाली र भेरी राजमार्गको प्रवेश विन्दु (gate way) तथा कर्णाली प्रदेशको राजधानी कायम भएसँगै यस जिल्लामा पूर्वाधार विकास र शहरीकरण पनि बढिरहेको छ । तर प्राकृतिक रूपमै भूकम्प, बाढी, पहिरो हावाहुरी, असिना चट्याङ जस्ता बहु प्रकोपको जोखिममा रहेको यो जिल्लामा सामाजिक आर्थिक एवं मानवीय कारणले हुने आगलागी, महामारी र दुर्घटनाबाट क्षति व्यहोर्दै आइरहेको छ । बाढी र भूकम्पको उच्च जोखिममा रहेको यस जिल्लामा जलवायु परिवर्तनको प्रभावले विपद् तथा जनस्वास्थ्य जोखिम पनि बढ्दै गइरहेको छ ।

विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापनको मूलभूत उद्देश्य विपद्बाट हुने मृत्युदर तथा प्रभावितहरुको सङ्ख्या उल्लेख्य रूपमा घटाउनु, विपद् वा महामारीका कारण उत्पन्न हुनसक्ने स्वास्थ्य संकटको रोकथाम एवम् व्यवस्थापन गरी मानवीय क्षति न्यूनीकरण गर्नु, कृषि उद्योग, सडक, सञ्चार, खानेपानी एवम् सरसफाईका संरचना तथा स्वास्थ्य र शिक्षाका पूर्वाधार एवम् सेवामा विपद्का कारणबाट हुने क्षति तथा नोक्सानी घटाउँदै तिनीहरूको उत्थानशीलता बढाएर विकासको दीगोपनालाई स्थायित्व दिनु, विकास तथा पूर्वाधार निर्माणमा गरिएको लगानीलाई सुरक्षित गर्नु र विपद् पश्चात तत्काल आवश्यक मानवीय सहायता उपलब्ध गराउनु हो। जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले कानूनले दिएको अधिकार क्षेत्रभित्र रहेर उक्त कार्यहरू गर्दछ ।

तीववटै तहका सरकारको अधिकार बाँडफाट सम्बन्धी संवैधानिक व्यवस्था, विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यावस्थापन ऐन, २०७४ को दफा २ (ख) तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यावस्थापन नियमावली, २०७५ को दफा ७ (ख) मा प्रवन्ध गरिए बमोजिम जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्न संघीय सरकारको प्रतिनिधिको रूपमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई तोकिएको काम कर्तब्य र अधिकार एवम् विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्वस्थापन राष्ट्रिय नीति, २०७५ तथा रणनीतिक कार्ययोजना, २०१८-२०३० को लक्ष्य र मार्गदर्शन एवम् नीतिगत र कानूनी आधार र विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ को पहिलो संशोधन २०७६ ले तय गरेको विधि र प्रकृया बमोजिम जिल्लाको विपद् प्रतिकार्यलाई चुस्त तथा प्रभावकारी बनाउन र त्यसको लागि आवश्यक समन्वय, स्रोत परिचालन एवं पूर्वतयारी गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति सुर्खेतले २०६८ सालदेखि नै जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा गर्नुका साथै प्रत्येक वर्ष अध्यावधिक गर्दै आइरहेको छ । यसै सन्दर्भमा जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको एघारौं अध्यावधिक संस्करण २०८० तयार गरिएको छ ।

यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई ६ वटा खण्डमा संगठित गरिएको छ । **खण्ड एक**; परिचय खण्ड हो । जसमा योजना तर्जुमाको कानूनी एवं नीतिगत पृष्ठभूमि, उद्देश्य, योजना तर्जुमा प्रकृया, विगतका अनुभव तथा सिकाई, र कार्यान्वयनका मूलभूत मान्यताहरू राखिएको छ । **खण्ड दुई**; जिल्लाको विपद् जोखिम तथा क्षमता विश्लेषणको खण्ड हो । यस खण्डमा सुर्खेत जिल्लाको संक्षिप्त परिचय, विपद् जोखिमको अवस्था, प्रमुख प्राथमिकतामा रहेका प्रकोपहरू, विपद् जोखिम आँकलन, जिल्लाको नीतिगत एवं संस्थागत क्षमता विश्लेषण र नौ वटा विषयगत क्षेत्रको गठन र कार्य जिम्मेवारी राखिएको छ ।

खण्ड तीन; पूर्वतयारी योजनाको खण्ड हो । यस खण्डमा सामान्य पूर्वतयारी र पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका गतिविधिहरू छन् । खण्ड तीनमा प्रवन्ध गरिएका गतिविधिहरूको नियमित तयारीले जिल्लाको विपद् पूर्वतयारीलाई चुस्त राख्दछ । त्यसैगरी **खण्ड चार**; आपत्कालीन प्रतिकार्य कार्ययोजना (कार्यविधि) हो । यसमा नौवटै विषयगत क्षेत्रले विपद्को शुन्य समयदेखि एक महिनासम्म गर्नुपर्ने प्रतिकार्य गतिविधिहरू राखिएको छ । यो खण्ड विपद् प्रतिकार्य गर्नुपर्ने अवस्थामा मात्र क्रियाशील हुन्छ । विपद्को प्रकृति र प्रभाव अनुसार प्रतिकार्य सञ्चालन क्रियाशील हुन्छ । विपद्को समयमा यस खण्डको प्रभावकारिता खण्ड तीनको पूर्वतयारीको स्तरमा निर्भर गर्दछ ।

खण्ड पाँच; मानवीय सहायता व्यवस्थापनको खण्ड हो । जसमा बन्दोबस्ती व्यवस्थापन, मानवस्रोत व्यवस्थापन, राहत व्यवस्थापन र नगद सहायता व्यवस्थापनलाई समेटिएको छ । त्यसैगरी **खण्ड छ**; कार्यान्वयन अनुगमन तथा सिकाई योजना हो । यसमा योजना कार्यान्वयनमा स्रोतको प्रवन्ध, अनुगमन तथा मूल्याङ्कनका र सिकाई एवं योजना पुनरावलोकन र अध्यावधिक गर्ने प्रक्रिया समेटिएको छ । यस योजनासँग सम्बन्धित अन्य विवरणहरू ३० वटा अनुसूचीमा राखिएको छ ।

१.२ योजनाको उद्देश्य

विपद्को समयमा प्रभावितहरूको जीवन रक्षा, सम्पत्ति तथा जनधनको सुरक्षा र संरक्षण गरी मानवीय संकटको सामना तथा प्रभावकारी प्रतिकार्य गर्नु स्थानीय स्रोत साधन र प्रविधिको उपयोग गर्दै आघातमा परेका व्यक्ति तथा समुदायलाई उचित मानवीय सहायता सुनिश्चित गर्नु र प्रकोपको रोकथाम तथा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका लागि जिल्लाको स्रोत साधन एवम् क्षमता वृद्धि गर्दै विपद् जोखिम व्यवस्थापन पद्धति, संरचना र प्रकृयालाई प्रभावकारी र जवाफदेहीपूर्ण ढंगले परिचालन एवम् कार्यान्वयन गरी सुर्खेत जिल्लाको उत्थानशीलता तथा अझ सुरक्षित जिल्लाको रूपमा विकास गर्न मद्दत गर्नु यस योजनाको प्रमुख उद्देश्य हो भने यसका विशिष्ट उद्देश्यहरु निम्नानुसार रहेका छन् ।

१. जिल्लामा विपद्बाट हुनसक्ने क्षति तथा नोक्सानी घटाउनु र प्रभावित हुने व्यक्ति, परिवार तथा समुदायलाई उपयुक्त मानवीय सहायता सुनिश्चित गर्नु ।

२. जिल्लामा स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई विषयगत क्षेत्रको परिचालन गरी व्यवस्थित र समन्वयात्मक रूपमा कार्यान्वयन गर्नु ।
३. विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीका लागि स्थानीय साधन स्रोतको अधिकतम् परिचालन गर्नु ।
४. विपद् पूर्वतयारीलाई प्राथमिकताका साथ कार्यान्वयन गरी विपद् पछि उद्धार राहतका लागि हुने खर्च घटाउनु ।
५. विभिन्न सरोकारवाला निकाय तथा संस्थाहरूसँगको समन्वय र सहकार्यमा जिल्लाको विपद् प्रतिकार्य पद्धति, संरचना तथा समग्र क्षमता सुदृढ गर्नु ।
६. विषयगत क्षेत्रका आधारमा जिल्लाको विपद् न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन क्षमता बढाउँदै क्षेत्रगत तथा नियमित विकास कार्यक्रम मार्फत विपद् जोखिम न्यूनीकरणलाई निरन्तरता दिनु ।

१.३ योजना तर्जुमा प्रक्रिया

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ बमोजिम २०६८ सालदेखि नै सुर्खेत जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार हुँदै आएको छ । विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई वार्षिक रूपमा समीक्षा गरी पुनरावलोकन गर्नुपर्ने मार्गदर्शनको व्यवस्था तथा आवश्यकता बमोजिम २०७९ साल चैत्रमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक गर्ने निर्णय गर्‍यो ।

उक्त बैठकले विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको पुनरावलोकन गर्ने निर्णयसँगै भकारी परियोजनाले जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक गर्न प्राविधिक सहयोग उपलब्ध गराउने सहमति बमोजिम मार्गदर्शनले तय गरेको विधि अनुसार योजना अध्यावधिक गर्ने प्रक्रिया शुरू गरियो । यसै सन्दर्भमा २०८० वैसाख १२ गते जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिका सदस्यहरू, विषयगत कार्यालयका प्रमुख, गाउँ तथा नगर पालिकाका प्रमुख र सरोकारवालाहरूबीच विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अध्यावधिक गर्ने सम्बन्धमा प्रारम्भिक छलफल आयोजना गरियो ।

योजना कार्यान्वयनका विगतका अनुभव तथा सिकाईको समीक्षा गरी परिमार्जन एवं अध्यावधिक गर्नुपर्ने विषयवस्तुको पुनरावलोकन गरियो । उक्त छलफलबाट नौ वटा विषयगत क्षेत्र सदर गरी विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू र सरोकारवाला संस्थाहरूको विवरण अध्यावधिक गर्ने र यसको आधारमा विषयगत क्षेत्रको पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको मस्यौदा तयार गर्ने निर्णय भयो ।

२०८० साल जेठ र असारको अवधिमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति र विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूबीच विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको शंसोधित मस्यौदामाथि छलफल गरेर र इमेल मार्फत पृष्ठपोषण लिने काम भयो । प्राप्त पृष्ठपोषण र सुझाव समेतलाई समेटेर योजनाको अन्तिम

मस्यौदा तयार गरी २०८० साल असार २४ गते बसेको जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको बैठकले सुर्खेत जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको एघारौं संशोधित संस्करण २०८० स्वीकृत गरी कार्यान्वयनमा ल्याएको छ ।

चित्र १: विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा तथा अध्यावधिक प्रक्रिया

१. प्रारम्भिक छलफल र योजना अध्यावधिक गर्ने निर्णय	२०७९ चैत्र
२. प्रारम्भिक अध्ययन विषयगत क्षेत्रको पहिचान	२०८० वैसाख पहिलो हप्ता
३. योजना तर्जुमा बैठक, अद्यावधिक गर्नुपर्ने विषयहरू	२०८० वैसाख १५
४. योजनाको परिमार्जित मस्यौदा तयारी	२०८० जेठ
५. सरोकारवालाहरूको बैठक र मस्यौदामाथि छलफल र	२०८० असार
६. अन्तिम मस्यौदा तयारी र स्वीकृति	२०८० असार २४ गते

१.४ विगतका अनुभव तथा सिकाई समीक्षा

- विगत १२ वर्षदेखि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति सुर्खेतले यस जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरी अद्यावधिक गर्दै आएको छ । तर संघीय संविधानिक व्यवस्थाको कार्यान्वयन तथा प्रदेश र स्थानीय सरकारको गठन भएसँगै विपद् व्यवस्थापनलाई तीन वटै तहका सरकारको साझा अधिकारको रूपमा तोकिएको हुनाले विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीमा प्रदेश र स्थानीय तहको समेत उत्तिकै जिम्मेवारी र अधिकर रहेको छ । साथै संघीय सरकारका जिल्ला स्थित कार्यालयहरूको सङ्ख्या र कार्यक्षेत्र समेत घटेको स्थितिलाई ख्याल गरी जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
- यस जिल्लामा नौ वटा विषयगत क्षेत्र निर्धारण गरी विषयगत क्षेत्रको आधारमा पूर्वतयारी र प्रतिकार्य कार्ययोजना तयार गरिँदैं आएको छ । तर दशौं पटकसम्म अध्यावधिक हुँदासमेत विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकाय तथा विषयगत क्षेत्रको कार्ययोजना ढाँचामा एकरूपता कायम हुन सकेको छैन । यसकारण विषय क्षेत्रगत योजनाको ढाँचामा समेत एकरूपता कायम गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
- जिल्लामा नौ वटा आपत्कालीन विषयगत क्षेत्रहरू गठन गरिएको छ । संघीय तथा प्रदेश सरकारका जिल्ला स्थित निकायहरूले सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने र अन्य संस्था

तथा निकायहरू सदस्यको रूपमा विषयगत क्षेत्रमा रहि काम गर्ने गर्दछन्। तर विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यमा कतिपय विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकायहरूको सक्रियता कम देखिन्छ। विषयगत क्षेत्रको योजना तर्जुमा र कार्यान्वयनलाई सम्बन्धित क्षेत्रगत कार्यक्रमसँग जोडेर नियमित कार्यको रूपमा पूर्वतयारीको काम गर्नुपर्ने देखिन्छ।

- जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापना भई सञ्चालन भइरहेको छ। यद्यपि प्रदेश तथा राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र र स्वास्थ्य लगायतका अन्य विषयगत आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रसँगको नेटवर्किङ् र विपद् सूचना व्यवस्थापन प्रभावकारी हुन सकेको छैन। जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रले आफ्नो कार्यसञ्चालनलाई प्रभावकारी बनाउँदै भर्खरै स्थापना भइरहेका जिल्लाका स्थानीय आपत्कालीन केन्द्रलाई विपद् सूचना व्यवस्थापन र नियमित कार्यसञ्चालनको लागि क्षमता विकासमा सहयोग गरी विपद् सूचना व्यवस्थापनलाई अभ्यासलाई सुदृढ गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- अहिले स्थानीय तहहरूमा पनि खोज उद्धार, बन्दोबस्ती लगायत केही राहत सामग्रीहरू रहेको र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति अन्तर्गत रहेका खोज उद्धार, बन्दोबस्ती, राहत लगायतका सामग्रीहरू विपद्को अवस्थामा स्थानीय तहसँगको समन्वयमा आवश्यकता अनुसार परिचालन गर्नुपर्ने देखिन्छ। स्थानीय तहसँग अधिकार र स्रोत समेत भएकोले साना स्केलका विपद्को लागि जिल्लाको निर्भरता कम गर्दै स्थानीय तह बढी जिम्मेवार हुने र जिल्लाले बढी समन्वयको काम गर्नुपर्ने देखिन्छ।
- जिल्लाको भौगोलिक अवस्थालाई मध्यनजर गरी पूर्वी क्षेत्रको लागि गुर्भाकोट नगरपालिकाको बोटेचौर मध्यक्षेत्रको लागि वीरेन्द्रनगर र पश्चिम क्षेत्रको लागि पञ्चपुरी नगरपालिकाको बाबियाचौरलाई अपरेसन बेस बनाई खोज उद्धार, बन्दोबस्ती तथा राहत समग्रीहरूको भण्डारणको प्रवन्ध गर्दा सहज हुने देखिन्छ।
- कर्णाली प्रदेशले विपद् र आकस्मिक घटनाहरुबाट हुने मृत्युको जोखिम र विपद्बाट हुने घर क्षतिका लागि बीमाको शुरुवात गरेको छ। तर यसको जानकारी जोखिममा रहेका समुदायसम्म पुग्न सकेको छैन। बीमा भुक्तानी लिने सम्बन्धमा पनि केही दोहोरोपन र अस्पष्टता देखिएकोले अहिलेसम्म विपद् बीमा कार्यक्रम प्रभावकारी हुन सकेको छैन। यसका लागि प्रक्रियालाई सरल बनाउने र सबै सम्बन्धित निकाय तथा स्थानीय इमान्दारितापूर्वक काम गर्नका लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले सहजीकरण गर्न सक्दछ।
- आगलागी, पहिरो जस्ता विपद्का घटनामा दुर्गम र छरिएका बस्तीहरूमा सुरक्षाकर्मी तत्काल पुग्न सक्दैनन्। यसकारण साना स्केलमा विपद्मा समुदाय स्तरबाटै प्रतिकार्य गर्न सक्ने गरी स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी समुदायमा रहेका प्रतिकार्य टोलीहरूलाई सामान्य खोज उद्धारको तालिम दिई क्षमता बढाउनुपर्ने र खोज उद्धार तथा मानवीय

सहायताका अत्यावश्यक न्यूनतम् सामग्रीहरू स्थानीय स्तरमै भण्डारणको प्रवन्ध गरी आवश्यक पर्दा तुरून्तै प्रयोग गर्न सकिने गरी व्यवस्था गर्नुपर्ने देखिन्छ ।

- पूर्व सूचना प्रणालीको पहुँच जोखिममा रहेको समुदायसम्म पुऱ्याएर मौसम तथा जलवायुसम्बन्धी पूर्वसूचनाको लाभ जोखिममा रहेका समुदाय तथा किसानले समेत लिन सक्ने गरी पूर्व सूचना प्रवाहको संयन्त्र तयार गर्नुपर्ने र यसलाई स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र मार्फत समुदायको पहुँचमा पुऱ्याई विपद्को समयको (Real Time) जोखिम सञ्चार प्रभावकारी बनाउन जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रले काम गर्नुपर्ने देखिन्छ ।
- सडक निर्माण मर्मत तथा स्तरोन्नति गर्दा पूर्ण रूपमा आवागमन बन्द हुनेगरी सडकमा काम गर्ने गरेको पाइन्छ । यस समयमा आगलागीको कुनै घटना भयो भने दमकल छिर्न सक्ने अवस्था हुँदैन । यसकारण सडक निर्माण गर्दा आइपर्न सक्ने आपत्कालीन परिस्थितिको ख्याल गरी एकतर्फी सडक सञ्चालन हुने गरी गर्नुपर्दछ । त्यसैगरी दमकलमा सधैं पानी भरेर राख्ने र बीचमा पानी भर्न सकिने प्रवन्ध गर्नुपर्ने हुन्छ ।
- पछिल्लो समयमा विकास निर्माणका गलत अभ्यासका कारण बाढी पहिरो जस्ता विपद्का घटनाहरु बढी रहेको र बस्ती, उर्भर जमिन र सडक संरचनाहरू नै जोखिममा पर्दै गएकोले विकास निर्माणका क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्दा जोखिम सूसुचित र जोखिम न्यूनीकरणका उपायहरू सहित आवश्यकताको आधारमा मात्र गर्नुपर्ने देखिन्छ । यसमा जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले नियामकको रूपमा काम गर्नुपर्दछ ।
- विपद् व्यवस्थापनलाई राहतमुखी आवधारणाबाट मात्रै बुझ्ने र सोही अनुसार विपद् पश्चात राहत वितरणमा मात्र केन्द्रित हुने प्रचलनका कारण विपद् जोखिम घट्न सकेको छैन । विषयगत क्षेत्रका नियमित वार्षिक कार्यक्रमहरूमा विपद् जोखिम न्यूनीकरणका कार्यक्रमहरू एकिकृत रूपमा कार्यान्वय गरी विपद् जोखिम घटाउँदै लानुपर्ने देखिन्छ ।
- भर्खरै भोगेको कोभिड १९ को विपद् तथा स्वास्थ्य संकटको सामना गर्न जिल्लाले गरेको प्रवन्ध, अभ्यास तथा अनुभवलाई नियमित विपद् न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्य नीति, योजना र संयन्त्रमा एकिकृत गरी भविश्यमा आउनसक्ने यस प्रकारका जनस्वास्थ्य संकट व्यवस्थापन तथा नियन्त्रणका लागि क्षमता सुदृढ गर्दै जानुपर्ने देखिन्छ ।

१.५ योजनाका तर्जुमा एवम् कार्यान्वयनका आधारभूत मान्यता

१. यस जिल्लाभित्र गरिने विपद् जोखिम न्यूनीकरण, व्यवस्थापन, पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका सबै गतिविधिहरू जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको समन्वयमा हुनेछन् ।

२. विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारी कार्यमा कहिँ कतै रिक्तता हुन नदिन र सन्तुलित कार्यान्वयनको लागि नौ वटा विषयगत क्षेत्र (Cluster) को प्रवन्ध गरिएको छ । यस जिल्लामा कार्यरत सबै सरोकारवाला निकायहरू तथा संस्थाहरूले आफ्नो कार्यक्षेत्र बमोजिम

सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रसँगको समन्वयमा प्रतिकार्य र पूर्वतयारीका गतिविधिहरूमा सहयोग गर्नेछन् ।

३. विपद् पूर्वतयारीको काम, विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट प्रतिकार्य तथा मानवीय सहायताका लागि गरिने सहयोग एकद्वार नीति बमोजिम नेपाल सरकारको स्वीकृत मापदण्ड र प्रक्रिया अनुसार हुनेछ ।

४. विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीको काम विषयगत क्षेत्र र स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूको सक्रियता र अगुवाई तथा सामाजिक एवं नागरिक क्षेत्रको सहयोग र नीजि क्षेत्रसँगको साझेदारी र जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सान्वयमा हुनेछ । विपद् लेखाजोखा, सूचना व्यावस्थापन, श्रोत परिचालन तथा मानवीय सहायता व्यवस्थापन एकिकृत पद्धति अनुरूप हुनेछ ।

५. स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका गतिविधि तथा मानवीय सहायताका कार्यहरू सुशासनको मान्यता अनुरूप पारदर्शी, सहभागीतामूलक र समावेसी हुनेछन् ।

६. स्वास्थ्य संकट एवम् विपद् पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा मानवीय सहायताका गतिविधिहरू मानवता, तटस्थता, निष्पक्षता र स्वतन्त्रता जस्ता मानवीयताका मूलभूत सिद्धान्तमा आधारित हुनेछन् ।

७. विपद् जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य तथा समग्र विपद् एवम् स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापनमा उपलब्ध स्थानीय श्रोत तथा जनशक्तिको अधिकतम् प्रयोग र परिचालनको नीति लिइनेछ ।

८. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापनका प्राथमिकता प्राप्त कार्यहरूलाई जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालयहरू र स्थानीय तहले क्षेत्रगत विकासका नियमित गतिविधिहरूसँग एकिकृत गरी विकासमा मूल प्रवाहीकरण गर्दै जिल्लाको उत्थानशीलता विकासमा सहयोग पुग्नेछ ।

परिच्छेद-दुई

जिल्लाको विपद् जोखिम तथा क्षमता विश्लेषण

२.१ सुर्खेत जिल्लाको संक्षिप्त परिचय

सुर्खेत चुरे पहाड र महाभारत शृङ्खलाको बीचको भूगोलमा अवस्थित जिल्ला हो । समुन्द्र सतहबाट १९८ मीटर देखि २३६७ मीटरसम्मको उचाईमा फैलिएको यस जिल्लाको कुल क्षेत्रफल २४५१ वर्ग कि.मी. रहेको छ । भौगोलिक दृष्टिले कमजोर पत्रे चट्टानले बनेको चुरे पर्वत शृङ्खला, बेंसी तथा उपत्यका र महाभारत पर्वत रहेको यस जिल्लामा पछिल्लो जनगणना अनुसार ४१५१२६ जनसङ्ख्या बसोबास गर्दछन् ।

२.१.१. जिल्लाको अवस्थित र सिमाना एवं प्रशासनिक विभाजन

अक्षांश	२८° २०' - २८° ५८'
देशान्तर	८०° ५९'- ८२° ०२'
पूर्व	सल्यान जिल्ला
पश्चिम	अछाम, डोटी र कैलाली जिल्ला
उत्तर	दैलेख, जाजरकोट जिल्ला
दक्षिण	बर्दिया जिल्ला
औषत लम्वाई	११५ कि.मी.
औषत चौडाई	३७ कि.मी.
उचाई	समुद्री सतहबाट १९८ मीटरदेखि २,३६७ मीटरसम्म
अधिकतम् उचाई	२,३६७ मीटरसम्म
क्षेत्रफल	२४५१ वर्ग कि.मी.
निर्वाचन क्षेत्र	संघीय २, प्रदेश ४
स्थानीय तहको सङ्ख्या	९ (५ नगरपालिका – वीरेन्द्रनगर, भेरीगंगा, गुर्भाकोट, पञ्चपुरी र लेकबेसी; ५ गाउँपालिका – सिम्ता, चौकुने, बराहताल र चिङ्गाड)
जम्मा वडा सङ्ख्या	९९
जम्मा जनसङ्ख्या	४१५१२६

२.१.२. भू धरातलीय स्वरूप

सुर्खेत जिल्ला भौगोलिक रूपमा अत्याधिक विविधता भएको जिल्ला हो । यो जिल्ला समुद्री सतहबाट १९८ मिटरदेखि २,३६७ मिटरसम्म उचाईसम्म फैलिएको छ । जिल्लाको भौगोलिक स्थिति र यसको स्वरूपलाई मुख्यतया यसको भू आकृति, उचाईगत भिन्नता र भौगर्भिक संरचनाको आधारमा महाभारत श्रृंखला, मध्य मैदानी उपत्यका तथा पहाडी क्षेत्र र चुरे भावर श्रृंखला गरी तीन प्रकारको प्रणालीमा विभाजन गरेर बुझ्न सकिन्छ ।

तालिका १: सुर्खेत जिल्लाको भूस्वरूप र विशेषता

भौगोलिक क्षेत्र	विशेषता
महाभारत श्रृंखला	सुर्खेत जिल्लाको उत्तर पूर्वमा अवस्थित जर्बुटा, नेटा, अवलचिङ, पाम्का, मटेला, रजेना, गर्पन, राकम, काप्रीचौर, लेखफर्सा, गुमी, रानीबास, तथा मध्यमा पर्ने लेखगाउँ र पश्चिमा पर्ने १,००० मीटरभन्दा माथिका पर्वतीय क्षेत्रहरू २० देखि ४० डिग्री भिरालोपन भएका क्षेत्रहरू महाभारत पर्वत श्रृङ्खलामा पर्दछन् । अति उच्च ढालीय कोण (भिरोलोपन) भएका यी भू भागहरूमा कंकड र खैरोमाटोको बाहुल्यता रहनुको साथै यो क्षेत्र भू-क्षयको दृष्टिकोणले पनि अति संवेदनशील रहेको छ । सुर्खेत जिल्लाको करिब ४३ प्रतिशत भू-भाग महाभारत पर्वत श्रृङ्खलामा पर्दछ ।
मध्य मैदानी उपत्यका तथा पहाडी क्षेत्र	जिल्लाको पूर्वदेखि पश्चिमसम्म फैलिएको यो भित्री मधेसको भौगोलिक संरचनालाई बीच-बीचमा सानातिना थुम्काथुम्की तथा नदीनालाहरूले खण्डीकरण गरेको छ । सबै स्थानमा एकै प्रकारको चौडाइ नभए तापनि भेरी नदीको दायाँ - वायाँ दुबैतर्फ फैलिएको समथर जग्गा समेतलाई समेट्दा यसको सरदर चौडाइ ८ किलोमिटर जति हुन आउँदछ । सुर्खेत जिल्लाको पूर्वमा पर्ने साविक कल्याण, दशरथपुर, लेखपर्सा, गुमी, घुमखहरे, सहारे, मेहेलकुना, मैनतडा, छिन्चु तथा मध्य (सुर्खेत उपत्यकामा पर्ने वीरेन्द्रनगर नगरपालिका लगायत साविकका उत्तरगंगा र लाटीकोइली गाविसको साथै पश्चिमी भागमा पर्ने कुनाथरी, वावियाचौर, विद्यापुर, कल्याण, घाटगाउँ र गुटु यस भौगोलिक क्षेत्रमा पर्दछन् । जिल्लाको झण्डै ४२ प्रतिशत भू-भाग ओगटेको यस क्षेत्रमा धान, गहुँ, र तोरीको खेती प्रचुर मात्रामा हुन्छ । भेरी नदीको दुवै किनाराको आसपासमा अवस्थित यी समथर फाँट तथा उपत्यकाहरू निकै मलिलो भएकोले यो क्षेत्र कृषि प्रयोजनको लागि ज्यादै उपयुक्त रहेको छ । यो क्षेत्र बाढी र डुबानबाट बढी प्रभावित हुने गर्दछ ।

चुरे भावर श्रृंखला	सुर्खेत जिल्लाको दक्षिण भागमा समुद्र सतहबाट करिब १,००० देखि १,५०० मीटरसम्मको उचाई र ३० डिग्रीभन्दा बढी भू-धरातलीय ढालीय कोण (भिरोलोपन) भएको भेरी र बबई नदीको बीचमा फैलिएको कमजोर भू-संरचना भएको चुरिया (चुरे भावर) श्रृङ्खला पर्दछ । कंकड र बलौटे माटोको अधिकता भएको यो भूभाग कृषिको लागि खासै उपयुक्त नहुने भए तापनि वन सम्पदाको लागि भने बढी उपयोगी देखिन्छ । सुर्खेत जिल्लाको दक्षिणमा अवस्थित यस चुरे श्रृङ्खलामा बर्दिया राष्ट्रिय निकुञ्ज र साविकका लेखपराजुल, छिन्चु, तातापानी, हरिहरपुर गाविसहरु पर्दछन् । जिल्लाको कुल भौगोलिक क्षेत्रको झण्डै १३ प्रतिशत भू-भाग यस चुरे श्रृङ्खलाले ओगटेको छ ।

जमिनको भिरालोपना जति बढी हुन्छ सोही अनुपातमा भूक्षयको सम्भावना बढ्नुको साथै सो जमीनको उर्बरा शक्ति कम हुने र सिंचाईको सुबिधा उपलब्ध गराउन कठिनाई पर्दछ । पर्यावरणीय दृष्टिकोणले १८% सम्मको भिरालो जमीनमा (९० डिग्रीलाई शतप्रतिशत भिरालोपन मान्दा) न्यूनतम भू - क्षय हुने तथ्यलाई दृष्टिगत गरी कतिपय मुलुकले १८% भन्दा माथिको भिरालोपन भएको जमिनको भू - उपयोगलाई नियन्त्रण गरेको तथा ५०% भन्दा माथिको भिरालो जमिनलाई पूर्णरूपले संरक्षित भूमिको रूपमा राखेको पाइन्छ । इसिमोडद्वारा वि.सं. २०५४ सालमा प्रकाशित नेपालको ७५ वटै जिल्लाको विकास सम्बन्धी सूचकाङ्कको प्रतिवेदन अनुसार सुर्खेत जिल्लाको कूल क्षेत्रफल मध्ये ५०.२० प्रतिशत भू - भाग ३० डिग्रीभन्दा कम भिरालोपना भएको देखिन्छ । सुर्खेत जिल्लाको भौगोलिक स्वरूपलाई गहिरा नदी र खोलाले सदिऔंदेखि चिर्दै लगेको छ । जिल्लाको दक्षिणतर्फ चुरे भावरबीचमा दुन उपत्यका र उत्तरतर्फ महाभारत पर्वत श्रृङ्खला पर्दछ ।

२.१.३. प्रमुख नदी नाला एवं सम्भावित जोखिम

सुर्खेत उपत्यका, चुरे पर्वत श्रृखला र महाभारत पर्वतले ढाकिएको छ । भेरी र कर्णाली जस्ता ठूला नदीहरूले सुर्खेत जिल्लालाई चारैतिरबाट घेरेको छ । यी बाहेक मध्यम खालका तथा खहरे खोलाहरु पनि रहेका छन् । यस जिल्लाको लागि यी नदी तथा खोलाहरू पानीको प्रमुख स्रोत त हुन नै । सही व्यवस्थापन नहुँदा बाढी, पहिरो, डुवान, कटान जस्ता विपद्को कारक पनि बन्ने गरेका छन् ।

तालिका २: जिल्लाका मुख्य नदी एवं प्रभाव क्षेत्र

नदी तथा खोला	प्रभाव क्षेत्र र असर
कर्णाली नदी	मानसरोवर उद्गमस्थल भएको कर्णाली नदी सुर्खेत जिल्लाको पश्चिमी भाग पोखरीकाँडा हुँदै तातापानी, घाटगाउँ भएर बग्दछ । यो प्रसिद्ध र नेपालको दोस्रो ठूलो नदी हो ।
भेरी नदी	काञ्जिरोवा हिमाल उद्गमस्थल भएको भेरी नदी यस जिल्लाको पूर्वमा पर्ने राकमबाट

	पश्चिमतर्फ घाटगाउँको वीरगौंडामा पुगेर कर्णाली नदीमा मिसिन्छ । यो नदीले बजेडीचौर, राकम, काप्रिचौर, धारापानी, घुमखहरे, दहचौर, सहारे, छिन्चु, कल्याण, साटाखानी, गुमी, लेखफर्सा, दशरथपुर, लेखपराजुल, हरिहरपुर, कुनाथरी, तरङ्गा, तातापानी र घाटगाउँलाई प्रभावित पार्दछ । यो नदीको किनारमा केही ठाउँमा बाढी प्रकोपको जोखिम छ भने केही ठाउँमा नदीमा बगेर आएको फोहोरका कारण महामारी फैलन सक्ने सम्भावना पनि रहेको छ ।
झुप्रा खोला	रतु, गर्पन र वीरेन्द्रनगर भई भेरी नदीमा मिसिने यस खोलाको उद्गम महाभारत पर्वत श्रृखलामा पर्दछ । हिउँदमा पानी नहुने र उक्त समयमा गिटी, बालुवा अत्यधिकरुपमा निकाल्नाले यो खोलाले वीरेन्द्रनगर नगरपालिकामा वर्षायाममा बाढीको विपद् निम्त्याउने गर्छ ।
सिम्ता खोला	सुर्खेतको पूर्वउत्तरमा पर्ने सिम्ता दहबाट राकम वादेपिपलको भेरीमा मिसिने यस खोलाले आफ्नै किनारमा रहेका खेतहरु कटान र बालुवा पटान गर्ने गर्दछ ।
खहरे खोला	गुमी र लेखफर्साबाट बग्दै भेरीमा मिसिने यो खोलामा पनि गिटी बालुवा झिक्ने काम भएदेखि यसका तटिय क्षेत्रमा बसोबास गर्ने समुदायहरु बढीको जोखिममा रहेको देखिन्छ । लेखफर्सामा रहेको राते खोलाले पनि तटिय क्षेत्रमा रहेका समुदायमा पहिरो निम्त्याएको पाइन्छ ।
चिङ्गाड खोला	अवलचिङ्ग, नेटा, पाम्का, मटेला र साटाखानी भई भेरीमा मिसिने यो नदीबाट सिँचाई गर्न सकिने सम्भावना रहेको छ ।
गोचे खोला	मालारानी, सहारे, मेहेलकुना हुँदै भेरीमा मिसिने यो खोला सिँचाई तथा माछा पालन र पानी घट्टमा सहयोगी भएको छ ।
ईत्राम खोला	यो खहरे खोला हो र प्रायः सुख्खा नै देखिन्छ । यस खोलाको शिरमा पानीका मुहानहरु भएकाले यहाँको पानी वृहत झुप्रा खानेपानी आयोजना मार्फत खानेपानीमा प्रयोग भएको छ । यो खोला हिउँदमा सुख्खा हने हुनाले वर्षा याममा आकस्मिक आउने बाढीबाट क्षति पुऱ्याउन सक्ने देखिन्छ । विगतमा यस खोलाले जनधनको निकै क्षति क्षति गरेको छ । वीरेन्द्रनगर नगरपालिकाको वडा नं. ७, ८, १२ र ११ वडाहरु यस खोलाबाट क्षति पुग्नसक्ने क्षेत्रहरू हुन् ।
निकास खोला	सुर्खेत उपत्यका भित्रको सम्पूर्ण पानी जम्मा भएर उपत्यका बाहिर पानी निस्केने भएकाले यसलाई निकास खोला भनिन्छ । वर्षाको समयमा आउने बाढीका कारण पानी निकास खोलामा थपिन्छ र वीरेन्द्रनगर नगर पालिकाको वडा नं. ३, ९ र १० मा पानी जम्न गई त्यस क्षेत्रको खेतीपाती र बस्तीलाई डुबाएर क्षति गर्न सक्ने सम्भावना देखिन्छ । २०७१ सालको बाढी लगायत ठूलो बर्षात् हुदाँका वर्षहरुमा यस क्षेत्रमा मानवीय र पशुवस्तुको निकै क्षति ब्यहोरनु परेको थियो ।
छिन्चु खोला	भेरीगंगा नगरपालिकामा पूर्व पश्चिम भएर बग्ने यस खोलामा बर्षातको समयमा पानीको बहाव उच्च हुदाँ जमीन कटान तथा बस्तीमा समेत क्षति पुऱ्याउने हुँदा यस क्षेत्रमा छिन्चु खोलाको निकै जोखिम मानिदैं आएको छ ।

गिरीघाट खोला	यो खोला पूर्वमा वीरेन्द्रनगर नगरपालिका र पश्चिममा बराहताल गाउँपालिकाको सीमा क्षेत्र भइ उत्तर दक्षिण बग्दछ । यस खोलामा आएको बाढीको कारण भेरी नदी बढ्न गइ बराहताल गाउँपालिकाको केही बस्तीहरूमा क्षति पुऱ्याउन सक्ने देखिन्छ ।
सोत खोला	यो खोला वीरेन्द्रनगर नगरपालिका वडा नं. १४ बाट शुरू भई बराहताल गाउँपालिकाको वडा नं. १० हुदैं बड्डिचउर नजिक भै बगेको छ । यस खोलामा बाढी आउँदा बराहताल गाउँपालिकाको केही बस्तीहरुमा बाढीको जोखिम बढ्न सक्छ ।
नेवारे खोला	वीरेन्द्रनगरको नगरपालिकाको वडा नं ११, १२ र १३ बाट उत्तर दक्षिण भई निकास खोलामा मिसिने यस खोलाले बर्षातमा गर्ने जमीन कटान तथा डुबानका कारण वीरेन्द्रनगरका विभिन्न बस्तीहरुमा क्षति पुऱ्याउने गर्दछ ।
खोर्के खोला	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका वडा नं. ४ र ५ बाट शुरुभई सुर्खेत उपत्यकाको उत्तर दक्षिण भई बग्ने यस खहरे खोलाले बर्षातमा तल्लो तटीय क्षेत्रमा जमीन कटान तथा डुबान गरी क्षति पुऱ्याउने गर्दछ ।

२.१.४ सुर्खेत जिल्लाका स्थानीय तहको क्षेत्रफल र जनसङ्ख्या

वर्तमान संरचनामा सुर्खेत जिल्लामा ५ वटा नगरपालिका र ४ वटा गाउँपालिका गरी ९ वटा स्थानीय तहहरू रहेका छन्। २०७८ सालको राष्ट्रिय जनगणनाअनुसार यस जिल्लाको जनसङ्ख्या ४,१५,१२६ (पुरुष १९९७४० र महिला २,१५,३८६) रहेको देखिन्छ । जिल्लाको गाउँपालिका र नगरपालिकाको क्षेत्रफल र जनसङ्ख्याको विवरण तालिका ३ मा प्रस्तुत गरिएको छ ।

तालिका ३: सुर्खेत जिल्लाका स्थानीय तहहरूको क्षेत्रफल र जनसाङ्ख्यिक विवरण

क्र.सं.	नगर तथा गाउँ नगरपालिका	क्षेत्रफल (वर्ग किमी)	परिवार सङ्ख्या	महिला जनसङ्ख्या	पुरूष जनसङ्ख्या	जम्मा जनसङ्ख्या
१	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	२५६.०६	३८३७७	७८७३४	७५१२९	१५३८६३
२	भेरीगंगा नगरपालिका	२५६.२	११५३९	२५६६५	२२५३८	४८२०३
३	गुर्भाकोट नगरपालिका	२२८.६२	११७९८	२६०३३	२२१८३	४८२१६
४	पञ्चपुरी नगरपालिका	३२९.९	७८०३	१८६०९	१७२३०	३५८३९
५	लेकबेंसी नगरपालिका	१८०.९२	७४४१	१६८३३	१४८७७	३१७१०
६	चौकुने गाउँपालिका	३८१.०१	५३३६	१३७१४	१३२३६	२६९५०
७	बराहताल गाउँपालिका	४५५.०९	६१६९	१३४७८	१२४६५	२५९४३
८	चिंगाड गाउँपालिका	१७०.१९	३२९७	८२३३	७३६७	१५६००
९	सिम्ता गाउँपालिका	२४१.६४	६०६२	१३६६३	१०६२०	२४०८३
१०	संस्थागत		७१	६२४	४०९५	४७१९
	जम्मा	**२४९९.६३**	**९७८९३**	**२१५३८६**	**१९९७४०**	**४१५१२६**

स्रोत: राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.२ सुर्खेत जिल्लाको विपद् जोखिमको विश्लेषण

२.२.१ प्रमुख विपद् तथा क्षति विश्लेषण

पछिल्लो १२ वर्ष (वि सं २०६८ देखि २०७९ सम्म) को सुर्खेत जिल्लाको विपद्को तथ्याङ्क विश्लेषण गर्दा यस अवधिमा सुर्खेत जिल्लामा विभिन्न ९ प्रकारका विपद्का घटनाहरुबाट मानवीय एवं आर्थिक क्षति भएको पाइन्छ । पछिल्लो १२ वर्षमा घटेका विपद्का प्रमुख घटनाहरूमा; कोभिड महामारी, बाढी, आगलागी, चटयाङ, वन्यजन्तु प्रकोप, भारी बर्षा, पहिरो, डुङ्गा दुर्घटना र हावाहुरी रहेका छन् । यस अवधिमा सुर्खेत जिल्लामा जम्मा ३१५ विपद्का घटनाहरूबाट ३९८ जनाको मृत्यु भयो ।

तालिका ४: २०६८ साल देखि २०७९ साल सम्म १२ वर्षको अवधिमा सुर्खेत जिल्लामा भएका विपद्का घटना र यसबाट भएको क्षति

क्र. सं.	विपद्को घटना	घटना सङ्ख्या	मृत्यु सङ्ख्या	संक्रमित घाइते सङ्ख्या	प्रभावित परिवार	क्षति भएको घर भवन	आर्थिक क्षति (रू. हजारमा)
१	कोभिड १९	१	२२४	१२९४५	०	०	०
२	बाढी	१८	१२८	४०	३८८६	३८७९	१००५४२१५
३	आगलागी	१९३	३०	७७	२०१	१७४	१९१६३
४	चटयाङ,	४१	७	६	६८	४१	१२८७२
५	वन्यजन्तु प्रकोप	४	५	०	०	०	६०
६	भारी बर्षा	२१	२	३	२३	१२	१९५९
७	पहिरो	२४	१	३	२९	२१	२६६८
८	डुङ्गा दुर्घटना	२	१	२	०	०	०
९	हावाहुरी	११	०	३	४०	२८	२१७११
जम्मा		**३१५**	**३९८**	**१३०७९**	**४२४७**	**४१५५**	**१०११२६५०**

तथ्याङ्क स्रोतः गृह मन्त्रालय, डिआरआर पोर्टल (www.drrportal.gov.np)

विपद्का घटनाको सङ्ख्याको आधारमा सबैभन्दा बढी आगलागीका घटना १९३ वटा, त्यसपछि चटयाङ्का घटना ४१ र पहिरोका २४, भारी वर्षाका २१ र बाढीका १८ वटा घटना भए । मानवीय क्षतिको हिसाबले पछिल्लो समयमा सबैभन्दा बढी मानवीय क्षति कोभिड महामारीबाट, दोस्रोमा बाढीबाट र तेस्रोमा आगलागीबाट क्रमश २२४, १२८ र ३० जनाको मृत्यु भएको देखिन्छ । घरको क्षति पनि आगलागी र बाढीबाट नै धेरै भएको देखिन्छ भने बाढी, हावाहुरी र आगलागीबाट ठूलो आर्थिक क्षति हुने गरेको देखिन्छ । बिगत १२ वर्षमा विपद्बाट यस जिल्लामा १० अर्ब ११ करोडभन्दा बढी आर्थिक क्षति भएको थियो जसमा बाढीबाट मात्रै १० अर्ब भन्दा बढी क्षति भएको तथ्याङ्कले देखाउँछ ।

यस प्रकार सुर्खेत बहु प्रकोपको उच्च जोखिममा रहेको छ । यसमा कोभिड १९ लगायतका महामारी र वन्यजन्तु आक्रमण जस्ता जैविक प्रकोप, बाढी, पहिरो, हावाहुरी र चटयाङ् जस्ता जलवायु तथा जलउत्पन्न प्रकोप, भूकम्प, पहिरो जस्ता भौगर्भिक प्रकोप र मानवीय तथा यान्त्रिक कारणबाट हुने आगलागी, दुर्घटना लगायतका प्रकोपका घटना बारम्बार हुने गरेको देखिन्छ ।

तालिका ५: जिल्लाका प्रमुख एवं प्राथमिकतामा भएका प्रकोपहरू

स्थानीय तह	पहिलो	दोस्रो	तेस्रो	चौथो	पाँचौं	छैठौं	सातौं
वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	भूकम्प	बाढी डुबान	आगलागी	हावाहुरी	पहिरो	सडक दुर्घटना	महामारी
भेरीगंगा नगरपालिका	भूकम्प	बाढी	पहिरो	हावाहुरी	आगलागी	चटयाङ	मामारी
गुर्भाकोट नगरपालिका	भूकम्प	बाढी	पहिरो	आगलागी	महामारी	हावाहुरी	चटयाङ
पञ्चपुरी नगरपालिका	भूकम्प	बाढी	पहिरो	हावाहुरी	आगलागी	महामारी	वन्यजन्तु
लेकबेंसी नगरपालिका	भूकम्प	पहिरो	बाढी	आगलागी	वन्यजन्तु	चटयाङ	महामारी
चौकुने गाउँपालिका	भूकम्प	बाढी	खडेरी	आगलागी	हावाहुरी	वन्यजन्तु	महामारी
बराहताल गाउँपालिका	भूकम्प	बाढी	पहिरो	सडक दुर्घटना	वन्यजन्तु	चटयाङ	आगलागी
चिंगाड गाउँपालिका	भूकम्प	बाढी कटान	पहिरो	आगलागी	हावाहुरी	चटयाङ	महामारी
सिम्ता गाउँपालिका	भूकम्प	बाढी	पहिरो	हावाहुरी	आगलागी	चटयाङ	खडेरी
जिल्ला	**भूकम्प**	**बाढी**	**आगलागी**	**पहिरो**	**हावाहुरी**	**महामारी**	**चटयाङ**

स्रोत: सम्बन्धित स्थानीय तहको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना र नगर तथा गाउँपालिका प्रोफाइल

२.२.२ जिल्लाको सङ्कटासन्नता एवं विपद् जोखिम

हिमालय पर्वत श्रृङ्खला विश्वमा बढी भूकम्प जाने क्षेत्रहरु मध्ये एक हो । यो पर्वत श्रृङ्खला भारतीय र युरेशियाली प्लेटबीचको सिमानामा अवस्थित छ । प्रतिवर्ष भारतीय प्लेट करीव २ सेन्टीमिटरका दरले हिमालय मुनि घुस्ने गर्दछ । परिणाम स्वरूप यस क्षेत्रमा रहेका सक्रिय दरारहरूमा तनाव / शक्ति संचित भई भूकम्प उत्पन्न हुने गर्दछन् । बीसौं शताब्दीमा मात्र हिमालय क्षेत्रमा आठ म्याग्नेच्यूडभन्दा ठूला तीनवटा (सन् १९०५ को काँगडा भूकम्प, सन् १९५० को असाम भूकम्प र

सन् १९३४ (विसं १९९०) को विहार-नेपाल भूकम्प) बिनासकारी महाभूकम्पहरु गएका थिए । यी भूकम्पहरूले हिमालय क्षेत्रमा ठूलो जनधनको क्षति गरेको थियो ।

२०७२ सालको गोरखा भूकम्पदेखि पश्चिम र भारतको देहरादुन सम्मको क्षेत्रमा लामो समयसम्म ठूलो भूकम्प गएको छैन । हिमालय पर्वतको पश्चिमी खण्डमा लामो समयदेखि ठूलो भूकम्प नगएकोले शक्ति संचित भएर रहेको र कुनै पनि समयमा ठूलो भूकम्प जान सक्ने आँकलन विभिन्न वैज्ञानिक अध्यनहरुले गर्दै आएका छन् ।

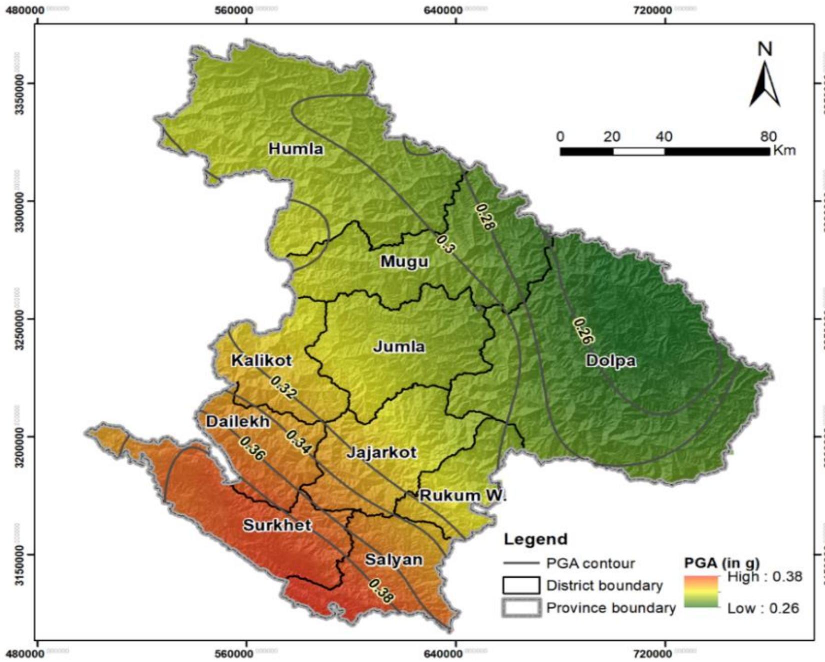

चित्र २: कर्णाली प्रदेशको भूकम्पीय जोखिम नक्शा

विगत लामो समयदेखि नेपालको पश्चिमी क्षेत्रमा ठूलो भूकम्प नगएकोले भूकम्पबाट भएको क्षतिको तथ्याङ्क उपलब्ध छैन तर सिंगो नेपाल नै उच्च भूकम्पीय जोखिममा रहेको र त्यसमा पनि सुर्खेत, दैलेख लगायतको क्षेत्रमा जमिनको प्रवेग उच्च रहेको अध्ययनले देखाएको छ । उच्च प्रवेगले भूकम्प जाँदा बढी कम्पन हुने क्षेत्रलाई जनाउँछ ।

विभिन्न अध्ययनले ८.६ म्यग्निच्यूटको भूकम्प गएमा पश्चिम नेपालमा हुनसक्ने सम्भावित क्षतिको परिदृश्य आँकलन गरेको छ । जसमा कर्णाली प्रदेशमा मात्र ४,२२२८ घर तथा भवन क्षति हुने; ११,५३० जना मानिसको मृत्यु हुने र हजारौं जनसङ्ख्या प्रभावित हुन सक्ने देखाएको छ[1] । यसको आधारमा सुर्खेत जिल्लाको परिस्थितिलाई सामान्वीकरण गर्दा १०,७६८ घर भवनमा क्षति हुने, २८२३ जनसङ्ख्याको मृत्यु हुने र ५० हजारधन्दा बढी मानिसहरू प्रभावित हुनसक्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

[1] Chamlagain et al., 2020. Probabilistic seismic hazard assessment of Nepal for Revision of National Building Code (NBC)-105. 17th World Conference on Earthquake Engineering, 17WCEE Sendai, Japan - September 13th to 18th 2020.

जिल्लाको संवेदनशील भूबनावट एवम् कमजोर सामाजिक तथा आर्थिक अवस्था कम गुणस्तरीय निर्माण प्रकृया, अव्यस्थित भू-उपयोग एवम् बढ्दो शहरीकरण जस्ता कारणले गर्दा भूकम्पीय जोखिमको बढीरहेको छ । भूकम्प अन्य प्रकोप जस्तो बारम्बार नआउने तर कुन समय र कति सघनतामा आउँछ भन्ने अनुमान गर्न नसकिने, आएपछि छोटो अवधिमा ठूलो क्षेत्र र धेरै जनसङ्ख्यालाई प्रभावित गर्ने र ठूलो आर्थिक क्षति गर्ने विपद् भएकोले भूकम्पीय जोखिम न्यूनीकरण र र्वतयारीलाई सधैं प्राथमिकतामा राख्ने गरिन्छ ।

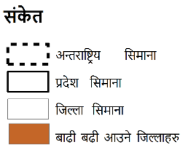

बाढीको उच्च जोखिममा रहेका जिल्लाहरु: झापा, मोरङ, सुनसरी, उदयपुर, सप्तरी, सिरहा, धनुषा, महोत्तरी, सर्लाही, रौतहट, बारा, पर्सा, चितवन, नवलपरासी पूर्व, नवलपरासी पश्चिम, रूपन्देही, कपिलवस्तु, दाङ, बाँके, बर्दिया, सुर्खेत, कैलाली र कञ्चनपुर ।

चित्र ३: बाढीको उच्च जोखिममा रहेका जिल्लाहरू

सुर्खेत बाढीको उच्च जोखिममा रहेका जिल्ला मध्येमा पर्दछ । यस जिल्लामा विगत १२ वर्षमा सबैभन्दा बढी आर्थिक क्षति बाढीबाट भएको छ भने कोभिड पछि मानवीय क्षति पनि बाढीबाट नै बढी भएको देखिन्छ । सबैभन्दा धेरै परिवारहरू प्रभावित एवं विस्थापित पनि बाढीबाट नै हुने गरेको छ । जिल्लाको समथर भाग र ठूला नदी तटीय क्षेत्रहरू बाढी र डुबानको उच्च जोखिममा रहेका छन् भने पहाडी क्षेत्र पहिरोको जोखिममा छ । यसकारण बाढी पहिरो लगायत जलउत्पन्न तथा मनुनजन्य विपद् यस जिल्लाको लागि बरम्बार दोहोरिने र बढी क्षति गर्ने विपद्मा पर्दछ । २०७१ सालमा मध्य र सुदुर पश्चिम क्षेत्रमा आएको बाढीले सुर्खेत जिल्लामा धेरै क्षति गर्‍यो। त्यसपछि २०७८ सालमा मनसुन सकिएपछि आएको बर्षा र बाढी तथा डुबानले धानबालीमा ठूलो क्षति पुर्‍यायो।

सङ्ख्याका हिसाबले विगत १२ वर्षमा सुर्खेत जिल्लामा सबैभन्दा बढी आगलागीका घटना भएको देखिन्छ । यसबाट मानवीय क्षति एवं घरहरूको समेत धेरै क्षति हुने गरेको छ । २०७७ र ७८ सालमा सुर्खेत जिल्लामा १२००० भन्दा बढी मानिस कोभिड १९ बाट संक्रमित भए भने त्यसमध्ये २२४ जनाको ज्यान गयो । यसप्रकार यस पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले बारम्बार दोहोरिरहने आगलागी, प्रत्येक बर्षायाममा ठूलो क्षति गर्ने बाढी पहिरो, लामो समयसम्म नगएको तर आइहालेमा ठूलो असर तथा क्षति गर्नसक्ने भूकम्प र अत्यन्त संक्रामक तथा मानवीय क्षतिका हिसाबले उच्च जोखिमयुक्त महामारी जस्ता चारवटा प्रमुख विपद्को सम्भावित परिदृश्यको आँकलन गरी त्यसको पर्याप्त पूर्वतयारी तथा प्रभावकारी प्रतिकार्यमा जोड दिएको छ ।

२.३ सामाजिक सङ्कटासन्नता विश्लेषण

एउटै विपद्को घटनाबाट पनि फरक सामाजिक समूह र उमेर समूहका मानिसलाई फरक किसिमले प्रभाव र असर पर्दछ । अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरू, बालबालिकाहरू, बृद्धबृद्धाहरू, दीर्घरोगी तथा गर्भवती र शिशुलाई दुध खुवाउँदै गरेका आमाहरु अन्यको तुलनामा विपद्को उच्च जोखिममा हुने गर्दछन् । २०७२ सालको भूकम्पमा मृत्यु भएको जनसङ्ख्याको ४५ प्रतिशत पुरूष र ५५ प्रतिशत महिलाको सङ्ख्या रहेको थियो । त्यसैगरी २०७१ सालमा मध्यपश्चिम क्षेत्रमा गएको बाढीको कारण यस क्षेत्रका १२ देखि १५ प्रतिशत बालबालिकामा थप कुपोषण बढेको थियो ।

२०७८ सालको जनगणना अनुसार सुर्खेत जिल्लाको ४१५१२६ जनसङ्ख्यामध्ये ३६७८६ (८.८६ %) जनसङ्ख्या ५ वर्ष मुनिको छ । त्यसैगरी १३५५९ (३.२६ %) जनसङ्ख्या ७० वर्ष माथिको छ । जिल्लाको १२३९७ (२.९८ %) अपांगता भएको जनसङ्ख्या छ । जम्मा ३६७८६ (२९.४७%) जनसङ्ख्या १४ देखि ४९ वर्षबीचको अर्थात प्रजनन् उमेर समुहको रहेको छ । गर्भवतीको सङ्ख्या २.४९ प्रतिशत छ । प्रजनन् उमेरका महिलाहरूमध्ये ८ प्रतिशत गर्भवती हुने अनुमान गर्दा अपेक्षित गर्भवतीको सङ्ख्या ९७८७ हुन्छ । यो विपद्को उच्च जोखिममा रहेको समूह हो ।

समग्र जनसङ्ख्याको अनुपातमा नै जोखिम समूहको जनसङ्ख्या पनि प्रभावित हुने गर्दछ । तर उक्त समुहहरूलाई विपद्को प्रभाव फरक फरक किशिमले पर्दछ । वृद्धवृद्धा, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, दीर्घरोगी, बालबालिका, गर्भवती तथा दुध खुवाउने आमा उमेर वा स्वास्थ्य एवम् शारिरिक संवेदनशीलताका कारण विपद् एवम् महामारीजन्य प्रकोपको बढी जोखिममा हुन्छन् । विपद् न्यूनीकरण, पूर्वतयारी, प्रतिकार्य सञ्चालन र मानवीय सहायताका लागि काम गर्दा यस प्रकारका जोखिममा रहेका समुहहरूको फरक आवश्यकता र उनीहरुको संरक्षणलाई प्राथमिकतामा राखेर सम्बोधन गरिनेछ ।

तालिका ६: सुर्खेत जिल्लाको संवेदनशील एवम् जोखिममा रहेको समूहको जनसङ्ख्या

५ वर्ष मुनिको जनसङ्ख्या	१४-४९ वर्षको महिलाको जनसङ्ख्या	अपेक्षित गर्भवती जनसङ्ख्या	७० वर्ष माथिको जनसङ्ख्या	अपांगता भएको जनसङ्ख्या
३६७८६ (८.८६ %)	१२२३४९ (२९.४७ %)	९७८७ (८ %)	१३५५९ (३.२६ %)	१२३९७ (२.९८ %)

स्रोतः राष्ट्रिय जनगणना, २०७८

२.४ २०८० सालको मनसुन पूर्वानुमान तथा जोखिम आँकलन

सुर्खेत जिल्ला मनसुनजन्य विपद्बाट अत्यन्त धेरै प्रभावित हुँदै आइरहेको छ। विपद्बाट के कति मानिस र घरपरिवार प्रभावित हुन्छन् भन्ने आँकलन गर्न विभिन्न तथ्याङ्कका आधारमा वैज्ञानिक विधिबाट विश्लेषण गरी निश्चित अवधिमा विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको पूर्वानुमान गरिन्छ। यसरी निकालिएको सङ्ख्यालाई केसलोड भन्ने गरिन्छ। सन् २०१० देखि २०२० सम्म गृह मन्त्रालयको डिआरआर पोर्टल, विपद् पोर्टल तथा जल उत्पन्न प्रकोप विभाग र विश्व खाद्य कार्यक्रमबाट उपलब्ध तथ्याङ्कको आधारमा संयुक्त राष्ट्रसङ्घीय आवासीय प्रतिनिधिको कार्यालयको सहयोगमा २०८० सालको मनसुनमा प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको आँकलन गरिएको छ। जसअनुसार यस वर्षको मनसुन अवधिमा कर्णाली प्रदेशमा मात्र ८०८५ घरधुरी र ३५३३३ जनसङ्ख्या मनसुनजन्य विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने तथा सुर्खेत जिल्लामा १२४८२ जनसङ्ख्या बाढीबाट प्रभावित हुनसक्ने आँकलन गरिएको छ। जुन यस प्रदेश र जिल्लाको गत सालको मनसुन अवधिको अनुमानित केसलोडभन्दा कम हो। यस क्षेत्रमा २०७९ सालमा पूर्वनुमान गरिएको भन्दा कम मात्र बर्षा भएको थियो।

प्रारम्भिक रूपमा २०८० सालको मनसुन अवधिमा अधिकतम् र न्यूनतम् तापक्रम दुबै औषतभन्दा बढ्ने र बर्षा भने औषतभन्दा कम हुने आँकलन जल तथा मौसम विज्ञान विभागले गरेको छ। तर जलवायु परिवर्तन लगायतका कारण बर्षाको प्रकृति र प्रवृत्तिमा पनि परिवर्तन आएको र आकस्मिक रूपमा मनसुन प्रणाली विकास भई भारी बर्षा हुने तथा मनसुन सकिएपछि पनि भीषण बर्षा हुने थालेकोले आकस्मिक रूपमा आउनसक्ने विषम परिस्थितिलाई समेत मध्यनजर गरी पूर्वतयारी गर्नुपर्ने देखिन्छ। अर्कोतर्फ तापक्रम बढ्ने र बर्षा कम हुने हुँदा गर्मी अत्यधिक बढ्न सक्ने र गर्मीका कारणले हुने रोग तथा महामारी बढ्ने हुनाले स्वास्थ्य तथा सरसफाई क्षेत्र तयारी अवस्थामा रहनुपर्ने देखिन्छ। त्यसैगरी बर्षा कम हुँदा खडेरी बढ्ने एवं समयमै धान रोपाईं हुन नसक्ने कृषि उतपादनमा कमी आउने र खाद्य अभाव हुनसक्ने स्थितिको आँकलन गरी खाद्य एवं कृषि क्षेत्रले पूर्वतयारी गर्नुपर्ने देखिन्छ।

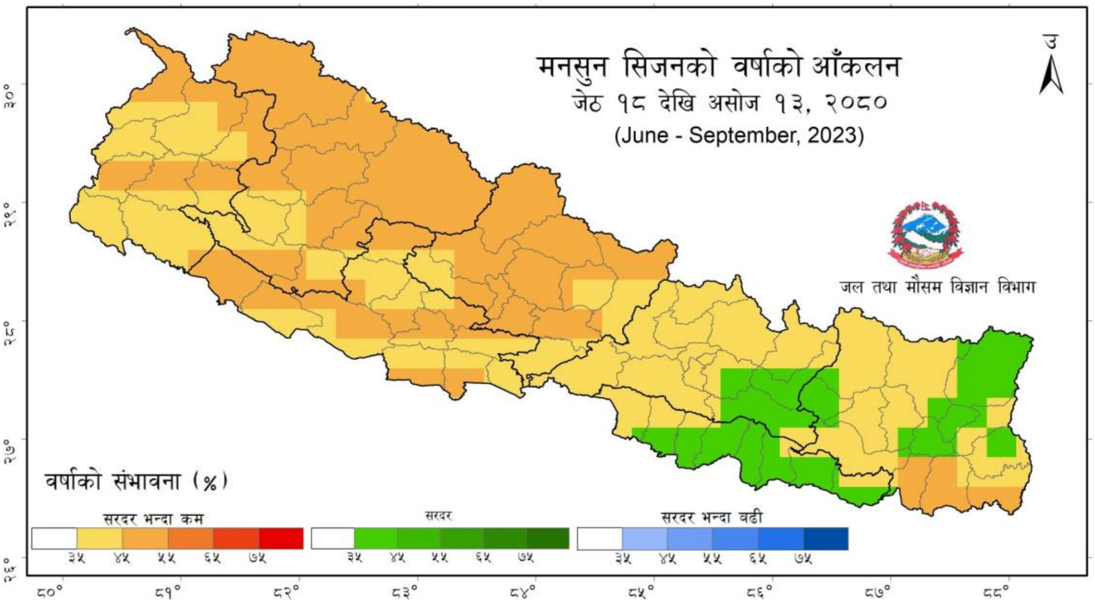

चित्र ४: २०८० सालको मनसुनी वर्षाको आँकलन

२.५ सम्भावित विपद् जोखिम विश्लेषण एवं प्रभाव आँकलन

सुर्खेत जिल्लामा ८ म्याग्निच्यूट भन्दा बढीको भूकम्पबाट हुनसक्ने क्षतिको आँकलन गर्दा १०,७६८ घर भवनमा क्षति हुने, २८२३ जनसङ्ख्याको मृत्यु हुने तथा ५० हजारधन्दा बढी मानिसहरू प्रभावित हुनसक्ने अनुमान गरिएको छ । तर यस प्रकारको ठूलो स्केलको विपद् प्रतिकार्य जिल्ला एक्लैको क्षमताभन्दा बाहिरको विषय भएकोले विपद्को प्रभाव एवं क्षतिको अवस्था र सहायताको आवश्यकता अनुसार प्रदेश, केन्द्र र अन्तर्राष्ट्रिय निकायहरु समेत परिचालित हुन्छन ।

सुर्खेत जिल्लाको बिगतको विपद्को इतिहास हेर्दा २०७१ सालको बाढीले एकै पटक सबैभन्दा धेरै ३८६६ परिवार प्रभावित गरेको देखिन्छ । त्यसपछि कोभिड १९ बाट २०७७/७८ सालमा धेरै जनाको मृत्यु भएपनि महामारीको कारण घरबार गुम्दैन । घर तथा पूर्वाधार सेवाहरूमा क्षति हुँदैन । यसरी नै यस वर्षको मौसम पूर्वानुमानको आधारमा सुर्खेत जिल्लामा १२४८२ जनसङ्ख्या बाढीबाट प्रभावित हुनसक्ने आँकलन गरिएको छ ।

जिल्लाका नगर तथा गाउँपालिका स्तरमा गरिएको विपद् जोखिम विश्लेषण तथा सम्भावित क्षति आँकलनका आधारमा भूकम्प बाहेक बाढी पहिरो आगलागी लगायतका बारम्बार दोहोरिने विपद्बाट ४४३६ घरधुरी जोखिममा रहेको देखाएको छ । यो यस जिल्लाको सम्पूर्ण घरधुरीको ५.५५ प्रतिशत हो । यस प्रकार सामान्यतया ५ प्रतिशत घरपरिबार तथा जनसङ्ख्या बारम्बार दोहोरिने विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने आँकलन गरी त्यसको लागि विषयक्षेत्रगत पूर्वतयारी गरिएको छ ।

तालिका ७: सुर्खेत जिल्लाको पालिकागत विपद् प्रभाव आँकलन

स्थानीय तह	प्रमुख प्रकोप	जोखिममा रहेको वडा	जोखिममा रहेको बस्ती	जोखिममा रहेको घरधुरी	प्रभाव पर्नसक्ने जनसङ्ख्या
वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	बाढी, कटान डुबान	१, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९	नेवारे, ईत्राम, खोर्के आँपखोली खोलाका छेउका बस्तीहरू र उपत्यकाको पानी निकास क्षेत्रका बस्तीहरू	१२१५	५४६८
भेरीगंगा नगरपालिका	बाढी पहिरो	१, २, ३, ४, ५, ६, ७	माथिल्लो पहाडी क्षेत्रका बस्तीहरू	१८०	८१०
गुर्भाकोट नगरपालिका	पहिरो	३, ५, १४	कपासे, धारापानी, हिले, बेतेनी	६१	२७५
पञ्चपुरी नगरपालिका	बाढी डुबान पहिरो कटान आगलागी	५, ८, १०,	मुरमुरी, तिखाकुना पुल, कुलिबाँध बस्ती, राजी बस्ती, बथाने, जाजुरा दोबाटो, गल्फा टोल, नर्सिं टोल, चाम्री	३२२	१४४९
लेकबेंसी नगरपालिका	पहिरो बाढी कटान	२, ४, ५, ६, ८, १०	कसुरेनी, गामखोला, मसेरी, मझुवा कल्लेरी, धवेन पिपलछेडा, बाघखोर, पुरानो रानागाउँ, धनारी, फेवालीडाँडा, चिसापानी कालेखोला, वैसपानी, केरेनी रूप्से, गोलखाल्टा	२३९	१०७५
चौकुने गाउँपालिका	बाढी पहिरो कटान	१, २, ३, ४, ५, ६, ७, ८, ९, १०	जामीरे, सिन्दुकोट, सिमली, पाल्लाघाट, तालागाउँ, खोड डचला, डोरे, बोला, धमु, दानिगौंडा, खरापु, केलाडी, मौरावन, जामुने, सोभानचौर, बुढापुच्मा, जडाम, रूपेखाली, झाला, बाँसपानी, राजीगाउँ	११८२	५३१९
बराहताल गाउँपालिका	बाढी पहिरो आगलागी	२, ४, ५, ६, ८	भट्टेघारी, गिरीघाट, भेरी किनारका बस्ती	८८०	३९६०
चिंगाड गाउँपालिका	बाढी पहिरो	१, २, ३, ४, ५, ६	सिरूढाल, खानीखोला, काडापोखरी, पारिलेख,	१६४	७३८

			डिम्रटोल, ठाँटिबजार, खाके, जुगाने, खिर्रा साधीखोला, भर्जनी, पुडे		
सिम्ता गाउँपालिका	बाढी पहिरो	१, ३, ७,	गोजि, काप्रिचौर, सिर्जना बजार आग्रीगाउँ, भगवती मावि गान्द्र, घोरेटा	१९३	८६९
जिल्ला				**४४३६**	**१९९६३**

स्रोतः गाउँ तथा नगरपालिकाहरूको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाहरू

भूकम्प जस्तो धेरै घरपरिवारलाई प्रभाव पार्ने विपद्को घटना भएमा त्यसको प्रभाव जिल्लामा मात्र सिमित नभई ठूलो क्षेत्रमा फैलिने हुँदा प्रतिकार्यको दायित्व जिल्लाको मात्र नभई प्रदेश एवं संघीय सरकारको स्रोत समेत परिचालन हुने हुँदा जिल्लाको ५ प्रतिशत जनसङ्ख्या प्रभावित हुनसक्ने आँकलनको आधारमा गरिएको तयारीले प्रारम्भिक प्रतिकार्य शुरु गर्न सकिन्छ त्यसैगरी प्रत्येक गाउँ तथा नगरपालिकाले पनि सम्बन्धित पालिकाको विपद्को प्रभाव आँकलन अनुसार तयारी गरेका हुन्छन्। यसरी जिल्लाको ५ प्रतिशत जनसङ्ख्या प्रभावित हुने र मानवीय सहायताको आवश्यकता पर्ने अनुमानका आधारमा जोखिममा रहेको विभिन्न समूहको जनसङ्ख्या तालिका ८ बमोजिम हुने अनुमान गरी सोही बमोजिम तयारी गरिएको छ।

तालिका ८: संवेदनशील एवम् जोखिममा रहेको समुहको विपद् प्रभाव आँकलन

क्रसं	प्रभावित हुनसक्ने घरधुरी एवं जनसङ्ख्या	प्रभावित हुनसक्ने सङ्ख्या जिल्लाको जनसङ्ख्याको (५%)	तत्काल परिचालनको लागि तयारी सङ्ख्या (५० %)
१	घरधुरी	४८९५	२२४८
२	जम्मा जनसङ्ख्या	२०७५६	१०३७८
३	५ वर्ष मुनिको जनसङ्ख्या	१८४९	९२५
४	१४ - ४९ वर्षको महिलाको जनसङ्ख्या	६११७	३०५९
५	अपेक्षित गर्भवती जनसङ्ख्या	४८९	२४५
६	७० वर्ष माथिको जनसङ्ख्या	६७८	३३९
७	अपांगता भएको जनसङ्ख्या	९२०	४६०

बाढी तथा भूकम्प जस्ता विपद्को अवस्थामा सडकहरू अवरुद्ध हुन्छन्। विद्युत र सञ्चार संरचनाहरूमा क्षति भएर सेवा अवरूद्ध हुन पुग्छ। खोज उद्धारका लागि सूचना आदान प्रदानमा समस्या हुन्छ। सडक अवरूद्ध हुँदा घाइतेहरूको उद्धार र उपचारमा समस्या हुनका साथै मानवीय

सहायता सामग्रीहरू प्रभावित समुदायसम्म पुर्‍याउन र सहायताकर्मीहरू त्यहाँ पुग्न नसक्ने अवस्था आउँछ ।

भूकम्पको समयमा घरहरू ध्वस्त हुन्छन । भूकम्प, बाढी तथा डुबानको समयमा ठूलो जनसङ्ख्या विस्थापित हुने हुँदा बसोबासको प्रवन्ध गर्नुपर्ने हुन्छ । महामारीजन्य विपद् छिटो फैलनुका साथै मानव स्वास्थ्यमा प्रत्यक्ष असर पर्ने हुँदा दैनिक जनजीवन नराम्ररी प्रभावित हुन पुग्छ । यस्तो परिस्थितिमा सकेसम्म तत्काल र प्रभावकारी रूपमा स्वास्थ्य संकट व्यवस्थापन तथा मानवीय सहायतामा जुट्नु, संक्रमित एवम् घाइतेहरूको तत्काल उद्धार गरी जीवन रक्षाको लागि उपचारको प्रवन्ध गर्नु, प्रभावित तथा विस्थापितहरूलाई मानवीय सहायता उपलब्ध गराउनु र जिल्लाको जनजीवन क्रमश: सामान्य अवस्थामा ल्याउन पहल गर्नु जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको प्राथमिक दायित्व हो । यसका लागि स्थानीय तहसँग समन्वय, विषयगत क्षेत्रको प्रभावकारी परिचालन र पूर्वसूचना तथा विपद् सूचनाको व्यवस्थित आदानप्रदान, विष्लेषण र प्रयोग गरी प्रतिकार्यलाई प्रभावकारी बनाइनेछ ।

२.६ पूर्व सूचना तथा विपद् सूचना प्रणाली

सुर्खेत जिल्लाको विभिन्न स्थानमा हावापानी तथा बर्षा मापन केन्द्र र नदीहरूमा जलमापन केन्द्र स्थापना गरिएको छ । त्यसैगरी जिल्लाका सबै स्थानीय तहहरुमा आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र स्थापन गरिएको छ । यसबाट पूर्वसूचना तथा विपद् सूचना संकलन व्यवस्थापन र प्रसारमा सहयोग पुगेको छ ।

तालिका ९: सुर्खेत जिल्लामा रहेको जल तथा हावापनी मापन केन्द्रहरूको विवरण

क्रसं	केन्द्रको प्रकार	केन्द्रको नाम	ठेगाना	अवलोकनकर्ताको नाम	सम्पर्क नं
१	मौसम राडार	रातानांला	रातानांला	स्वचालित	
२	सिनप्टिक केन्द्र				
३	हावापनी केन्द्र	पुष्माक्याम्प	बिनौरा ७	नन्दकली वली	९८६८०२७४३०
४	हावापानी केन्द्र	मेहेलकुना	मेहेलकुना ३	भक्ति राना	९८४८१९७४४४
५	बर्षामापन केन्द्र	जामु	विधापुर १	निम बहादुर राजी	९८६७२७४९३४
६	बर्षामापन केन्द्र	बड्डिचौर	कुनाथरी ४	दिनेश वाग्ले	९८४८१३८६२६
७	बर्षामापन केन्द्र	खानीखोला	खानीखोला २	मन्जुकुमारी शाही	९७४८००७१७०
८	बर्षामापन केन्द्र	राकम	राकम ६	वकिल बहादुर पुन	९८१२४९३५६४
९	बर्षामापन केन्द्र	कालिदमार	छिन्चु २	धन बहादुर वली	९८४४८१००६२
१०	बर्षामापन केन्द्र	ईत्राम	ईत्राम	मधु सलामी मगर	९८६८१६६६२२
११	जलमापन केन्द्र	सजिमघाट	भेरी नदी केन्द्र नं २६९.५	टार्जन बुढा	९८६८११९८१७
१२	जलमापन केन्द्र	जामु	भेरी नदी केन्द्र नं	रमेश राझी	९८४४८९२५३०

			२७०		९८४८२८३५४१
१३	जलमापन केन्द्र	लाटीकोइली	निकास केन्द्र नं २६९.७	कमल शाही	९८६५२१४०५९ ९८६४९६४८७
१५	जलमापन केन्द्र	चिंगाड खोला	सिमलीखेत केन्द्र नं २७४	भीम बहादुर बराल	९८६८११६२७० ९८१२५१३७२५
१५	जलमापन केन्द्र	ठूलीभेरी	रिम्ना जाजरकोट		९८६८९०३६२४ ९८४५२०१५९१

तालिका १०: सुर्खेत जिल्लाको स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रकोहरूको सम्पर्क विवरण

क्रसं	स्थानीय तहको नाम	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर	कैफियत
१	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	प्रकाश पौडेल	९८५८०५२७९८	
२	भेरीगङ्गा नगरपालिका	कुल बहादुर खड्का	९८५११९९५०८	
३	गुर्भाकोट नगरपालिका	गोविन्द राना	९८५८०५१८५३	
४	पञ्चपुरी नगरपालिका	शारदा रावत	९८४८२४२९८०	
५	लेकवेंसी नगरपालिका	केशर डाँगी	९८५८०७०२७७	
६	चौकुने गाउँपालिका	पद्मराज शर्मा	९८४८३७६२१२	
७	बराहताल गाउँपालिका	पदम बहादुर जिसी	९८५८०८९२२२	
८	सिम्ता गाउँपालिका	किरण गौतम	९८४४७५७५७५	

२.७ सरोकारवाला निकायको भूमिका तथा जिम्मेवारी

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको ध्येय विपद्बाट उत्पन्न हुन सक्ने मानवीय तथा भौतिक क्षतिहरुलाई कम गर्नुको साथै विपद्का घटना भएको अवस्थामा विपद् प्रभावितलाई तत्काल उद्धार तथा राहत सहयोग उपलब्ध गराउनु हो । सुर्खेत जिल्लामा विपद्बाट हुन सक्ने मानवीय तथा भौतिक क्षतिलाई न्यूनीकरण गर्न र प्रतिकार्यलाई छिटो, छरितो, व्यवस्थित र जवाफदेही बनाउन मानवीय सहायताको क्षेत्रमा कार्यरत निकायहरुको पहिचान गरी विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि ती निकायहरुको कार्यक्षेत्र तथा कार्यक्रमको आधारमा विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य सम्बन्धी जिम्मेवारी तोकिएको छ । जुन तालिका ११ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका ११: विभिन्न सरोकारवाला निकायहरूको भूमिका एवं जिम्मेवारी

क्र.सं	निकाय कार्यालयको नाम	जिम्मेवार व्यक्ति	निकायगत जिम्मेवारी
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय /	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	विपद् जोखिम व्यवस्थापन ऐन, २०७४ बमोजिम जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको सामान्य कार्य शर्तहरु:

क्र.सं	निकाय कार्यालयको नाम	जिम्मेवार व्यक्ति	निकायगत जिम्मेवारी
	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति		• विपद् जोखिम न्यूनीकरण एवं व्यवस्थापन कार्यमा स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरूसँग समन्वय गर्ने • जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गरी प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समिति, गृह मन्त्रालय मार्फत कार्यकारी समितिमा पेश गर्ने • स्थानीय विपद् व्यस्थापन समितिबाट सञ्चालित राहत तथा उद्धार कार्यमा आवश्यक समन्वय, सहयोग एवं अनुगमन गर्ने • विपद् प्रतिकार्यमा भैरहेको प्रगतिको बारेमा समय समयमा प्रादेशिक तथा संघीय विपद् व्यवस्थापन कार्यकारी समितिमा जानकारी दिने • गृह मन्त्रालय तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिबाट प्राप्त निर्देशनका आधारमा कार्य सञ्चालन गर्ने • बाह्य सहयोगका लागि सरकारी र गैरसरकारी निकायहरूबीच समन्वय गर्ने • बाह्य सहयोगका लागि सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, राष्ट्रिय/ अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्था, रेडक्रस अभियानका सदस्य लगायतका निकायहरूबीच प्रतिकार्यको समीक्षा बैठक सञ्चालन गर्ने • घटना भएको २४ घन्टा भित्र IRA मोवाइल एप्लीकेशन मार्फत विपद्को द्रुत लेखाजोखा गरी प्रारम्भिक क्षतिको विवरण सङ्कलन गर्ने • बहु विषयगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा तथा आवश्यकता अनुसार थप लेखाजोखा गर्ने निर्णय गर्ने र संङ्कलित तथ्याङ्क विश्लेषण र सम्प्रेषण गर्ने ।
२	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	विपद् सम्पर्क व्यक्ति, आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र प्रमुख	• प्रमुख जिल्ला अधिकारीको मातहतमा रही विपद् तथा पूर्वसूचना संकलन, व्यवस्थापन र संप्रेशन गर्ने • विषयगत क्षेत्रका बैठक तथा कार्यहरूमा सहजीकरण र समन्वय गर्ने • सबै सरोकार निकायसँग समन्वय गरी विपद् सूचना व्यवस्थापन प्रणालीलाई प्रभावकारी बनाउने • विपद् लेखाजोखा गरी प्रतिकार्य योजना तयार गर्न सबै विषयगत क्षेत्रलाई सहयोग गर्ने

क्र.सं	निकाय कार्यालयको नाम	जिम्मेवार व्यक्ति	निकायगत जिम्मेवारी
			• स्थानीय तहको आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको क्षमता वृद्धिका लागि सहजीकरण गर्ने • विपद् सूचना तथा सञ्चारलाई समुदायदेखि केन्द्रसम्म प्रभावकारी बनाउन भूमिका खेल्ने ।
३	जिल्ला समन्वय समिति	जिल्ला समन्वय समिति संयोजक	• गाउँ तथा नगरपालिकाहरूबीच समन्वय गर्ने • आवास तथा पुनःस्थापना कार्य गर्ने • स्रोत (आर्थिक, भौतिक, मानवीय श्रोत) परिचालन तथा समन्वय गर्ने ।
४	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू	प्रमुख, अध्यक्ष	• विपद् जोखिम व्यवस्थापन र उद्धारको कार्यमा सुरक्षा निकाय, वडा विपद् व्यवस्थापन समिति, सामुदायिक विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गर्ने • जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति तथा प्रदेश विपद् व्यवस्थापन समितिमा विपद् लेखाजोखाको प्रतिवेदन पेश गर्ने • स्थानीय विपद् व्यवस्थापन योजना अनुसारका विषयगत क्षेत्र र सहयोगी निकायहरू समन्वय गरी तत्काल उद्धार तथा राहत कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने • जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द र प्रदेशस्तरीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रमा विपद्का घटना र सोको प्रभावबारे जानकारी गराउने • विपद् लेखाजोखा मार्गदर्शनले तोकेको ढाँचामा फारम छपाइ तयारी अवस्थामा राख्ने • लेखाजोखाका लागि आवश्यक जनशक्ति तयारी अवस्थामा राख्ने • तत्काल प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्न लगाउने
५	सुरक्षा निकाय (नेपाली सेना, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, नेपाल प्रहरी र नगर प्रहरी)	प्रमुख तथा प्रतिनिधि	• प्रमुख जिल्ला अधिकारीको मातहतमा रही खोज तथा उद्धार कार्यको नेतृत्व तथा उद्धारकार्य गर्ने • आपत्कालीन अवस्थामा नागरिकको जनधनको सुरक्षा तथा संरक्षण गर्ने • राहत वितरण तथा मानवीय सहायता वितरण कार्यमा सहयोग गर्ने • विपद्को समयमा जोखिममा रहेको समूह महिला,

क्र.सं	निकाय कार्यालयको नाम	जिम्मेवार व्यक्ति	निकायगत जिम्मेवारी
			बालबालिका तथा जेष्ठ नागरिकलाई सुरक्षा र संरक्षण दिने
६	जिल्ला स्थित विषयगत सरकारी कार्यालय र स्थानीय तहका विषयगत शाखाहरु	कार्यालय तथा शाखा प्रमुखहरु	• जिल्ला स्थित विषयगत कार्यालयले सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व तथा सदस्यको रूपमा रही काम गर्ने • सम्बन्धित विषयगत क्षेत्र तथा कार्यालयको आपतकालीन कार्ययोजना निर्माण गर्ने • स्थानीय तहको विषयगत समितीमा रहि क्षेत्रगत अगुवा भूमिका निर्वाह गर्ने • वडा तथा समुदाय स्तरमा विपद् व्यवस्थापन तथा प्रतिकार्य समूह तयार गरी परिचालन गर्ने
७	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	सभापति	• खाद्य, गैर खाद्य सामाग्री तथा अस्थाई आवास व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने • आपत्कालीन आवास तथा बन्दोबस्ती (Logistic) व्यवस्थापनमा सहयोग गर्ने • विपद् व्यवस्थापनमा संलग्न जनशक्तिको क्षमता विकासका लागि तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने • विभिन्न चरणको विपद् लेखाजोखामा सहयोग गर्ने
८	सहयोगी तथा विकास साझेदार संस्थाहरू	प्रमुख तथा स्थानीय प्रतिनिधि	• विषयगत सदस्य संस्था (राष्ट्रिय/अन्तर्राष्ट्रिय गैसस, सरकारी निकाय, राष्ट्रसंघीय निकाय, रेडक्रस अभियानका सदस्य आदि)का बीचमा उपयुक्त विषयगत समन्वय संयन्त्र स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने • जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, विषयगत अगुवा निकाय, सरकारी निकाय, नागरिक समाज तथा अन्य सरोकारवाला निकायहरूबीच समन्वय गर्ने • विषयगत क्षेत्रका सहभागीहरूलाई सम्बन्धित नीतिगत मार्गदर्शन तथा प्राविधिक मापदण्डका बारेमा जानकारी राख्दछन् र सोही मापदण्डका आधारमा प्रतिकार्य गर्दछन् भन्ने कुराको प्रत्याभूति गराउने • विषयगत क्षेत्रका कार्यसमूहको प्रभाव र कार्यान्वयन योजनाको प्रगतिको समीक्षा गर्न तथा प्रतिवेदन र

क्र.सं	निकाय कार्यालयको नाम	जिम्मेवार व्यक्ति	निकायगत जिम्मेवारी
			प्रभावकारी सूचना प्रवाहको प्रत्याभूति दिन प्रभावकारी अनुगमन संयन्त्र स्थापना गर्ने • मानवीय सहायतामा संलग्न साझेदार संस्थाका कर्मचारीको क्षमता विकास तालिम सञ्चालन गर्न सहयोग गर्ने • विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि स्रोत परिचालन गर्ने ।
९	राजनीतिक दलहरू	दलका प्रमुख	• विपद् प्रतिकार्यका लागि कार्यकर्ता तथा भातृसंस्थाका स्वयंसेवक परिचालन गर्ने • आउनसक्ने सम्भावित विपद्हरूमा समन्वय र समझदारी कायम गर्न सहयोग गर्ने • स्थानीय स्तरमा स्रोत संकलन एवं पारदर्शी परिचालनमा सहयोग गर्ने
१०	उद्योग वाणिज्य संघ, निजी क्षेत्र	प्रमुख	• विपद् राहतका लागि स्रोत संकलन र परिचालनमा सहयोग गर्ने • विपद्को समयमा कृतिम अभाव महँगी तथा कालीबजारी हुन नदिने र नियन्त्रण गर्न सहयोग गर्ने • मानवीय सहायताको लागि आवश्यक वस्तु सेवा तथा सामग्रीहरू स्थानीय बजारमा उपलब्ध गराउन पहल गर्ने • विपद् राहत तथा क्षतिको लागि वैंकिङ एवं बीमा सुविधा निरन्तर सुचारू गर्न सहजीकरण गर्ने
११	यातायात व्यावसायी संघ	प्रमुख	• खोज उद्धार, लेजाखोजा तथा राहतका लागि यातायातका साधानहरू नियमित दररेटमा उपलब्ध गराउने
१२	पत्रकार महासंघ, सञ्चार माध्यमहरू	प्रमुख	• विपद्को समयमा संवेदनशीलतालाई ख्याल गरी सही र आधिकारिक सूचना मात्र सम्प्रेषण गरी समुदायलाई सुसूचित गराउने • विपद्को समयमा सञ्चारमाध्यमबाट फैलिन सक्ने अनावश्यक अफबाह रोक्न संयन्त्र बनाई खोजी तथा नियन्त्रणको काम गर्ने • सञ्चार माध्यमका संचालक र सञ्चारकर्मीहरूलाई विपद् सूचना सङ्कलन तथा संप्रेषण सम्बन्धी तालिम दिने

२.८ विषयगत क्षेत्रहरू

२.८.१ विषयगत क्षेत्रको गठन

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको निर्णय एवं विगतदेखि कार्यान्वयन हुँदै आए बमोजिम ९ वटा विषयगत क्षेत्रको आधारमा यो पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तयार गरिएको छ । राज्यको पुर्नसंरचना अनुसार जिल्लामा रहेका विषयगत क्षेत्रका अगुवाई गर्ने निकायहरू जिल्ला तहमा घट्दै जाँदा मुलतः जिल्लाको समन्वयकारी भूमिकामा जोड दिदै योजना तयार पारिएको छ । गाउँपालिका नगरपालिकाको अगुवाइमा विषयगत क्षेत्र परिचालनमा जोड दिदै स्थानीय तहलाई बढी जिम्मेवार बनाउने प्रयास गरिएको छ । विषयगत क्षेत्रमा नेतृत्व प्रदान गर्ने जिल्ला स्थित सम्बन्धित निकायहरू (Cluster Leads) सँग समन्वय गरी मानवीय गतिविधि सञ्चालन गर्नका लागि निम्नानुसार विषयगत क्षेत्रहरू (Clusters) गठन गरिएको छ । साथै विषयगत क्षेत्रसँग सम्वन्धित सहयोगी निकायहरुको विवरण तालिका १२ मा उल्लेख गरिएको छ ।

तालिका १२: विषयगत क्षेत्रका अगुवा एवं सदस्य संस्था तथा निकायहरू

क्रसं	विषयगत क्षेत्र	अगुवा संस्था	सदस्य तथा सहयोगी संस्थाहरू	
१	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति,	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, राष्ट्रिय अनुसन्धान, जिल्ला समन्वय समिति नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	नेपाल टेलिकम नेपाल पत्रकार महासंघ स्थानीय एफ.एम., पत्रपत्रिका गाउँपालिकाहरु, नगरपालिकाहरु स्थानीय आपतकालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रहरू
२	खोज उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन	जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल नेपाल, गाउँपालिका नगरपालिकाहरू नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	राजनीतिक दलहरु, सामुदायिक संस्थाहरू, सुन्दर नेपाल सस्था, भकारी परियोजना
३	स्वास्थ्य तथा पोषण	जिल्ला जनस्वस्थ्य कार्यालय	जिल्ला अस्पताल, जिल्लामा रहेका सबै अस्पताल तथा स्वस्थ्य संस्थाहरू, गाउँ नगरपालिकाको स्वास्थ्य शाखाहरू, जिल्ला समन्वय समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	जिल्लामा स्वास्थ्य तथा पोषण क्षेत्रमा काम गर्ने संस्था तथा परियोजनाहरू, युनिसेफ, सेभ द चिल्ड्रेन, जनजागरण महिला संघ, सामुदायिक स्वास्थ्य केन्द्रहरु, औषधि व्यवसायी संघ,

क्रसं	विषयगत क्षेत्र	अगुवा संस्था	सदस्य तथा सहयोगी संस्थाहरू	
			आयुर्वेद स्वास्थ्य केन्द्र	स्याक नेपाल, सुआहारा कार्यक्रम, एसएसविएच कार्यक्रम, आइएनएफ, नेपाल परिवार नियोजन संघ, किसान कार्यक्रम, सुन्दर नेपाल सस्था भकारी परियोजना
४	खानेपानी तथा सरसफाई	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	जिल्ला सम्न्वय समिति, पूर्वाधार कार्यालय, भूसंरक्षण कार्यालय, जिल्ला बाल कल्याण समिति, नेपाल प्रहरी, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, युनिसेफ	प्लान नेपाल, गैसस महासंघ, वातारण सुधार समाज, नगरपालिकाहरु, गाउँपालिका, सेभ द चिल्ड्रन, किर्डाक, अगैससहरु
५	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन	कृषि विकास निर्देशनालय कर्णाली प्रदेश, सुर्खेत	कृषि ज्ञान केन्द्र सुर्खेत, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, स्थानीय तहका कृषि शाखाहरु, नेपाल खाद्य सस्थान, नेपाल प्रहरी, जिल्ला समन्वय समिति, भेटनरी तथा पशु सेवा केन्द्र, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, विश्व खाद्य कार्यक्रम नेपाल,	गैसस महासंघ, उद्योग वाणिज्य संघ, कृषि क्षेत्रमा काम गर्ने विभिन्न गैरसरकारी संस्थाहरु (वातावरण सुधार समाज, समाज जागरण केन्द्र, सिप्रेड, सिमान्तकृत महिलाहरुको लागि महिला संस्था वाम, अन्तरनिर्भर समाज), नाप तौल तथा गुणस्तर कार्यालय, खाद्य तथा गुणस्तर डिभिजन कार्यालय, सुन्दर नेपाल सस्था भकारी परियोजना
६	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन	शहरी विकास तथा भवन निमार्ण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइ	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र, जिल्ला समन्वय समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सुरक्षा निकाय, डिभिजन वन कार्यालय स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू, पूर्वाधार शाखा, विश्व खाद्य कार्यक्रम	विश्व खाद्य कार्यक्रम, उद्योग बाणिज्य संघ, गैसस महासंघ, स्यक नेपाल, किर्डाक, यातायात व्यवसायी संघहरु, सुन्दर नेपाल सस्था भकारी परियोजना, युनिसेफ, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, मर्सीकोर
७	संरक्षण तथा	जिल्ला प्रशासन	जिल्ला बालकल्याण समिति,	पत्रकार महासंघ, स्याक नेपाल,

क्रसं	विषयगत क्षेत्र	अगुवा संस्था	सदस्य तथा सहयोगी संस्थाहरू	
	सामाजिक सुरक्षा	कार्यालय	नेपाल प्रहरी कार्यालय, जिल्ला समन्वय समिति, गाउँपालिका नगरपालिकाहरू, युनिसेफ, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, श्रम तथा रोजगार कार्यालय, प्लान नेपाल, मर्सीकोर	प्रशान्ति वृध्दाश्रम, एकल महिला समूह, सेभ द चिल्ड्रन, नवज्योति केन्द्र, आवाज, ग्लोवल एक्सन नेपाल, अन्तर निर्भर समाज, वातावरण सुधार समाज, कोपिला भ्याली समाज, एसओएस सामाजिक सेवा केन्द्र, आइएनएफ, अपांग सशक्तिकरण केन्द्र, नेपाल राष्ट्रिय दलित समाज कल्याण संघ, दलित सेवा संघ, साझा मन्च, सुन्दर नेपाल सस्था भकारी परियोजना
८	आपत्कालीन शिक्षा	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	सम्वन्धित स्थानीय तहमा रहेका शिक्षा शाखाहरु, जिल्ला समन्वय समिति, युनिसेफ, सेभ द चिल्ड्रेन, प्लान नेपाल, मर्सीकोर, विद्यालयहरु, प्याव्सन र एनप्याव्सन, क्षिक्षकका पेशागत संघ संगठन	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, पत्रकार महासंघ, बाल विकास समाज, गै.स.स. महासंघ, एफ.एम.हरु, स्याक नेपाल, ग्लोवल एक्सन नेपाल, अन्तर निर्भर समाज, वातावरण सुधार समाज, कोपिला भ्याली समाज, आइएनएफ, स्टेशनरी तथा पुस्तक व्यवसायी संघ, सुन्दर नेपाल सस्था भकारी परियोजना
९	पुनःस्थापना तथा पुर्ननिर्माण	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना	डिभिजन वन कार्यालय, खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, नेपाल विद्युत प्राधिकरण, स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति (प्राविधिक शाखा), मर्सीकोर	सामुदायिक वन उपभोक्ता समितिहरु, नेपाल टेलिकम, जिल्लामा कार्यरत अन्तराष्ट्रिय गैससहरु, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, राजनीतिक दलहरु, सुन्दर नेपाल सस्था भकारी परियोजना

नोटः विभिन्न क्षेत्रसँग सम्बन्धित निकायहरुको सम्पर्क व्यक्ति र सम्पर्क नम्बर विषयगत अनुसूचीमा राखिएको छ ।

२.८.२ विषयगत क्षेत्रको कार्य जिम्मेवारी

विषयगत क्षेत्र	१. समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन
विषयगत क्षेत्रको परिचय	सुर्खेत जिल्लाको कुनै पनि क्षेत्रमा कुनै पनि विपद्को घटना हुनासाथ तत्काल प्रतिकार्यमा जुटेर मानवीय जीवन रक्षा तथा सम्पत्तिको सुरक्षा गरी जनजीवन सामान्य अवस्थामा ल्याउनु पर्ने हुन्छ । यस प्रकारको प्रतिकार्य सञ्चालनको सम्पूर्ण नेतृत्व जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको अध्यक्षको हैसियतले प्रमुख जिल्ला अधिकारीले गर्नेछन् । विपद्को परिस्थितिमा जिल्लास्थित सबै विषयगत क्षेत्र तथा साथै स्थानीय तह मातहतका स्रोत साधन र संयन्त्रहरू प्रतिकार्यका लागि परिचालन गर्नुपर्दछ । विपद्को प्रभाव अनुसार बाह्य सहयोगको लागि जिल्लाभित्र र बाहिर, छिमेकी जिल्ला, प्रदेश तथा केन्द्रीय निकायहरूसम्म समन्वय गर्नुपर्दछ । विपद् पूर्वतयारीका लागि सरोकारवाला निकायहरूसँग निरन्तर समन्वय र सहकार्य गर्ने तथा विपद्को समयमा विपद् प्रभावित समुदायमा तुरून्त खोज उद्धार, प्राथमिक उपचार र राहत वितरण र तत्काल विपद् लेखाजोखाको लागि समन्वय गर्ने यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो । समान्वय पूर्वसूचना तथा विपद् सूचना व्यवस्थापन र सञ्चार, विपद् लेखाजोखा र आपत्कालीन बन्दोबस्ती व्यवस्थापनको लागि यस विषयगत क्षेत्रले काम गर्दछ ।
उद्देश्य	• विपद् सूचना तथा पूर्वसूचना व्यवस्थापन गरी प्रतिकार्य सञ्चालन प्रभावकारी बनाउने • विपद् प्रतिकार्य तथा पूर्वतयारीको लागि सम्बन्धित सबै निकाय तथा संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने • विपद् लेखाजोखा गरी सबै विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य योजना बनाउन सहयोग गर्ने • आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रलाई प्रभावकारी रूपमा सञ्चालन गरी विपद् सूचना व्यवस्थापन विश्लेषण र प्रवाह गर्ने
नेतृत्व गर्ने निकाय	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला समन्वय समिति, नेपाल पत्रकार महासंघ, नीजि क्षेत्र तथा नेपाल रेडक्रस लगायत मानवीय सहायताको क्षेत्रमा काम गर्ने जिल्लास्थित सबै संस्थाका प्रतिनिधिहरु । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा १ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	२. खोज, उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन
विषयगत क्षेत्रको परिचय	आपत्कालीन अवस्थामा मानवीय जीवन रक्षा पहिलो प्राथमिकतामा पर्दछ । विपद्को समयमा मानवीय क्षति कम गर्न र घइतेहरूको तुरुन्त उद्धार तथा उपचारको लागि काम गर्नु खोज उद्धार तथा राहत व्यव्थापन विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो । खोज उद्धार विषयगत क्षेत्रले विपद्बाट प्रभावित तथा हराएकाहरूको खोज उद्धार, उच्च जोखिममा रहेको समुदायलाई सुरक्षित स्थानान्तरण, सार्वजनिक एवं निजी सम्पत्तिको सुरक्षा र जोखिममा रहेका समुहहरूमाथि हुनसक्ने हिंसा एवं दुर्व्यवहार नियन्त्रणको लागि काम गर्दछ ।

उद्देश्य	• खोज उद्धारको लागि स्रोत साधन तथा जनशक्तिको परिचालन गर्ने • निजी तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने • विपद् प्रभावितहरूको पहिचान गरी परिचयपत्र उपलब्ध गराउने • मानिसको मृत्यु भएमा सनाखत गरी शव व्यवस्थापन वा हस्तान्तरणको प्रवन्ध मिलाउने • आपत्कालीन अस्थामा जोखिममा रहेको समुहको संरक्षण एवं सुरक्षाको प्रत्यभूति गराउने
नेतृत्व गर्ने निकाय	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, जिल्ला प्रशासन कार्यालय जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्लामा रहेक सबै सुरक्षा निकाय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, स्वयंसेवक परिचालन गर्ने संस्थाहरू । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा २ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	३. स्वास्थ्य तथा पोषण
विषयगत क्षेत्रको परिचय	विपद्को समयमा खोज उद्धार कार्यसँगै घाइतेहरूको जीवन रक्षाको लागि प्राथमिक उपचार सेवा आवश्यक पर्दछ । त्यसपछि गम्भीर प्रकृतिका घाइतेहरूको लागि थप उपचारको प्रवन्ध गर्नु पर्दछ । प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा नियमित स्वास्थ्य सेवालाई निरन्तरता दिनु पर्ने हुन्छ । महामारीजन्य विपद् तथा स्वास्थ्य संकटको समयमा रोकथाम तथा नियन्त्रणमा स्वास्थ्य क्षेत्रको प्रमुख भूमिका हुन्छ । विपद् प्रभावित समुदायका बालबालिका, बृद्धबृद्धा, गर्भवती तथा दुध खुवाउने आमाहरूको लागि थप पोषणयुक्त खानाको आवश्यकता पर्दछ । जिल्लाको स्वास्थ्य संरचना र क्षमताको परिचालन गरी प्राथमिक उपचार, स्वास्थ्य सेवा, महामारी नियन्त्रण, आपत्कालीन अवस्थामा परिवार नियोजन सेवा र पोषणको सुनिश्चितता गर्नु यस विषयगत क्षेत्रको प्रमुख जिम्मेवारी हो । साथै यस विषयगत क्षेत्रले कोभिड-१९ जस्ता महाव्याधिको रोकथाम, नियन्त्रण र व्यवस्थापनको कार्य समेत गर्दछ ।
उद्देश्य	• विपद्को समयमा घाइतेहरूको तत्काल प्राथमिक उपचारको प्रवन्ध गर्ने • विपद् प्रभावित समुदाय र अस्थायी आश्रयस्थलहरूमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सुचारू गर्ने • विपद् प्रभावित समुदाय तथा आश्रयस्थलहरुमा उपलब्ध गारइने खानेकुरामा पोषण आवश्यकताको सुनिश्चितता गर्ने • महामारी रोकथाम व्यवस्थापन र नियन्त्रणको काम गर्ने • विपद् तथा महामारी प्रतिकार्य एवं नियन्त्रणको लागि औषधि उपकरण र जनशक्ति तयारी अवस्थामा राख्ने ।
नेतृत्व गर्ने निकाय	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्लामा रहेका सबै स्वास्थ्य संस्था तथा अस्पतालहरू र स्वास्थ्य तथा पोषणको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै संस्थाहरु । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा ३ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	४. खानेपानी तथा सरसफाई
विषयगत क्षेत्रको परिचय	विपद्को समयमा खानेपानी तथा सरसफाईका पूर्वाधारहरूमा क्षति पुग्छ । विस्थापितहरूले आश्रय लिएको आश्रयस्थलमा एकैचोटी खानेपानी र सरसफाइको लागि प्रवन्ध गर्नु पर्ने हुन्छ । विपद् प्रभावितहरूको लागि स्वच्छ र पर्याप्त खानेपानी तथा सरसरफाइको प्रवन्ध गर्नु, विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थल वा क्वारेन्टिन र आइसोलेसन केन्द्रहरुमा खानेपानी एवम् सरसफाईको प्रवन्ध तथा स्वस्थता प्रवर्द्धनको काम गर्नु, प्रभावितहरूको लागि मापदण्ड अनुसारको सरसफाई तथा स्वस्थता प्रवर्धनका सामग्रीहरूको सुनिश्चिता गर्नु, विपद्जन्य घटनाबाट सिर्जना भएका फोहोर व्यवस्थापन गर्नु, मरेका पशुपंक्षीहरूको व्यवस्थापन गर्नु, व्यक्तिगत सरसफाईको लागि स्वस्थता सम्बन्धी सरसामानहरूको प्रवन्ध गर्नु, विपद्बाट क्षति भएका खानेपानी तथा सरसफाईका पूर्वाधारहरू पुनःर्स्थापना गर्न सहयोग गर्नु यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो ।
उद्देश्य	• विपद्को समयमा प्रभावितहरूलाई स्वच्छ र पर्याप्त पिउने पानीको प्रवन्ध गर्नु • विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा तत्काल शौचालय तथा सरसफाइ सामग्रीको व्यवस्था गर्नु • अस्थायी आश्रयस्थल तथा विपद् प्रभावित समुदायमा फोहोरमैलाको उचित व्यवस्थापन गर्नु • विपद्को कारणबाट सृजित फोहोरमैलाको कारण कुनै महामारी फैलिन नदिनु र महामारी नियन्त्रण गर्नु
नेतृत्व गर्ने निकाय	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला समन्वय समिति, पूर्वाधार विकास कार्यालय, भूसंरक्षण कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी लगायत खानेपानी तथा सरसफाइको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै संस्थाका प्रतिनिधिहरु । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा ४ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	५. खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन
विषयगत क्षेत्रको परिचय	जिल्लामा कुनै पनि विपद्को घटना वा स्वास्थ्य संकटको स्थिति हुनासाथ त्यसबाट विस्थापित तथा प्रभावितहरूलाई तत्काल खानेकुरा उपलब्ध गराउने, विस्थापित भई अस्थायी शिविरमा बसेकालाई मापदण्ड अनुसारको चामल, दाल, नुन, तेल आदि खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने, खानेकुरा पकाउनको लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने, थप पोषणको आवश्यकता पर्ने समूहलाई पोषणयुक्त खानेकुराहरू उपलब्ध गराउने र कृषि तथा अन्य जीविकोपार्जन क्षेत्रमा भएको क्षति विवरण तयार गर्ने एवं कृषि र जीविकोपार्जन क्षेत्रको पुनर्स्थापन तथा पुनर्लाभ योजना बनाइ कार्यान्वयन गर्ने जिम्मेवारी यस विषयगत

	क्षेत्रको हो । यस विषयगत क्षेत्रले खाद्य सामग्री भण्डारण तथा उपलब्ध गराउने पोषणयुक्त खानेकुराहरूको प्रवन्ध गर्ने र कृषि क्षेत्रको पुनर्स्थापना गर्ने कार्य गर्दछ ।
उद्देश्य	• विपद् प्रभावित तथा विस्थापितहरूलाई तत्काल खान मिल्ने खानेकुराहरू उपलब्ध गराउने • प्रभावित समुदाय तथा आश्रयस्थलमा रहेका विपद् विस्थापितहरूको लागि मापदण्ड अनुसारको खाद्य सामग्रीको प्रवन्ध मिलाउने • थप पोषणको आवश्यकता पर्ने समूहलाई सोही बमोजिम थप पोषणयुक्त खानेकुरा उपलब्ध गराउने • कृषि र जीविकोपार्जन क्षेत्रको क्षति तथा आवश्यकताको लेखाजोखा गरी पुनर्स्थापना तथा पुनर्लाभ योजना तयार गर्ने
नेतृत्व गर्ने निकाय	कृषि विकास निर्देशनालय
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला समन्वय समिति, खाद्य संस्थान, विश्व खाद्य कार्यक्रम, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र जिल्लामा कृषि खाद्य तथा जीविकोपार्जनको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै निकाय संस्था एवं परियोजनाहरू । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा ५ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	**६. गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन**
विषयगत क्षेत्रको परिचय	जिल्लामा विपद्बाट विस्थापित तथा प्रभावित भएकाहरुलाई बस्नको लागि अस्थायी आश्रयस्थलको व्यवस्था मिलाउने तथा ओढ्ने ओछ्याउने लगायतका गैर खाद्य सामग्री एवं लगाउने कपडाको प्रवन्ध गर्नुपर्ने हुन्छ । अस्थायी शिविर निर्माण तथा शिविर व्यवस्थापन र अस्थायी शिविर र विपद् प्रभावित समुदायमा बसोबासको आधारभूत सेवाको उपलब्धताको लागि यस विषयगत क्षेत्रले काम गर्दछ ।
उद्देश्य	• विपद्बाट विस्थापित भएकाहरूको लागि तत्काल आस्थायी बसोबासको प्रवन्ध गर्ने • पहिचान गरिएका अस्थायी शिविरहरूकमा आधारभूत सुविधाहरूको प्रवन्ध गर्ने • पहिचान गरिएका खुला स्थानहरूमा अस्थायी शिविर निर्माण गर्ने • शिविरमा रहेका वा समुदायमा रहेका विपद् प्रभावितहरुलाई मापदण्ड बमोजिम गैर खाद्य राहत सामग्री उपलब्ध गराउने
नेतृत्व गर्ने निकाय	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला समन्वय समिति, डिभिजन वन कार्यालय, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र जिल्लामा आपत्कालीन अस्थायी शिविर र गैर खाद्य क्षेत्रमा काम गर्ने सबै निकाय एवं संस्थाहरु । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा ६ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	७. संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा
विषयगत क्षेत्रको परिचय	विपद्को घटना पछि धेरै घरपरिवारहरू विस्थापित हुन्छन् । कतिपय बालबालिकाले अविभावक गुमाउँछन् । वृद्धवृद्धाले सहारा गुमाउँछन् । मानिसहरू विपद्मा परेर अशक्त हुन्छन् । यस्तो अवस्थामा महिला र बालबालिकामाथि हिंसाको जोखिम बढ्छ । परिवारका सदस्य गुमाएका र त्रासका कारण मनोसामाजिक असर पर्न सक्छ । यस्तो अवस्थामा विपद्मा परेका समुदाय, बालबालिका, महिला, वृद्धवृद्धा तथा अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई सुरक्षा र संरक्षण प्रदान गर्नु, लैंगिक एवं यौनजन्य हिंसा तथा मानव बेचबिखन रोक्नु र मनोसामाजिक परामर्श दिएर आघातबाट बाहिर निस्कन सहयोग गर्नु यस विषयगत क्षेत्रको जिम्मेवारी हो । उच्च जोखिममा रहेका समुहहरुको संरक्षण फरक क्षमता अनुरूप राहत आवश्यकताको सुनिश्चितता, मानव बेचविखन, भेदभाव, दुर्व्यवहार तथा हिंसा नियन्त्रण र मनोसामाजिक परामर्शको लागि यस विषयगत क्षेत्रले काम गर्दछ ।
उद्देश्य	• विपद्का कारण मानसिक आघात परेकाहरूलाई मनोसामाजिक परामर्श दिने • बालबालिका तथा महिलामाथि हुनसक्ने लैंगिक, यौन तथा घरेलु हिंसाको निगरानी गर्ने • बालबालिका तथा मानव ओसारसार हुनसक्ने हुँदा यसको नियन्त्रण गर्ने • विपद् प्रभावित व्यक्तिहरूको नीजि तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षा र संरक्षण गर्ने
नेतृत्व गर्ने निकाय	जिल्ला प्रशासन कार्यालय
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, जिल्ला बालकल्याण समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी र जिल्लामा संरक्षणको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै निकाय एवं संस्थाहरु । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा ७ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	८. आपत्कालीन शिक्षा
विषयगत क्षेत्रको परिचय	विपद्को कारण विद्यालयहरूमा क्षति हुन्छ । विद्यार्थीहरू आफ्नो बासस्थानबाट विस्थापित हुने हुँदा भौतिक उपस्थितिमा विद्यालय सञ्चालन गर्ने अवस्था नहुन सक्छ । यस्तो अवस्थामा तत्काल शैक्षिक निरन्तरताको लागि वैकल्पिक व्यवस्था गर्ने र सामान्य अवस्थामा यसको लागि पूर्वतयारी तथा सुरक्षित विद्यालय कार्यढाँचालाई कार्यान्वयन गर्न सहयोग गर्ने, वैकल्पिक सिकाई निरन्तरताको लागि उपयुक्त ठाउँको पहिचान गरी आवश्यक सामग्रीहरूको तयारी गर्ने, सुरक्षित सिकाईको वातावरण तयार गरी शैक्षिक गतिविधिहरूलाई निरन्तरता दिने, शिक्षा क्षेत्रको क्षति र आवश्यकताको लेखाजोखा गरी पुनर्स्थापन र पुनर्निर्माणमा सहयोग गर्ने र विद्यालय मार्फत विपद् सुरक्षा सम्बन्धी चेतना समुदायमा विस्तार गर्न सहयोग गर्ने यस विषयगत क्षेत्रको मुख्य जिम्मेवारी हो । यस प्रकार आपत्कालीन शिक्षा, शैक्षिक निरन्तरता, वैकल्पिक सिकाई तथा सुरक्षित विद्यालयको लागि यस विषयगत क्षेत्रले काम गर्दछ ।

उद्देश्य	• आपत्कालीन अवस्थामा अस्थायी सिकाई केन्द्र मार्फत सिकाई निरन्तरताका लागि तयारी गर्ने • महामारीको समयमा वैकल्पिक माध्यमबाट सिकाई निरन्तरता दिन कार्यविधि र जनशक्ति तयार गर्ने • विपद्को समयमा आपत्कालीन अवस्थामा सिकाई निरन्तरताको कार्ययोजना सक्रिय गराई सिकाई सूचारु गर्ने • विद्यालयमा वृहत विद्यालय सुरक्षा कार्ययोजना कार्यान्वयन गर्ने र विद्यालय मार्फत आपत्कालीन अवस्थामा शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने
नेतृत्व गर्ने निकाय	शिक्षा विकास समन्वय इकाई
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	जिल्ला समन्वय समिति, स्थानीय तहका शिक्षा शाखाहरू, शिक्षक तथा विद्यालय व्यवस्थापनका प्रतिनिधि संस्थाहरू र जिल्लामा शिक्षाको क्षेत्रमा काम गर्ने सबै निकाय एवं संस्थाहरु । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा ८ मा छ ।

विषयगत क्षेत्र	**९. पुनस्थापना तथा पुनर्निर्माण**
विषयगत क्षेत्रको परिचय	विपद्को समयमा सडक अवरूद्ध हुन्छन् । विद्युत र सञ्चारका पूर्वाधारहरूमा क्षति पुग्छ । यसले गर्दा सूचना संकलन खोज उद्धार तथा प्रभावित क्षेत्रसम्म राहत सहायता पुऱ्याउन समस्या हुन्छ । यस विषयगत क्षेत्रले विपद्को कारण अवरूद्ध हुन पुगेका अत्यावश्यक सेवाहरू; सडक, विद्युत, सञ्चार खानेपानीका पूर्वाधार तथा संरचनाहरूलाई तत्काल मर्मत सम्भार गरी सूचारू गर्ने र जनजीवनलाई सामान्य बनाउने जिम्मेवारी निर्वाह गर्दछ । विपद् पश्चात विस्थापितहरूको लागि तत्काल अस्थायी आश्रयस्थल व्यवस्थापन गर्न तथा आवास, खानेपानी, सरसफाई लगायतका अस्थायी पूर्वाधार तयार गर्न सहयोग गर्दछ । त्यसैगरी पुनःस्थापनाको चरणमा स्थायी संरचनाहरू पुनर्निर्माण नहुँदासम्मको लागि अस्थायी संरचना तथा पूर्वाधार तयार गर्ने काम गर्दछ । विपद्को प्रकृति र प्रभाव हेरी यस विषयगत क्षेत्रको काम विपद्को तत्कालको अवस्थादेखि पुनर्निर्माणको काम नसकिंदासम्म चल्न सक्छ र विपद् व्यवस्थापनका चारबटै चरणमा काम गर्नुपर्ने हुन्छ ।
उद्देश्य	• विपद्को समयमा क्षति भएका पूर्वाधार संरचनाहरू तत्काल मर्मत गरी सेवा सूचारू गर्ने • अस्थायी आश्रयस्थलमा अस्थायी बसोबास र सरसफाईका आधारभूत संरचाना तयार गर्ने • स्थायी रूपमा पुनर्निमाण नभएसम्मका लागि विद्यालय, स्वास्थ्य चौकी तगायतका कार्यालयका लागि अस्थायी संरचना तयार गरी सेवा सुचारू गर्न सहयोग गर्ने ।
नेतृत्व गर्ने निकाय	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई
विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय, स्थानीय तहका पूर्वाधार विकास शाखा नेपाल विद्युत प्राधिकरण, पूर्वाधार निर्माणको काम गर्ने आयोजनाहरु । यस विपषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको विस्तृत विवरण अनुसूचीमा ९ मा छ ।

खण्ड-तीन

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य कार्ययोजना

३.१. सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

विपद्को स्थितिमा प्रतिकार्य गतिविधिहरू समयमै कार्यान्वयन गर्न संस्थागत क्षमता लेखाजोखा गरी सोको तयारी आवधिक रूपमा अद्यावधिक गर्न जरुरी हुन्छ । सामान्य पूर्वतयारी सम्बन्धी कार्यहरूमा सम्भावित विपद्को ख्याल गरी प्राय सबै प्रकोपका लागि गर्नुपर्ने जोखिम न्यूनीकरण, पूर्वतयारी र विपद् प्रतिकार्य गर्न संस्थागत एवं भौतिक संरचना, मेशिन तथा औजार उपकरण, सीप विकास, सूचना व्यवस्थापन, जनचेतना, कृत्रिम घटना अभ्यास जस्ता क्रियाकलापहरु समावेश गरिएका छन् । विपद् प्रतिकार्यका कार्यहरूलाई प्रभावकारी बनाउन विषय क्षेत्रगत रूपमा यस जिल्लाको सामान्य पूर्वतयारीको कार्ययोजना देहाय बमोजिम हुने गरी तर्जुमा गरिएको छ ।

३.१.१ समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्रसं	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा आपत्कालीन सञ्चार उपकरण एवं पद्धतिको प्रवन्ध गरी आपत्कालीन सञ्चार सेवा नियमित सञ्चालनको व्यवस्था गर्ने	असार २०८०	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	१	जिल्ला प्रसाशन कार्यालय
२	विपद्को क्षति/नोक्सानी मूल्याङ्कनको लागि विपद् लेखाजोखा टोलीलाई प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA- Initial Rapid Assessment) तालिम दिने		जिल्ला		जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
३	विपद् पश्चातको आवश्यकताको लेखाजोखाको लागि आधुनिक सूचना प्रविधि; मोवाइल एपको प्रयोग गरेर द्रुत आँकलन गर्ने प्रणाली तथा प्रक्रिया तयार गर्ने	असार २०८०	जिल्ला	१	
४	आपत्कालीन अस्थायी आश्रयस्थलको लागि सबै वडामा खुल्ला क्षेत्र	असार	स्थानीय तह	९	जिल्ला विपद्

क्रसं	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
	पहिचान एवं नक्शांकन गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहलाई सहयोग गर्ने	२०८०			व्यवस्थापन समिति
५	आपत्कालीन प्रयोजनको लागि सबै वडामा मुख्य समुदायको नजिक हुनेगरी हेली प्याडको निर्माण गर्न समन्वय गर्ने	असार २०८०	स्थानीय तह	९	जिल्ला प्रसाशन कार्यालय
६	बाढी/पहिरो, हावाहुरी, भूकम्प, चट्याङ, आगलागी आदि प्रकोपहरूबाट पर्नसक्ने असर र सोबाट बच्ने उपायहरूका बारेमा जनचेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	निरन्तर	समुदाय		गाउँपालिका, नगरपालिका, सञ्चार माध्यम
७	खोज तथा उद्धारलाई प्रभावकारी बनाउन प्रकोप (भूकम्प, आगलागी र पहिरो) मा आधारित कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	जेठ र माघमा वर्षको २ पटक	जिल्ला	२	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र
८	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रहरूलाई जिल्ला, प्रदेश र राष्ट्रिय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रको सूचना प्रणालीसँग जोड्ने र क्षमता विकास सहयोग गर्ने	असोज २०८०	स्थानीय तह	९	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
९	प्रत्येक वर्ष त्यस वर्षका अनुभव र सिकाइ समेतलाई समेटेर जिल्लाको विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना अद्यावधिक गर्ने	जेठ महिनामा	जिल्ला	१	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
१०	जिल्ला तहका सबै सरोकारवाला निकाय तथा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण अद्यावधिक गर्ने	नियमित	जिल्ला	१	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
११	जिल्ला तथा नजिकमा रहेका जल तथा मौसम मापन केन्द्रहरूको सम्पर्क एवं सूचना प्रणाली अद्यावधिक राख्ने	नियमित	जिल्ला	१	
१२	मौसम पूर्वानुमानको सूचना तथा आँकलन जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र तथा स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र मार्फत प्रभावित हुनसक्ने समुदायसम्म तत्काल पुग्ने संयन्त्र तयार गर्ने	नियमित	जिल्ला	१	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
१३	जिल्लामा रहेका स्थानीय तह भौगोलिक फैलावट जनसङ्ख्यालाई ख्याल गरी बन्दोबस्ती तथा राहत सामग्रीहरूको भण्डारण र प्रतिकार्य सञ्चालनको लागि रणनीतिक स्थानहरू पहिचान गरी सोही अनुसार व्यवस्था गर्ने	असार २०८०	जिल्ला	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

३.१.२ खोज उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्रको नियमित समन्वय बैठक गर्ने	नियमित	जिल्ला		जिल्ला प्रशासन कार्यालय
२	विपद् व्यवस्थापन कार्यसँग सम्बन्धित अभ्यास (Command Post/ Live Exercise/Recee) गराई सुरक्षा एवं उद्धारकर्मीहरूलाई तयारी राख्ने	नियमित	सम्बन्धित यूनिट		नेपाल प्रहरी नेपाली सेना शसस्त्र प्रहरी बल
३	विपद्को उच्च जोखिममा रहेको स्थानसम्म जाने मुख्य तथा वैकल्पिक मार्गहरू पहिचान गर्ने		आवश्यकता अनुसार		नेपाल प्रहरी
४	सम्बन्धित सुरक्षा निकायमा रहेका खोज उद्धार जनशक्ति तथा स्रोत सामग्रीको नक्शांकन गर्ने	प्रत्येक ३ महिनामा	सम्बन्धित सुरक्षा निकाय		जिल्ला प्रशासन कार्यालय,
५	उच्च प्रभावित क्षेत्रमा उद्धार बेश स्थापनाका लागि सुरक्षित र उपयुक्त स्थानको छनौट गर्ने	असार २०८०			जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाल प्रहरी
६	खोज तथा उद्धारका लागि खटिने टोलीलाई आवश्यक बन्दोबस्तीको तथा व्यक्तिगत सुरक्षा सामग्रीहरूको प्रवन्ध गर्ने	आवश्यकता अनुसार	आवश्यकता अनुसार		जिल्ला प्रशासन कार्यालय, नेपाली सेना, नेपाल प्रहरी, सशस्त्र प्रहरी बल
७	स्थाननीय तह र समुदायमा गठित खोज उद्धार कार्यदललाई आधारभूत खोज उद्धार तालिम दिइ प्रथम सामुदायिक उद्धारक तयार गर्ने	नियमित	स्थानीय तह	९	नेपाल प्रहरी, स्थानीय तह, नेपाल रेडक्रस
८	खोज तथा उद्धारलाई प्रभावकारी बनाउन प्रकोप (भूकम्प, आगलागी र बाढी) मा आधारित कृत्रिम घटना अभ्यास गर्ने/गराउने	वर्षमा २ पटक	जिल्ला	२	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र

३.१.३ स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	जिल्लामा रहेका सबै अस्पताल तथा सबै स्वास्थ्य संस्थाहरुको आपत्कालीन सेवा सञ्चालन योजना तयार गर्ने गराउने	तत्काल	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था	सबै स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
२	जिल्ला अस्पताल अन्य अस्पताल तथा सबै स्वास्थ्य संस्थाहरूमा आपत्कालीन प्राथमिक उपचार तथा स्वास्थ्य सेवाका लागि औषधिको बफर स्टक (Buffer Stock) राख्ने र औषधिको म्याद अनुसार पुनर्भरण योजना बनाउने	नियमित	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था	स्वास्थ्य संस्था अनुसार	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
३	गाउँपालिका तथा नगरपालिका तहमा द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) गठन/ पुनर्गठन गर्न सहजीकरण गर्ने	नियमित	नगरपालिका, गाउँपालिका	९	जिल्ला जनस्वद्दस्थ्य कार्यालय
४	जिल्लामा रहेका अस्पताल तथा स्वस्थ्य संस्थाहरूको सेवा, वेड क्षमता अध्यवधिक गर्ने	नियमित	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्था		जिल्ला जनस्वद्दस्थ्य कार्यालय
५	जिल्लाका विभिन्न स्वास्थ्य संस्थामा रहेका र आपत्कालीन अवस्थामा परिचालन गर्न सकिने स्वास्थ्य जनशक्तिको विवरण अद्यवधिक गर्ने	नियमित	जिल्ला	सबै स्वास्थ्य संस्था	जिल्ला जनस्वद्दस्थ्य कार्यालय
६	जिल्लाको स्वस्थ्य संकट सम्बन्धी विवरण स्वास्थ्य पाश्वचित्र र आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा अद्यावधिक गर्ने प्रवन्ध गर्ने	२०८० असोज	आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	१	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
७	महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा सरकारी तथा अन्य कार्यालयको सेवा सञ्चालन सम्बन्धी स्वास्थ्य प्रोटोकल तयार गर्ने	तत्काल	जिल्ला तहमा	१	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
८	स्वास्थ्य संकट एवं महामारीको समयमा स्वास्थ्य संस्थाहरूको सेवा सञ्चालन सम्बन्धी कार्यविधि तयार गर्ने	२०८० असोज	जिल्ला तहमा	१	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
९	महामारीको समयमा जनस्वास्थ्य सेवा (पोषण, खोप, सुरक्षित मातृत्व,	२०८०	जिल्ला	१	स्वास्थ्य तथा पोषण

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
	बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) उपलब्ध गराउने कार्यविधि तयार गर्ने	असार	तहमा		विषयगत क्षेत्र
१०	महामारीजन्य स्वास्थ्य संकटको समयमा विद्यालय तथा शैक्षिक संस्था सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तयार गरी विद्यालय सञ्चालनको प्रवन्ध गर्ने	२०८० असोज	जिल्ला तहमा	१	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
११	उपचारको लागि विरामी रेफर गर्नको लागि रेफरल पद्धति र रेफरल हस्पिटलको व्यवस्था गर्ने	२०८० असोज	जिल्ला तहमा	१	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
१२	अग्रपंतिमा काम गर्ने स्वास्थ्य तथा सुरक्षा कर्मीको लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीहरूको प्रवन्ध गर्ने	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला तथा स्थानीय तहमा	सबै	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
१३	सबै कर्मचारीहरुलाई महामारी सुरक्षा प्रोटोकलको जानकारी गराउने	तत्काल	सबै कार्यालयहरू		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
१४	जिल्लामा बनाइएका आपत्कालीन आश्रयस्थलहरु महामारीको समयमा क्वरेन्टीन तथा आइसोलेसन केन्द्रको रूपमा सञ्चालन गर्न सकिने गरी तयार गर्न सहयोग गर्ने	तत्काल	गाउँपालिका, नगरपालिका हरू		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
१५	महामारीको समयमा सार्वजनिक यातायात सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तयार गर्ने	तत्काल	जिल्ला तहमा		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
१६	महामारीको समयमा आर्थिक क्षेत्र तथा बजार सञ्चालन सम्बन्धी प्रोटोकल तयार गर्ने	तत्काल	जिल्ला तहमा		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
१७	स्वास्थ्य संकट तथा महामारी नियन्त्रण र व्यवस्थापन सम्बन्धी स्वस्थ्यकर्मी सुरक्षाकर्मी र द्रुत प्रतिकार्य टोलीलाई तालिम दिने	२०८० असोज	स्थानीय तहमा		स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
१८	कोभिड–१९ महाव्याधी लगायत महामारी रोकथाम, नियन्त्रण र परीक्षण तथा उपचार सम्बन्धी जनचेतना अभिबृद्धि कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	नियमित	जोखिमयुक्त बस्तीहरुमा	वर्षमा कम्तिमा ३ पटक	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
१९	महामारीको समयमा जनस्वास्थ्य सेवा (पोषण, खोप, सुरक्षित मातृत्व,	२०८०	जिल्ला	१	आपत्कालीन कार्य

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
	बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) उपलब्ध गराउने कार्यविधि तयार गर्ने	असोज	तहमा		सञ्चालन केन्द्र
२१	विपद्को समयमा आवश्यक पर्ने एम्बुलेन्स, शव बाहन आदिको सम्पर्क र चालकको फोन नं अध्यावधिक गर्ने	वर्षमा १ पटक	जिल्ला तहमा	१	आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र

३.१.४ खानेपानी तथा सरसफाइ विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	जिल्ला स्तरीय खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक गर्ने	नियमित			खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय
२	जिल्ला तथा पालिकास्तरीय खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता समन्वय समिति खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक गर्ने गराउने	नियमित			खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय
३	खानेपानी तथा सरसफाइ क्षेत्रका सरोकारवालाहरूको नक्साङ्कन तथा सम्पर्क ब्यक्तिको सूची अद्यावधिक गर्ने	नियमित			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
४	जिल्ला तथा स्थानीय तहमा खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र क्षेत्रका स्रोत व्यक्तिको क्षमता विकास तथा सम्पर्क सूची तयार	नियमित			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
५	पानीजन्य रोग तथा रोकथाम सम्बन्धी सूचना संचार तथा शिक्षा सामग्री उत्पादन तथा वितरण गर्ने	नियमित			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
६	पानीजन्य रोग तथा रोगथाम सम्बन्धी सचेतनामूलक सन्देश तयारी गरी सञ्चारमाध्यमबाट सम्प्रेषण गर्ने	नियमित			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
७	खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी राहत सामग्रीहरूको सूची तयार गरी सहज रूपमा उपलब्धताका लागि सहयोगी निकायहरूसँग समन्वय गर्ने	२०८० असार			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
८	विपद् प्रतिकार्यका लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सामग्री खरिद, भण्डारण तथा विभिन्न क्षेत्रका लागि ढुवानीको व्यवस्था गर्ने	आवश्यकता अनुसार			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
९	विपद् प्रतिकार्यका लागि २२५० परिवारको लागि खानेपानी, सरसफाइ तथा स्वच्छता सम्बन्धी न्यूनतम सामग्रीहरू तत्काल र सहज उपलब्धताको प्रवन्ध गर्ने				खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
१०	तत्काल राहत सहयोगका लागि खानेपानी तथा सरसफाई विपद् कोषको स्थापना गर्ने	२०८० असार			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
११	खानेपानी तथा सरसफाई विपद् कोषको सहज परिचालनका लागि कार्यविधि तर्जुमा तथा स्वीकृत गर्ने	२०८० असोज			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
१२	प्रत्येक पालिकामा पहिचान भएका विपद्को समयमा शिविरका रूपमा प्रयोग हुने सम्भावित विद्यालय, स्वास्थ्य संस्था तथा सामुदायिक भवनमा खानेपानी तथा सरसफाई सुविधाको मर्मत तथा सुधार गर्ने	२०८० असोज			खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र

३.१.५ खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको नियमित बैठक आयोजना गर्ने	तीन तीन महिनामा	जिल्ला	४	कृषि विकास निर्देशनालय
२	सुर्खेत जिल्ला भित्रका विपद्को समयमा खाद्य असुरक्षित र प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्र, पालिका, वडा र जनसङ्ख्याको आँकलन गर्ने	छ, छ महिनामा	जिल्ला	२	कृषि विकास निर्देशनालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
३	विपद्को अवस्थामा खाद्यान्न खरिद तथा आपूर्तिका लागि जिल्लाको सम्भाव्य बजार र व्यापारी पहिचान गर्ने र खाद्य संस्थानसँग समन्वय	मनसुन पूर्व			कृषि विकास निर्देशनालय,

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
	गर्ने				कृषि ज्ञान केन्द्र
४	तयारी खानेकुराका लागि तत्काल खरिद गर्न सकिने गरी स्थानीय स्तरमा ठूला पसलहरू पहिचान गरी करार सम्झौता गर्ने	नियमित			जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
५	जिल्लाको भौगोलिक फैलावट जनसङ्ख्या तथा सडक पहुँच जस्ता विषयको आधारमा रणनितिक स्थान पहिचान गरी स्थानीय तह र स्थानीय सुरक्षा निकायसँग समन्वय गरी गोदाम सञ्चालनको प्रवन्ध गर्ने	तत्काल	रणनीतिक स्थान		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
६	विपद्बाट हुने बाली तथा पशु क्षतिको लागि कार्यविधि बनाई विपद् बीमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सहजीकरण गर्ने	नियमित	जिल्ला तह		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
७	मौसमसम्बन्धी सूचना तथा कृषि मौसम बुलेटिनलाई विभिन्न माध्यमको प्रयोग गरी कृषक समुदायसँग पुऱ्याउने प्रवन्ध मिलाउने	नियमित	समुदाय तह		जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
८	विपद्को समयमा पशुपंक्षीका लागि आवश्यक दाना तथा चारोको भण्डारणको प्रवन्ध गर्ने	नियमित			कृषि विकास निर्देशनालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
९	विपद् लेखाजोखा टोलीलाई खाद्य कृषि तथा जीविकोपार्जन क्षेत्रको विपद् सूचना संकलन सम्बन्धी तालिम दिने	मनसुन पूर्व			कृषि विकास निर्देशनालय, कृषि ज्ञान केन्द्र
१०	विपद्बाट जीविकोपार्जनमा पर्न सक्ने आघातको आँकलन गरी सीपमूलक तालिम सञ्चालन गर्ने संस्था गरी सम्झौता गर्ने	नियमित		आवश्यकता अनुसार	कृषि विकास निर्देशनालय, कृषि ज्ञान केन्द्र

३.१.६ गैर खाद्य सामग्री एवं शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको सामान्य पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन क्षेत्रको नियमित समन्वय बैठक राख्ने र सम्पर्क विवरण एवं स्रोत अद्यावधिक गर्ने	नियमित			शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइ
२	आपत्कालीन अस्थायी आश्रयस्थल (शिविर) को लागि गाउँ तथा नगरपालिकामा खुल्ला क्षेत्र पहिचान एवं नक्शांकन गर्न सम्बन्धित स्थानीय तहलाई सहयोग गर्ने	नियमित			शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
३	रणनीतिक स्थानहरूमा उपयुक्त गोदामको व्यवस्था गरी गैर-खाद्य सामग्रीहरू भण्डारण गर्ने	२०८० असार			गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
४	आत्कालीन अवस्थमा तुरून्त खरिद गर्न सकिने गरी व्यापारिक क्षेत्रसँग गैर खाद्य सामग्रीको लागि अनुबन्ध करार गर्ने	२०८० असार			जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
५	अस्थायी आश्रय वा आवास निर्माणको लागि स्थानीय सिकर्मी तथा डकर्मी पहिचान गरि टोली गठन गर्ने र दक्षता अभिवृद्धिका लागि तालिम दिने	२०८० असोज			शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग,
६	पहिचान गरिएका खुल्ला स्थानमा अस्थायी आश्रयस्थलका लागि आवश्यक पूर्वाधार, खानेपानी, सरसफाइको प्रवन्ध तथा तत्काल टहरा बनाउन सक्ने व्यवस्था गर्ने	नियमित			गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
७	जिल्लामा भएका हेभी इक्वीपमेन्ट, ढुवानीका साधनहरु तथा सवारी साधनहरुको लगत तयार गरी आपत्कालीन अवस्थामा तत्काल प्रयोग गर्न निजी क्षेत्रसँग करार सम्झौता गर्ने	नियमित			गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
८	विपद् पश्चात आवश्यक सामग्री उपलब्धताको लागि बजार सर्वेक्षणका लागि आवश्यक फारम र जनशक्ति तयार गर्ने	२०८० असार			

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
९	२२५० परिवारलाई अस्थायी बसोबासको लागि आवश्यक पर्ने त्रिपाल लगायत अस्थायी आवास निर्माणका सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने	२०८० असार			जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
१०	२२५० परिवारको लागि आवश्यक गैह्र खाद्य सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने	२०८० असार			जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति

३.१.७ संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	संरक्षण तथा सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको नियमित समन्वय बैठक राख्ने र सम्पर्क विवरण एवं स्रोत अद्यावधिक गर्ने	नियमित	जिल्ला स्तर		जिल्ला प्रशासन कार्यालय
२	महिला, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकको संरक्षणका तरिकाहरूबारे कर्मचारी तथा जनप्रतिनिधिलाई जानकारी तथा अभिमुखीकरण गर्ने	नियमित	पालिका स्तर	कम्तिमा १ पटक	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
३	विपद्को समयमा अत्यावश्यक सेवाका लागि चाहिने सामग्रीहरू (जस्तैः डिग्निटि किट किशोरी किट, यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सामग्रीको आदि) खरिद गरी भण्डारण गर्ने	नियमित	जिल्ला स्तर	१०० सेट	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
४	उमेर, शारीरिक र अपाङ्गताको अवस्था अनुसार गरिनुपर्ने सेवा सहयोगका लागि प्रोटोकल तयार गरी लागू गर्ने	तत्काल	जिल्ला स्तर	१ पटक	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
५	आधारभूत मनोसामाजिक परामर्श सम्बन्धी तालीम दिने र प्रत्येक पालिकामा कम्तिमा ३ जना सामान्य परामर्शदाता तयार गर्ने	तत्काल	जिल्ला स्तर	१	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरु	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
६	संरक्षण तथा लैंगिक हिंसामा काम गर्ने संस्था लगाएत अन्य संस्थासँग समन्वय गरेर समुदायलाई सचेतमूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	निरन्तर	जिल्ला स्तर	आवश्य कता अनुसार	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
७	यौन हिंसाबाट प्रभावित हुनसक्ने समूहलाई मध्यनजर गर्दै मापदण्ड अनुसारको चिकित्सा सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने	असारभित्र	जिल्ला स्तर	आवश्य कता अनुसार	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
८	स्वास्थ्य कर्मचारीलाई प्रजनन् स्वास्थ्यका लागि न्यूनतम प्रारम्भिक सेवा सामग्री (MISP) एवं यौन तथा प्रजनन स्वास्थ्य सामग्री (SRH tool) को अभिमुखिकरण गर्ने	असोजभित्र	जिल्ला स्तर	प्रत्येक वर्ष एक पटक	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
९	यौन हिंसा प्रभावित व्यक्तिलाई बहुक्षेत्रगत सेवा उपलब्ध गराउन श्रोत जुटाउनको लागि समन्वय गर्ने	निरन्तर	जिल्ला स्तर	आवश्य कता अनुसार	जिल्ला प्रशासन कार्यालय

(नोटः डिग्निटि किटमा आवश्यक सामग्री र गुणस्तर राष्ट्रिय मापदण्ड बमोजिम हुनुपर्ने छ)

३.१.८ आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	भूकम्प, पहिरो, हावाहुरीले प्रभावित गर्नसक्ने विद्यालयहरूको सूची अद्यावधिक गर्ने र संभावित क्षतिको आँकलन गर्ने	वर्षको १ पटक	पालिका स्तरमा	सबै पालिका	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई
२	आपत्कालीन शिक्षाका लागि आवश्यक पर्ने शिक्षण सामग्रीहरू तयारी अवस्थामा राख्ने	२०८० जेठ	जिल्ला स्तर		शिक्षा विषयगत क्षेत्र
३	विद्यालयहरूमा विपद् जोखिम लेखाजोखा गरी बृहत विद्यालय सुरक्षा कार्य योजना निर्माण गर्न समन्वय गर्ने	नियमित	स्थानीय तह	सबै	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
४	सम्भावित विपद्बाट सुरक्षित हुने उपाय बारे विद्यालयहरूमा चेतनामूलक कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने र एफ.एम. रेडियोबाट सन्देशमूलक कार्यक्रम प्रशारण गर्न समन्वय गर्ने	नियमित	गाउँपालिका विद्यालयहरू	१ कार्यक्रम पाक्षिक रूपमा	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा, सञ्चार माध्यम
५	विद्यालयहरूमा भूकम्पीय तथा आगलागी सुरक्षा कृतिम घटना अभ्यास सञ्चालन गर्ने गराउने	वर्षको १ पटक	पालिका स्तरमा	सबै विद्यालय	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा, सञ्चार माध्यम
६	विपद्का कारण पढाई हुन नसक्ने स्थितिको निम्ति आपत्कालीन शिक्षा योजना तयार गरी अस्थायी सिकाई केन्द्रको व्यवस्थापन गर्न समन्वय गर्ने	२०८० पौष	पालिका स्तरमा	सबै	शिक्षा शिक्षा विषयगत क्षेत्र
७	वैकल्पिक सिकाई सञ्चालनका लागि कार्यविधि बनाई सामग्री तयारी अवस्थामा राख्न स्थानीय तहलाई सहयोग गर्ने	२०८० असार	पालिका स्तरमा		शिक्षा विषयगत क्षेत्र
८	शिक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क अद्यावधिक गर्ने र नियमित बैठक आयोजना गर्ने	नियमित	जिल्ला स्तरमा	सबै विद्यालय	शिक्षा शाखा, सम्बन्धित विद्यालय
९	शिक्षा विषयगत क्षेत्रको क्षेत्रगत लेखाजोखाका लागि आवश्यक फारमहरू तयारी अवस्थामा राख्ने	नियमित	जिल्ला स्तर		शिक्षा विषयगत क्षेत्र

३.१.९ पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रको विपद् पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान,	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	पुनर्निर्माण तथा पुनर्स्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क अद्यावधिक गर्ने र नियमित बैठक आयोजना गर्ने	नियमित	जिल्ला तह		शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइ
२	पुर्ननिर्माणका लागि आवश्यक पर्ने तथा अवरोध पन्छाउन प्रयोग हुने हेवी	नियमित	जिल्ला		पुनःर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण

क्र.सं.	सामान्य पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान,	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
	इक्वीपमेन्ट तथा उपकरणहरूको विवरण अद्यावधिक राख्ने		तह		विषयगत क्षेत्र
३	क्षति भएका संरचना मर्मत तथा पुर्ननिर्माणका लागि आवश्यक पर्ने सामग्रीहरू स्टकमा राख्ने प्रवन्ध गर्ने	२०८० जेठ	जिल्ला तह		
४	पहिचान गरिएको सुरक्षित स्थानमा आपत्कालीन प्रयोजनको लागि खानेपानी ट्याङ्की, तथा शौचालयको व्यवस्था गर्ने	२०८० पौष			शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइ
५	आपत्कालीन प्रयोजनका लागि हेलिप्याड निर्माण गर्न स्थानीय तहलाई सहयोग गर्ने	२०८० पौष	स्थानीय तह	९	
६	पूर्ण रूपमा भवन आचार संहिता कार्यान्वयन भएको सुनिश्चित गर्ने गराउने	नियमित		९	गा.पा./न.पा. पूर्वाधार शाखा
७	पहिचान गरिएका आपत्कालीन आश्रयस्थलमा अस्थायी आवास, सरसफाई, खानेपानी, सडक र विजुलीको पूर्वाधार तयार गर्ने	नियमित	स्थानीय तह	९	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाइ
८	ग्रामीण सडक निर्माण जस्ता पूर्वाधार विकास गर्दा प्राविधिक र वातावरणीय अध्ययन अनुसार विपद् जोखिम नबढ्ने कुरा सुनिश्चित गर्ने	नियमित	जिल्ला तह		
९	संरचना तथा पूर्वाधारको पुनर्निर्माण “अझ राम्रो अझ” बलियोको मान्यता अनुरूप गर्ने	नियमित	जिल्ला तह		
१०	विपद्बाट अत्यावश्यक सेवाहरू (जस्तैः सडक, खानेपानी, विजुली आदि) अवरूद्ध भएमा उक्त सेवा सुचारू गर्नको लागि प्राविधिक टोली गठन तथा अभिमुखीकरण गर्ने	नियमित	जिल्ला तह		
११	सम्भावित विपद्बाट पूर्वाधार एवं आर्थिक सामाजिक क्षेत्रमा पर्ने क्षतिको शीघ्र मूल्याङ्कनको लागि लेखाजोखा टोलीलाई प्रशिक्षण दिने	प्रत्येक वर्ष	जिल्ला तह	एक पटक	
१२	जिल्लाको पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण योजना तयार गर्न सहयोग गर्ने	विपद् पछि		आवश्यकता अनुसार	

३.२ पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

पूर्वानूमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजनामा सही पूर्वानुमान र उपलब्ध समयको आधारमा पूर्वतयारीका कार्यहरू निर्धारण गरिन्छ । यसमा सामान्य सतर्क रहने देखि जोखिमयुक्त ठाउँमा रहेका समुदाय र स्थानान्तरण गर्न मिल्ने धन सम्पत्ति अस्थायी रूपमा सुरक्षित ठाउँमा सार्ने सम्मका क्रियाकलाप पर्दछन् । यस्तो योजना प्रकोपको प्रकृति, समय र संभावित प्रभाव क्षेत्रको भरपर्दो आधिकारिक पूर्वसूचनाको आधारमा तत्काल तय गर्नु पर्दछ । खासगरी मौसमी प्रकोपको रूपमा आकस्मिक आउने बाढी तथा पहिरोको समयको लागि पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी प्रभावकारी हुन सक्छ । प्रकोप आउने समय सीमा नजिक हुन थालेपछि वा प्रकोपको पूर्वानुमान प्राप्त भएपछि गरिने क्रियाकलापहरूको कार्ययोजना देहाय बमोजिम तर्जुमा गरिएको छ ।

३.२.१ समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	विपद् हुनसक्ने पूर्वसूचना प्राप्त भएमा वा सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बस्ने वा तत्काल समन्वय गर्ने	पूर्वानुमान/ पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत क्षेत्र
२	विपद् हुनसक्ने सम्भावना देखिएमा सबै विषयगत क्षेत्रहरूलाई तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन गर्ने	पूर्वानुमान/ पूर्वसूचना प्राप्त भए लगत्तै	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सबै विषयगत क्षेत्र
३	वर्षा र आँधी/हावाहुरीको पूर्वानुमान सम्बन्धी जानकारी जल तथा मौसम विज्ञान विभाग (सिधै वा वेभपेज मार्फत), प्रदेश र जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रबाट आदान प्रदान गर्ने	निरन्तर	जोखिममा रहेको क्षेत्र	आवश्यकता अनुसार	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
४	बाढी/पहिरो, हावाहुरी र खराब मौसमको सूचना प्राप्त हुनासाथ प्रभावित हुनसक्ने गाउँ तथा समुदायलाई सतर्कता अपनाउन सूचना सम्प्रेषण गर्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त भए लगत्तै	समुदायसम्म पहुँच हुनेगरी	पूर्वानुमानको खवर पश्चात दिनमा कम्तिमा ३ पटक	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
५	खोज तथा उद्धार तथा उपचार टोली र क्षतिको विवरण सङ्कलन टोलीलाई तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान /पूर्वसूचना प्राप्त भए पश्चात तुरुन्तै	प्रभाव पर्नसक्ने स्थानको आधारमा		जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र

३.२.२ खोज उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	पूर्वानुमान अनुसार विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने जोखिम क्षेत्रमा जोखिमको सूचना एवं जानकारी प्रवाह गर्ने	पूर्वानुमान /पूर्वसूचना प्राप्त भए पश्चात लगत्तै	जिल्ला र स्थानीय तहमा	जोखिममा रहेका सबै समुदाय	खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
२	सम्भावित विपद्को अनुमानित स्केल अनुसार जनशक्ति उपकरण र बन्दोबस्ती तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान /पूर्वसूचना प्राप्त भए पश्चात लगत्तै		आवश्यकता अनुसार	खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र
३	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गरी जोखिममा रहेको समुदायलाई सार्नको लागि सुरक्षित स्थानको व्यवस्था मिलाउने	पूर्वानुमान /पूर्वसूचना प्राप्त भए पश्चात लगत्तै	स्थानीय तहमा	जोखिममा रहेका सबै समुदाय	खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र
४	अवस्थाको निरन्तर निगरानी गर्ने, सार्नु पर्ने अवस्था आएमा जोखिममा रहेको समुदायलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने	विपद्को अवस्था नजिकिँदै गर्दा	जोखिममा रहेका सबै समुदाय	आवश्यकता अनुसार	खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र
५	क्षति भइसकेको र खोज उद्धार गर्नुपर्ने भए खोज उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	विपद्को अवस्था नजिकिँदै गर्दा	जोखिममा रहेका समुदाय	आवश्यकता अनुसार	खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र

३.२.३ स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्रमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरण निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान/पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको प्रकृति अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
२	प्राथमिक उपचार र स्वास्थ्य सेवाको लागि आवश्यक जनशक्ति र सामग्री तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान/पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको प्रकृति अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
३	अग्रपंतिमा काम गर्ने स्वास्थ्य तथा सुरक्षा कर्मीको लागि व्यक्तिगत सुरक्षाका सामग्रीहरूको प्रवन्ध गर्ने	तत्काल	जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
४	प्रतिकार्यमा खटिने सबै कर्मचारीहरुलाई सुरक्षा प्रोटोकलको जानकारी गराउने	तत्काल	जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
५	खोज उद्धार सँगै प्राथमिक तथा स्वास्थ्य उपचार टोली परिचालनको तयारी गर्ने	तत्काल	जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	

३.२.४ खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	सम्भावित विपद्बाट प्रभावित हुनसक्ने समुदाय, घरधुरी तथा जनसङ्ख्याको आँकलन गर्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
२	खानेपानी शुद्धिकरणका लागि क्लोरिन, पियुष जस्ता औषधि तथा प्रविधिको निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान/ पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
३	सरसफाईका लागि परिचालन हुनु पर्ने जनशक्ति र उपकरणहरू तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान/ पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र

३.२.५ खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	सम्भावित विपद्को अनुमानका आधारमा तत्कालको खाद्य आवश्यकताको आँकलन गर्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सूचना प्राप्त भएपछि एक पटक	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
२	भण्डारण गरिएको वा स्थानीय व्यपारीसँग करार सम्झौता गरिएको खाद्य सामग्रीहरूको अवस्था निरिक्षण गरी अद्यावधिक गर्ने		जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	
३	विपद् प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्रमा खाद्य सामग्रीहरू ढुवानीका लागि आवश्यक श्रोत साधन तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

३.२.६ गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	प्रभावित हुनसक्ने समुदाय नजिकैको आपत्कालीन आश्रय स्थलको निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	तत्कालै	स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोप अनुसार	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
२	अस्थायी आश्रय वा आवास निर्माणका लागि आवश्यक जनशक्ति, सामग्री तथा औजारहरू निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	
३	गर्मीको समयमा झुल तथा जाडो समयमा न्यानो कपडा तयारी गर्ने	तत्कालै	जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	

३.२.७ संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	विपद् प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्र वा शिविर सञ्चालन हुने स्थानमा आवश्यक पर्ने डिग्निटी किट, किशोरी किट, स्यानिटरी प्याड, ह्विल चियर, वैशाखी, लौरो आदि लगायतका सरसामानहरूको निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
२	यौन हिंसाबाट प्रभावित हुनसक्ने हरूलाई मध्यनजर गरी चिकित्सा समग्री तयारी अवस्थामा राख्ने	निरन्तर	जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	
३	बालबालिका गर्भवती महिला तथा वृद्धवृद्धाको लागि न्यानो कपडा तथा थप पोषिलो खानेकुराको लागि व्यवस्था गर्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	जिल्ला तथा स्थानीय तह	आवश्यकता अनुसार	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र

३.२.८ आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	प्रभावित हुन सक्ने क्षेत्रका विद्यालयलाई शिक्षण सामग्रीहरू सुरक्षित ठाउँमा राख्न अनुरोध गर्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	विद्यालय स्तरमा	आवश्यकता अनुसार	विद्यालय स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
२	विद्यालय सञ्चालन भइरहेको समयमा विपद् आउनलागेको भए समयको ख्याल गरी विद्यार्थीलाई सुरक्षित घर पुर्याउने प्रवन्ध गर्ने	पूर्वानुमान / पूर्वसूचना प्राप्त हुनासाथ	विद्यालय स्तरमा	आवश्यकता अनुसार	विद्यालय स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
३	विपद्बाट विद्यालयमा पठनपठन संचालन गर्न नसकिने अवस्था देखिएमा विद्यालय वन्द गर्ने निर्णय गिर्ने	तत्काल	विद्यालय स्तरमा	आवश्यकता अनुसार	विद्यालय स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

३.२.९ पुनस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रको पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारी कार्ययोजना

क्र.सं.	पूर्वानुमानमा आधारित पूर्वतयारीका कार्यहरू	समय	स्थान	परिमाण	मुख्य जिम्मेवारी
१	सम्भावित विपद्बाट अवरूद्ध हुनसक्ने सडक लगायतका सेवाहरूको आँकलन गर्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	पुनस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
२	अत्यावश्यक सेवा सुचारू गर्नका लागि आवश्यक जनशक्ति, भण्डारण गरिएका सामग्री तथा उपकरणहरू निरिक्षण गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	पुनस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
३	सम्भावित अवरोध खुलाउनका लागि प्रभावित हुनसक्ने क्षेत्र नजिकका हेभी उपकरणहरूलाई सम्पर्क गरी तयारी अवस्थामा राख्ने	पूर्वानुमानको जानकारी पश्चात	जिल्ला तथा स्थानीय तह	सम्भावित प्रकोपको समय अनुसार	पुनस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र

खण्ड-चार

आपत्कालीन प्रतिकार्य कार्ययोजना

४.१ आपत्कालीन प्रतिकार्य (कार्यविधि) योजना

आपत्कालीन प्रतिकार्य कार्ययोजना विपद्को समय र विपद् पश्चात् तुरुन्तै चाल्नुपर्ने खोज, उद्धार, उपचार एवम् जोखिम क्षेत्रबाट प्रभावितहरूलाई सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण, जीवन रक्षाको लागि राहतको प्रवन्ध र विपद् लेखाजोखा तथा सूचना व्यवस्थापन र संप्रेषणका क्रियाकलापहरू व्यवस्थित र चरणबद्ध योजना हो । यसमा प्रत्येक विषयगत क्षेत्र अन्तर्गत गरिने प्रतिकार्य गतिविधिहरूको समय तालिका सहितको कार्यविधि समावेश गरिएको छ । नौ वटै विषयगत क्षेत्रका देहाय बमोजिमका प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू तर्जुमा गरिएको छ ।

४.१.१ समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको आपत्कालीन प्रतिकार्य कार्ययोजना

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय /संस्था
० देखि २४ घण्टा	१	तुरुन्तै विपद्को घटना हुनसक्ने वा विपद्को घटना हुने वित्तिकै जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आकस्मिक बैठक बसी हरेक विषयगत क्षेत्रलाई तयारी अवस्थामा रहन निर्देशन दिने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	जिल्लाका सबै विषयगत क्षेत्रहरुलाई तत्काल स्थितिको जानकारी गराई तयारी राख्ने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सबै विषयगत क्षेत्र
	३	विपद् प्रभावित गाउँ तथा नगरपालिकासँग सम्पर्क स्थापित गरी परिस्थितिको अपडेट लिने	जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू
	४	प्रभावित समुदायहरुलाई विपद्को सूचना एफ एम रेडियो र टेलिफोन मार्फत आवश्यकताको आधारमा प्रवाह गर्ने	जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र, सञ्चार माध्यमहरू
	५	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल खोज उद्धार र सुरक्षाको लागि	प्रमुख जिल्ला	जिल्लामा स्थित सुरक्षा

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय /संस्था
		उद्धारकर्मी, सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्न सम्वन्धित सुरक्षा निकायहरूसँग समन्वय गर्ने	अधिकारी	निकायहरू
	६	खोज तथा उद्धारका लागि आवश्यक बन्दोबस्ती सामग्री र अवस्था अनुसार यातायातको प्रवन्ध गर्ने	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्र
	७	अवस्थाको जानकारी प्रदेश तथा केन्द्रिय तहमा निरन्तर गरिरहने र थप सहायता आवश्यक पर्ने भए समन्वय गर्ने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	प्रदेश तथा संघीय तह
	८	प्रारम्भिक क्षति तथा आवश्यकता आँकलनको लागि प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा टोली परिचालन गर्ने र राहत व्यवस्थापनको लागि अन्य विषयगत क्षेत्रहरूलाई तथ्याङ्क उपलब्ध गराउने	जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	सबै विषयगत क्षेत्रहरू; गाउँपालिका, नगरपालिका
	९	आवश्यकता अनुसार अन्तर जिल्ला समन्वय गरी सूचना लिने एवं स्रोत परिचालन गर्ने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	छिमेकी जिल्लाका जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिहरू
	१०	सम्भाव्य प्रभावित समुदायहरूलाई विपद्को सूचना एफ एम रेडियो र टेलिफोन मार्फत आवश्यकताको आधारमा प्रवाह गर्ने	जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, सञ्चार माध्यम
	११	प्रभावित तथा विस्थापितहरूलाई राहत सहायता उपलब्ध गराउन सबै विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू, विषयगत क्षेत्रहरु
२४ घण्टा देखि ७ दिन	१२	२४ घण्टाको कामको समीक्षा गरी प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको आधारमा आवश्यकता अनुसार थप कामहरूको प्राथमिकता निर्धारण गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	सबै विषयगत क्षेत्रहरू
	१३	विपद्को प्रभाव तथा विपद् पछिको मानवीय संकटको अवस्था हेरी सिंगो जिल्ला तथा जिल्ला भित्रका केही स्थानीय तह वा वडाहरूलाई विपद् संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गर्नुपर्ने देखिएमा संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणाको लागि गृह मन्त्रालयलाई सिफारिस गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	सहयोगी निकाय /संस्था
	१४	स्थानीय बजारको लेखाजोखा गरी आवश्यक सामग्रीहरुको उपलब्धता र तुलनात्मक मूल्यको आधारमा नगर सहायता उपलब्ध गराउने प्रवन्ध गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१५	बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गर्नको लागि सबै विषयगत क्षेत्रलाई समन्वय तथा परिचालन गर्ने	जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	सबै विषयगत क्षेत्रहरू; गाउँपालिका, नगरपालिका
	१६	विपद्को घटनाको प्रकृति हेरी आवश्यकता अनुसार जिल्ला प्रदेश तथा सङ्घीय सरकारसँग समन्वय गर्ने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	प्रदेश तथा सङ्घीय तह
७ दिनदेखि १ महिना	१७	बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (MIRA) गराउने र यसको आधारमा विपद्को प्रकृति हेरी बहु क्षेत्रगत सहायतालाई निरन्तरता दिने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	गाउँपालिका, नगरपालिका, सुरक्षा निकाय
	१८	विपद्मा हराएका वा नष्ट भएका महत्वपूर्ण व्यक्तिगत एवं सरकारी दस्तावेजहरुको लगत सङ्कलन गर्ने गराउने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	गाउँपालिका, नगरपालिका, सुरक्षा निकाय
	१९	हराएका वा नष्ट भएका कागजातहरूको पुनर्निर्माण तत्काल गर्ने व्यवस्था मिलाउने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सुरक्षा निकाय, वडा समिति
	२०	विपद् सम्बन्धी सूचनाहरू आपत्कालीन कार्यसञ्चाल केन्द्र मार्फत अन्य तहका आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र र प्रभावित भएका तथा हुनसक्ने समुदायसम्म निरन्तर सम्प्रेषणको प्रवन्ध गर्ने	जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रहरू
	२१	सबै विषयगत क्षेत्रको विस्तृत लेखाजोखा गराउने र यसको आधारमा विपद्बाट भएको क्षतिको लागि पुनःर्स्थापना योजना तयार गर्न समन्वय गर्ने	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	सबै विषयगत क्षेत्र

४.१.२ खोज उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्य योजना

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय / सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	तत्काल विपद्को घटना हुनसक्ने वा विपद्को घटना भएको जानकारी प्राप्त हुने वित्तिकै खोज तथा उद्धार विषयगत क्षेत्रबीच समन्वय गरी तुरून्त उद्धारकर्मी परिचालन गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	जिल्लामा रहेका सुरक्षा निकायहरू
	२	खोज उद्धारको लागि स्थानीय वा त्यस समुदायमा रहेका खोज उद्धार कार्यदलसँग समन्वय गर्ने	जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	३	घाइतेहरूको शीघ्र उद्धार गर्ने र बेपत्ताहरूको खोजी कार्यलाई तीब्रता दिने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	सुरक्षा निकायहरू
	४	सम्भावित जोखिम क्षेत्रका समुदायको सुरक्षित स्थानमा स्थानान्तरण गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, नगरपालिका
	५	घाइतेहरूको तत्काल प्राथमिक उपचारका लागि आवश्यक समन्वय गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	स्वास्थ्य पोषण विषयगत क्षेत्र
	६	मृतकहरूको पहिचान गरी मुचुल्का गरेर शव आफन्तलाई जिम्मा लगाउने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	नेपाल प्रहरी, वडा समितिहरु
२४ घण्टा देखि ७ दिन	७	खोज उद्धार कार्यलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	सुरक्षा निकाय
	८	२४ घण्टाको कामको समीक्षा गरी थप सहायता आवश्यक भएमा माथिल्लो निकायसँग माग गरी थप खोज उद्धार कार्य अघि बढाउने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	सुरक्षा निकाय
	९	प्रभावितहरूको व्यक्तिगत सम्पत्ति तथा सार्वजनिक सम्पत्तिको सुरक्षाको लागि सुरक्षाकर्मी परिचालन गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाल प्रहरी, नगर प्रहरी
	१०	आवश्यकता अनुसार शव व्यवस्थापन कार्यलाई निरन्तरता दिने, आफन्त उपलब्ध नभएमा दाहसंस्कारको प्रवन्ध गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	नेपाल प्रहरी, सम्बन्धित गाउँपालिका, नगरपालिका
	११	विपद्को घटनाको प्रकृति हेरी आवश्यकता अनुसार अन्तरजिल्ला प्रदेश तथा सङ्घीय तहको सुरक्षा निकायसँग समन्वय गर्ने	प्रमुख जिल्ला अधिकारी	सम्बन्धित सुरक्षा निकायहरू

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय / सहयोग
७ दिनदेखि १ महिना	१२	आवश्यकता अनुसार खोज उद्धार कार्यलाई निरन्तरता दिने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१३	विपद्ग्रस्त क्षेत्र तथा विस्थापितहरू रहेको क्षेत्रमा शान्ति सुरक्षा कायम गर्ने र जोखिममा रहेको समुहको संरक्षण गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सुरक्षा निकाय
	१४	महामारी तथा स्वास्थ्य संकटको स्थितिमा संक्रमितहरूको स्क्रिनिङ् क्वारेन्टिन तथा स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रोटोकल कार्यान्वयनमा सहयोग गर्ने	खोज उद्धार विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

४.१.३ स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय / सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू
	२	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा तत्काल प्रतिकार्यको लागि द्रुत प्रतिकार्य टोली (Rappid Response Team - RRT) परिचालन गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह, स्वास्थ्य शाखा
	३	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा घाइतेको खोज उद्धारसँगै प्राथमिक उपचारका लागि प्राथमिक उपचार टोली परिचालन गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह स्वास्थ्य शाखा, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	४	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको आधारमा प्राथमिक उपचार र स्वास्थ्य क्षेत्रको तत्कालिक प्रतिकार्य आवश्यकता आँकलन गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	
	५	स्वास्थ्य संकटग्रस्त क्षेत्र घोषणा गरिएको क्षेत्र एवम् अवधिमा स्वास्थ्य सम्बन्धी प्रोटोकल पूर्ण रूपमा पालना गर्ने / गराउने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाल प्रहरी, स्थानीय तह, स्वास्थ्य शाखा

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय / सहयोग
	६	उच्च संक्रामक महामारी फैलिएको अवस्थामा जिल्ला प्रवेश गर्ने नाकाहरुमा स्थानीय तहसँग समन्वय गरी कडाई गरी स्क्रिनिङ र क्वारेन्टिनको व्यवस्था गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नेपाल प्रहरी, स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
	७	संक्रमितको कन्ट्र्याक ट्रेसिङ् र परीक्षण गरी आइसोलेसन र उपचारको प्रवन्ध गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्य संस्थाहरु
	८	अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरू नियमित निसंक्रमित गर्ने गराउने	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु	नगरपालिका, गाउँपालिका
	९	विपद् प्रभावित क्षेत्रमा प्राथमिक उपचार डेस्क स्थापना गरी सेवा सञ्चालन गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	नगरपालिका, गाउँपालिका, स्वास्थ्य संस्थाहरु
	१०	गम्भीर अवस्थाका घाइतेहरूलाई थप उपचारको लागि प्रदेश तथा अन्य अस्पतालमा रिफर गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु
	११	दीर्घ रोगीहरू पहिचान गरी उनीहरूको लागि औषधि तथा उपचार सेवा उपलब्ध गराउने	स्थानीय तह स्वास्थ्य शाखा	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु
२४ घण्टा देखि ७ दिन	१२	मापदण्ड अनुसार शुद्ध पिउने पानी र प्रभावितहरूको अवस्था अनुसार पोषणयुक्त खानाको सुनिश्चतता गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	अन्य विषयगत क्षेत्र
	१३	संक्रमणजन्य महामारीका समयमा अस्पताल तथा स्वास्थ्य संस्थाहरू नियमित निसंक्रमित गर्ने	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु	स्थानीय तह स्वास्थ्य शाखा
	१४	विपद् प्रभावित क्षेत्र तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा नियमित औषधि उपचारका साथसाथै गर्भवती जाँच, सुत्केरी र परिवार नियोजन सेवा सञ्चालनको प्रवन्ध गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	सम्बन्धित स्वास्थ्य संस्थाहरु
	१५	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, ज्येष्ठ नागरिक तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरुलाई आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्ने तथा पोषणयुक्त खानेकुरा वितरणको व्यवस्था मिलाउन खाद्य तथा	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	खाद्य तथा कृषि विषयगत क्षेत्र

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय / सहयोग
		पोषण विषयगत क्षेत्रलाई सिफारिस गर्ने		
	१६	प्रभावित क्षेत्रमा अति जोखिमपूर्ण समुहको पहिचान गर्ने र पहिचान गरिएका अति जोखिम पूर्ण समुहलाई विशेष निगरानी तथा स्वास्थ्य सेवा उपलब्ध गराउने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
	१७	उच्च संक्रामक महामारी फैलिएको अवस्थामा जिल्ला प्रवेश गर्ने नाकाहरुमा कडाई गरी स्क्रिनिङ र क्वारेन्टिनको व्यवस्थालाई निरन्तरता दिने	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	सुरक्षा निकाय, जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय
	१८	मरामारीजन्य विपद् फैलिएको अवस्थामा उच्च जोखिम क्षेत्र नक्शांकन गरी महामारी नियन्त्रणको काम गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	सुरक्षा निकाय, गाउँपालिका, नगरपालिका
	१९	मनोसामाजिक परामर्श सेवा सञ्चालनलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
	२०	अस्थायी आश्रयस्थल तथा प्रभावित समुदायमा महामारीजन्य विपद् फैलिन नदिन सम्वन्धित स्थानीय तहसँग समन्वय गरी थोकथामका उपायहरू अपनाउने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह स्वास्थ्य शाखा
	२१	स्वास्थ्य संकटलाई जटिल हुन नदिन अफबाह एवं गलत अभ्यास नियन्त्रणको लागि स्वास्थ्य शिक्षा कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना समन्वय विषयगत क्षेत्र
	२२	थप स्वास्थ्य जनशक्ति आवश्यक परे करारमा भर्ना गर्ने तथा गैर सरकारी एवं निजी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी थप जनशक्तिको प्रवन्ध गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू स्थानीय तह
७ दिन देखि १	२३	आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य उपचार र सेवा प्रवाहलाई निरन्तरता दिने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	स्वास्थ्य संस्थाहरू

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय / सहयोग
महिना	२४	जनस्वास्थ्य (पोषण, खोप, गर्भवी सेवा, सुरक्षित मातृत्व, बाल स्वास्थ्य, परिवार नियोजन) सेवा सुरक्षित तरीकाले नियमित सञ्चालन गर्ने प्रवन्ध मिलाउने र भए नभएको अनुगमन गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
	२५	स्वास्थ्य संकट नियन्त्रण तथा सुरक्षा सम्बन्धी सन्देशमूलक सामग्रीहरू निमित प्रसारण गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति, सञ्चार माध्यमहरू
	२६	थप महामारी फैलिन नदिन रोकथामका उपायहरू निरन्तर गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
	२७	कोभिड १९ वा अन्य संक्रामक महामारीजन्य विपद्को लागि अवस्था हेरी छुट्टै डिडिकेटेड अस्पतालको व्यवस्था गर्ने	जिल्ला जनस्वास्थ्य कार्यालय	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
	२८	माहामारीजन्य विपद्को निगरानी तथा अनुगमनलाई निरन्तर सञ्चालन गर्ने	विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू स्थानीय तह	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	२९	स्वास्थ्य क्षेत्रको क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखाको आधारमा पुनर्स्थापना योजना तयार गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
	३०	गर्भवती र सुत्केरी महिलाहरूका लागि आइरन फोलिक एसिड चक्की वितरण तथा मातृ पोषण परामर्श र परिवार नियोजन सेवालाई निरन्तरता दिने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू स्थानीय तह
	३१	बाल बालिकामा कुपोषण व्यवस्थापनका लागि थप आहार कार्यक्रम र सुक्ष्मपोषकतत्व र भिटामिन ए वितरण गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू स्थानीय तह
	३२	बालबालिकामा हुने मध्य शीघ्र कुपोषण र कडा शीघ्र कुपोषणको लागि उपचारात्मक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र	विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू स्थानीय तह

४.१.४ खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य कार्ययोजना

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बोलाउने र अवस्था विश्लेषण गर्ने, प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्याको आँकलन गरी आवश्यक खाद्य सामग्रीको तयारी गर्ने	कृषि विकास निर्देशनालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू, निजी क्षेत्र
	२	विपद्बाट विस्थापित तथा प्रभावित जनसङ्ख्यालाई तत्काल स्वच्छ र सुरक्षित पिउने पानी उपलब्ध गराउने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र
	३	विस्थापित तथा प्रभावित सबैको लागि विस्कुट, चिउरा, चाउचाउ जस्ता तत्काल खान मिल्ने (Ready to Eat - RTE) खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	४	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment-IRA) गरी यसको आधारमा अवस्था हेरी आगामी दुई हप्ताको लागि खाद्य आवश्यकताको आँकलन र व्यवस्था गर्ने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
२४ घण्टा देखि ७ दिन	५	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment-IRA) को आधारमा थप पोषणयुक्त खानेकुरा आवश्यक पर्ने समूहरू बालबालिका गर्भवती तथा दुध खुवाउने महिला वृद्धवृद्धाहरूलाई थप पोषणयुक्त खानाको प्रवन्ध गर्ने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
	६	थप खाद्य सामग्री आवश्यक भएमा जिल्लामा क्रियाशील मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकायहरूसँग समन्वय गर्ने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	मानवीय सहायताका लागि काम गर्ने संस्थाहरू
	७	विपद्को समयमा स्थानीय बजारको अवस्थाको लेखाजोखा गरी आवश्यक खाद्य सामग्री सहज रूपमा सुफत मूल्यमा उपलब्ध हुने स्थिति भएमा प्रभावितहरूलाई नगद सहायता उपलब्ध गराउने प्रवन्ध गर्ने	जिल्ला विपद् व्यस्थापन समिति	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
	८	विस्थापित तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका सबै परिवारको लागि आवश्यकता एवं न्यूनतम् मापदण्ड बमोजिम खाद्य सामग्री उपलब्ध गराउने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिहरू
७ दिन देखि १ महिना	९	विस्थापित तथा प्रभावितहरुलाई आवश्यकता अनुसार खाद्य सामग्री निरन्तर उपलब्ध गराउने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१०	खाद्य तथा जीविकोपार्जन विषयगत क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखाको आधारमा थप अवधिको लागि खाद्य आवश्यकता आँकलन गरी उपलब्धताको सुनिश्चित गर्ने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	११	सम्बन्धित स्थानीय तह तथा सहयोगी संस्थाहरूसँग समन्वय गरी जीविकोपार्जनका कार्यक्रमहरू सञ्चालन गर्ने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१२	खाद्य सामग्री वितरणमा आईपरेका समस्या तथा चुनौतीहरूको विषयमा विषयक्षेत्रको समिक्षा बैठक गर्ने र निष्कर्ष सहितको प्रतिवेदन स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिमा पेश गर्ने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१३	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा गराई यसको आधारमा खाद्य एवं जीविकोपार्जनको पुनस्थापन तथा शीघ्र पुनर्लाभ योजना तयार गर्ने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र, जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र
	१४	विपद्को प्रकृति हेरी विपद् पश्चात आफ्नै समुदायमा फर्किएका परिवारहरूको लागि कृषि क्षेत्रको पुर्स्थापनाको लागि बीउ मल औजार लगायत प्राविधिक सेवा उपलब्ध गराई कृषि क्षेत्रको पुनःर्स्थापना गराउने	खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	जिल्ला कृषि ज्ञान केन्द्र, स्थानीय कृषि शाखा

४.१.५ गैर खाद्य सामग्री एवं शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य कार्ययोजना

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बोलाउने र अवस्था विश्लेषण गरी प्रभावित हुनसक्ने जनसङ्ख्या र विस्थापित हुनसक्ने घरपरिवार आँकलन गर्ने	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन इकाई	विषयगत क्षेत्रका सदस्य संस्थाहरू
	२	विस्थापित परिवारहरूको लागि तत्काल अस्थायी बसोबासको प्रवन्ध गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, नगरपालिका
	३	शिविरमा आश्रय लिनुपर्ने व्यक्तिहरुको लागि ओढ्ने ओछ्याउने सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, गरपालिका नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	४	विपद् प्रभावितहरूलाई गर्मीको समयमा झुल र जाडोको समयमा न्यानो कपडाको प्रवन्ध गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, नगरपालिका, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
२४ घण्टा देखि ७ दिन	५	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (Initial Rapid Assessment-IRA) आधारमा आगामी एक महिनाको लागि गैर खाद्य तथा बसोबासको आवश्यकताको आँकलन गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	६	आवश्यक गैर खाद्य तथा अस्थायी शिविर निर्माण सामग्री उपलब्धताको लागि स्थानीय बजार सर्वेक्षण गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, नगरपालिका नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	७	स्थानीय बजार सुचारू रहेको र आवश्यक गैरखाद्य सामग्री उचित मूल्यमा उपलब्ध हुन सक्ने अवस्थामा प्रभावित परिवारलाई नगद सहयोग गतिविधि सञ्चालन गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, नगरपालिका
	८	प्रभावितहरूको लागि अस्थायी शिविरमा बसोबासको प्रवन्ध गर्ने कार्यलाई आवश्यकता अनुसार निरन्तरता दिने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	९	बालबालिका, विशेष परिस्थितिका महिला, अपाङ्गताका भएका व्यक्तिहरूका लागि संरक्षण विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गरी सुरक्षा एवं संरक्षणको प्रवन्ध गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	महिला तथा बालबालिका कार्यालय

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
	१०	अस्थायी शिविरमा शौचालय, खानेपानी, सरसफाई तथा औषधि उपचारको लागि अन्य विषयगत क्षेत्रसँग समन्वय गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
	११	विस्थापित तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका सबै परिवारको लागि खाना पकाउने भाँडाकुँडा र ओढ्ने ओछ्याउने सामग्री उपलब्ध गराउने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी
	१२	अस्थायी शिविरमा वृद्धवृद्धा अपांगता भएका व्यक्ति एकल महिला र पुरुषका लागि छुट्टाछुट्टै उपयुक्त बस्ने ठाउँको प्रवन्ध गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
	१३	विपद्को कारण आघातमा रहेका व्यक्तिहरूलाई आश्रयस्थलमा नै मनोसामाजिक परामर्श सेवा प्रदान गर्ने प्रवन्ध गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
	१४	अस्थायी शिविर र त्यहाँका सुविधाहरू वृद्धवृद्धामैत्री अपांगता मैत्री लैंगिकतामैत्री बनाउने तथा अस्थायी शिविरमा बालबालिकालाई खेल्ने ठाउँको प्रवन्ध गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	१५	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गराई यसको आधारमा थप अवधिको लागि गैर खाद्य आवश्यकता आँकलन गरी उपलब्ध गराउने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१६	आवश्यकता अनुसार विस्थापितहरूलाई घर फर्किने वातावरण तयार गरी घर फर्काउने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१७	भौतिक संरचना पुनर्निर्माणका लागि आवश्यक काठ सहुलियत दरमा उपलब्ध गराउन सामुदायिक वन उपभोक्ता समूहसँग समन्वय गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	सामुदायिक वन उपभोक्ता समिति
	१८	अस्थायी आश्रयस्थलमा रहेका बालबालिकाको सिकाई निरन्तरताको लागि सम्बन्धित स्थानीय तहको शिक्षा शाखा र विद्यालयहरूसँग समन्वय गर्ने	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	शिक्षा विकास समन्वय इकाइ, स्थानीय तह शिक्षा शाखा
	१९	गैर खाद्य तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत	समन्वय तथा सूचना	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
		विस्तृत लेखाजोखा गराई यसको आधारमा यस क्षेत्रको पुनस्थापन तथा शीघ्र पुनर्लाभ योजना तयार गर्ने	व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र	समिति, नेपाल रेडक्रस सोसाइटी

४.१.६ खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य कार्ययोजना

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसेर अवस्थाको विश्लेषण गरी प्रतिकार्यको लागि तयारी रहने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू
	२	द्रुत प्रारम्भिक लेखाजोखा (IRA) को आधारमा खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रको तत्काल राहत आवश्यकता आँकलन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	३	स्थानीय तहसँग समन्वय गरी प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा सुरक्षित शुद्ध पिउने पानी तथा सरसफाईको लागि मापदण्ड अनुसारको आवश्यक पानी उपलब्ध गराउने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	सम्बन्धित गाउँपालिका, नगरपालिका
	४	खानेपानी तथा सरसफाई संरचनामा विपद्बाट क्षति पुगेमा तत्काल मर्मत संभारको व्यवस्था गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	पुनःर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
२४ घण्टा देखि ७ दिन	५	खानेपानी तथा सरसफाई थप आवश्यकताको आँकलन गर्ने निरन्तर उपलब्ध गराउने	खानेपानी तथा सरसफाई डिभिजन कार्यालय	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	६	विपद् प्रभावित परिवारलाई पियुस, क्लोरीन जस्ता खानेपानी शुद्धिकरणका औषधी तथा व्यक्तिगत सरसफाईका लागि हाईजिन किट उपलब्ध गराउने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	७	सरसफाई तथा स्वच्छता कायम गर्न विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी शिविरमा चेतनामूलक कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
	८	आस्थायी आश्रय स्थलमा सरसफाईका अस्थायी संरचनाहरू तयार गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	पुनःर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
	९	प्रभावित समुदायमा सामान्य क्षति भएका खानेपानी तथा सरसफाईका संरचनाहरू तत्काल मर्मत गर्ने गराउने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	पुनर्स्थापन तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र
	१०	खानेपानी शुद्धीकरणका विधिहरू समुदायलाई जानकारी गराउने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह, सञ्चार माध्यम
	११	अस्थायी शिविरमा नियमित फोहोरमैला व्यवस्थापनको प्रवन्ध गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१२	अस्थायी शिविरमा नियमित स्वास्थ्य, खानेपानी तथा सरसफाई शिक्षा प्रवर्द्धन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१३	अस्थायी शिविर तथा प्रभावित समुदायहरूमा पानी शुद्धीकरणका लागि किट उपलब्ध गराउने र शुद्धीकरण विधिको अभिमुखीकरण गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१४	अस्थायी शिविर तथा प्रभावित समुदायमा मापदण्ड अनुसारको सरसफाई किट उपलब्ध गराउने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
७ दिन देखि १ महिना	१५	आवश्यकता अनुसार अस्थायी शिविर तथा विपद् प्रभावित समुदायमा खानेपानी र सरसफाईको प्रवन्ध नियमित गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र, स्थानीय तह
	१६	खानेपानी तथा सरसफाई क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत द्रुत लेखाजोखा (MIRA) गरी क्षेत्रगत पुनर्स्थापन आवश्यकताको लेखाजोखा गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१७	अस्थायी सिकाई केन्द्रहरू सञ्चालन भएको अवस्थामा अस्थायी सिकाई केन्द्रहरूमा खानेपानी, सरसफाई र फोहोरमैला व्यवस्थापन सेवा उपलब्ध गराउने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	शिक्षा विषयगत क्षेत्र, विद्यालयहरू
	१८	अस्थायी रूपमा स्वास्थ्य संस्थाहरू तथा कार्यालयहरू सञ्चालन गर्नुपर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई	गैर खाद्य सामग्री र शिविर

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
		अवस्थामा ती स्थानहरूमा खानेपानी र सरसफाई फोहोर व्यवस्थापन सेवा उपलब्ध गराउने	विषयगत क्षेत्र	व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१९	सरसफाई तथा स्वच्छता प्रर्वद्धनका लागि सचेतना अभियान सञ्चालन गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह, सञ्चार माध्यम
	२०	अस्थायी शिविर तथा प्रभावित समुदायमा सृजित फोहोरमैला व्यवस्थापनलाई निरन्तरता दिने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, नगरपालिका
	२१	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा (CSDA) गरी पुनःस्थापना योजना तयार गर्ने	खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

४.१.७ संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको विपद् प्रतिकार्य कार्ययोजना

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यलय	जिल्ला बाल कल्याण समिति
	२	आवश्यकता अनुसार आघातमा परेका विपद् प्रभावितहरूलाई मनोसाजिक परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	मनोसामाजिक परामर्शदाता
	३	प्ररम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA) गरी यसको आधारमा संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको सहयोग आवश्यकताको आँकलन गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	४	स्थानीय तहसँग समन्वय गरी विपद्का कारण हराएका वा छुट्टिएका बालबालिकाहरुलाई अभिभावकसँग पुनर्मिलन गराउने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल प्रहरी
	५	विपद् प्रभावित महिला बालबालिका अपाङ्गता भएका व्यक्ति र जेष्ठ नागरिकलाई संरक्षण दिने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल प्रहरी
	६	विपद्को घटनाबाट मानसिक रूपमा प्रभावित व्यक्ति र परिवारका सदस्य गुमाएका व्यक्तिहरूलाई परिस्थितीको आँकलन गरी मनोसामाजिक	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति	मनोसामाजिक परामर्शदाता

२४ घण्टादेखि ७ दिन		परामर्श सेवा उपलब्ध गराउने		
	७	नेपाल प्रहरी र स्थानीय सामाजिक संस्थाहरूवीच संयन्त्र तयार गरी बाहिरबाट आउने व्यक्तिहरूमाथि निगरानी राख्ने	जिल्ला प्रशासन कार्यलय	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, नेपाल प्रहरी
७ दिनदेखि १ महिना	८	विपद् प्रभावित समुदाय तथा अस्थायी आश्रयस्थलमा सामाजिक र लैंगिक विभेद नभएको सुनिश्चित गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	९	मानव बेचबिखन, ओसारपसार तथा अपहरणको जोखिम न्यूनीकरणका लागि सुरक्षा निकाय र स्थानीय तहसँग समन्वय गरी जिल्लाका सिमा नाकाहरूमा नागरिक सुरक्षा चेक पोष्ट स्थापना गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	महिला तथा बालबालिका कार्यालय, स्थानीय तह
	१०	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत द्रुत लेखाजोखा (MIRA) गरी क्षेत्रगत पुनर्स्थापन आवश्यकताको लेखाजोखा गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	११	पहिचान भएका आवश्यकता बमोजिम गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकलाई थप राहत सहयोग उपलब्ध गराउने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्र
	१२	गर्भवती महिला, सुत्केरी, बालबालिका, अपाङ्गता भएका व्यक्ति र ज्येष्ठ नागरिकका लागि आवश्यक सामग्रीहरूको दैनिक सूची तयार गरी सामग्री जुटाउने र वितरण गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१३	अस्थायी शिविरहरू बामैत्री जेष्ठ नागरिक मैत्री अपांगता मैत्री एवं लैंगिकता मैत्री बनाउन अन्य विषयगत क्षेत्रलाई सहयोग गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१४	अपांगता भएका व्यक्तिहरूलाई अपांगताको किशिम अनुसार अपांगता सहायक सामग्री उपलब्ध गराउने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति

	१५	विशिष्ट आवश्यकता अनुसारका सामग्री जस्तैः डिग्निटी किट किशोरी किट वितरण गर्ने उपलब्ध गराउन सहयोग गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१६	अस्थाई सिकाई केन्द्रहरूमा छात्रा विद्यार्थीहरूमाथि हुन सक्ने हिंसा रोक्नका लागि सुरक्षा एवं निगरानी संयन्त्र निर्माण गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह, विद्यालय व्यवस्थापन समिति
	१७	विपद् प्रभावित समुदाय वा अस्थायी आश्रयस्थलमा महिला तथा किशोरीमाथि हुने हिंसाका गतिविधिलाई निगरानी राख्ने र विशेष संरक्षणको व्यवस्था मिलाउने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	जिल्ला प्रशासन कार्यलय नेपाल प्रहरी, स्थानीय तह
	१८	हिंसा तथा दुर्व्यवहारमा परेका महिला एवं बालबालिकाहरूलाई पुनस्थापना तथा कानूनी सेवाको प्रवन्ध गर्ने । विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरूलाई जिल्ला सेवा केन्द्र तथा सम्बन्धित निकायमा प्रेषण गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	नेपाल प्रहरी
	१९	अस्थायी आश्रयस्थल तथा प्रभावित समुदायमा बालबालिकाका लागि मनोरन्जनात्मक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति, शिक्षा विषयगत क्षेत्र
	२०	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा (CSDA) गरी पुनःर्स्थापना योजना तयार गर्ने	संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र

४.१.८ आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य कार्ययोजना

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	शिक्षा विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी अवस्थाको विश्लेषण गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	शिक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू
	२	अवस्था अनुसार आपत्कालीन प्रतिकार्यको लागि विद्यालय बन्द गर्नु पर्ने भएमा बन्द गर्न सम्बन्धित स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समितिसँग समन्वय गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
	३	स्थानीय तहसँग समन्वय गरी विद्यालयको क्षति तथा शिक्षक विद्यार्थीको अवस्थाको आँकलन गरी खोज उद्धारमा सहयोग गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा
२४ घण्टा देखि ७ दिन	४	शिक्षा क्षेत्रमा भएको क्षतिको प्रारम्भिक विवरण संकलन गरी आवश्यकता आँकलन गर्ने	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा	शिक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरू
	५	विपद्का कारण हराएका वा छुट्टिएका बालबालिकाहरुलाई अभिभावकसँग पुनर्मिलन गराउने	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा	विद्यालय व्यवस्थापन समिति
	६	सिकाई निरन्तरताको कार्ययोजना क्रियाशील गर्ने गराउने	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा	विद्यालय व्यवस्थापन समिति
	७	तत्काल विद्यालय सञ्चालन हुन नसक्ने अवस्थामा अस्थायी सिकाई केन्द्र स्थापना गरी सिकाई सुचारु गर्न विद्यालय र स्थानीय तहलाई सहयोग गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा
	८	अस्थायी सिकाई केन्द्र पनि सञ्चालन हुन नसक्ने अवस्थामा वैकल्पिक विधिबाट सिकाई सुचारू गर्ने प्रवन्ध मिलाउने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा
	९	शिक्षकहरूका लागि आपत्कालीन शिक्षा सम्बन्धी अभिमुखीकरण कार्यशाला सञ्चालन गर्ने	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाई	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा विद्यालय व्यवस्थापन समिति
७ दिन देखि १ महिना	१०	बहु क्षेत्रगत द्रुत लेखाजोखा (MIRA) गरी शिक्षा क्षेत्रको क्षेत्रगत पुनर्स्थापन आवश्यकताको लेखाजोखा गर्ने	आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	११	विपद् प्रभावित विद्यार्थीहरूको लागि अवस्था र आवश्यकता अनुसार विद्यालय पोशाक, पाठ्यपुष्तक र स्टेसनरी सामग्रीहरू उपलब्ध गराउने	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा	विद्यालय व्यवस्थापन समिति
	१२	विद्यालय आउने जाने बाटोहरू भत्किएको बिग्रिएको भए मर्मत गर्ने गराउने	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा, विद्यालय व्यवस्थापन समिति	पुनःर्स्थापना तथा पुनर्निर्माण क्षेत्र
	१३	विद्यालय वा अस्थायी सिकाई केन्द्रहरूमा बालबालिकाका लागि	विद्यालयहरू	संरक्षण तथा सामाजिक

समयावधि	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
		मनोरन्जनात्मक क्रियाकलापहरू सञ्चालन गर्ने		सुरक्षा विषयगत क्षेत्र
	१४	गम्भीर प्रकृतिको अवस्था बाहेक सामान्यत विपद्को घटना भएको एक हप्ता भित्रमा सिकाई सुचारू गर्ने प्रवन्ध गर्ने	स्थानीय तह, शिक्षा शाखा	विद्यालयहरू
	१५	शिक्षा विषयगत क्षेत्रको बहु क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा (CSDA) गरी शिक्षा क्षेत्रको पुनःस्थापना योजना तयार गर्ने	आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१६	आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्रको पुन:स्थापना आधारमा आपत्कालीन शिक्षा क्षेत्रका गतिविधिहरू सञ्चालन गर्ने	आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह शिक्षा शाखा

४.१.९ पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रको प्रतिकार्य कार्ययोजना

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
० देखि २४ घण्टा	१	पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रको आकस्मिक बैठक बसी विपद् पछिको अवस्थाको आँकलन गर्ने	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय परियोजना कार्यान्वयन इकाई	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति
	२	विपद्का कारण अवरूद्ध सडक अवरोध पन्छाई तत्काल सूचारू गर्न पहल गर्ने	पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	सडक तथा खानेपानी कार्यालय
	३	विपद्का कारण अवरूद्ध विद्युत संचार तथा खानेपानी संरचना तत्काल सूचारू गर्न पहल गर्ने	पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	सडक तथा खानेपानी कार्यालय
२४ घण्टा देखि ७ दिन	४	पुनःस्थापनाका लागि आवश्यक पूर्वाधारहरूको आवश्यकताको लेखाजोखा गर्ने	पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्र
	५	अस्थायी आश्रयस्थलमा आधारभूत आवास, शौचालय खानेपानी तथा सरसफाईका अस्थायी पूर्वाधार निर्माण गर्न सहयोग गर्ने	पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	गैर खाद्य सामग्री तथा शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	६	प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा (IRA) को आधारमा तत्कालको लागि	पुनःस्थापना तथा पुनर्निर्माण	जिल्ला आपत्कालीन कार्य

समय	क्र.सं.	प्रतिकार्य सम्बन्धी क्रियाकलापहरू	मुख्य जिम्मेवारी	समन्वय/सहयोग
		पुनःस्र्थापनाको प्राथमिकता तय गर्ने	विषयगत क्षेत्र	सञ्चालन केन्द्र
	७	आफ्नो घर फर्कन चाहने विस्थापितहरूलाई समुदायमा पुनस्र्थापित गर्ने प्रकृया तय गरी पुनःस्र्थापना गर्ने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	सम्बन्धित गाउँपालिका, नगरपालिका
७ दिन देखि १ महिना	८	विषय क्षेत्रगत प्रारम्भिक द्रुत लेखाजोखा गरी पूर्ण तथा आंशिक रूपमा क्षति भएका घर भवन तथा भौतिक संरचनाहरूकको लगत तयार गर्ने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह पूर्वाधार शाखा
	९	कृषि तथा अन्य उत्पादन मूलक क्षेत्रमा भएको लेखाजोखा गरी पुनःस्र्थापनाको कार्यक्म सञ्चालन गर्ने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	कृषि ज्ञान केन्द्र, स्थानीय तह, कृषि शाखा
	१०	सामान्य क्षति भएका पूर्वाधार तथा संरचनाहरूको मर्मत सम्भार गरी सेवा सुचारू गर्ने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	स्थानीय तह पूर्वाधार शाखा
	११	क्षेत्रगत विस्तृत लेखाजोखा गरी पूर्ण तथा आंशिक रूपमा क्षति भएका घर भवन तथा संरचनाहरूको पुनःस्र्थापना योजना कार्यान्वयन गर्ने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्र
	१२	कृषिबाली पशु तथा घर भवन संरचनाहरूको बीमा गरेको भए बीमा रकम भुक्तानी लिन सहजीकरण गर्ने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति
	१३	विपद् पछिको आवश्यकताको लेखाजोखाको आधारमा जिल्लाको पुनर्निमाण योजना तयार गर्ने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	सबै विषयगत क्षेत्रहरू
	१४	विपद्को प्रकृति र प्रभाव हेरी पुनर्निमाण नसकिएसम्म पुनर्निमाणको कामलाई निरन्तरता दिने	पुनःस्र्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्र	गाउँपालिका, नगरपालिका

खण्ड-पाँच

मानवीय सहायता व्यवस्थापन

५.१ बन्दोबस्ती सामग्रीको आवश्यकता र उपलब्धता

- अनुसूची १५ मा जिल्लामा भएका हेभी उपकरणको विवरण, अनुसूची १६ मा खोज उद्धारमा प्रयोग हुने डुंगाको विवरण, अनुसूची २२ मा सुर्खेत जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका एम्बुलेन्सहरूको विवरण र अनुसूची २९ मा जिल्ला आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्र अन्तरगत रहेका खोज उद्धार सामग्रीहरूको विवरण छ । उक्त अनुसूचीहरूमा उल्लेख गरिए बमोजिमका खोज उद्दार तथा बन्दोबस्तीका सामग्रीहरू आपत्कालीन खोज उद्धार र बन्दोबस्तीका लागि प्रयोग गरिनेछ । स्थानीय स्तरमा खोज उद्दारका सामग्रीहरूलाई स्थानीय आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रमा व्यवस्थित गरी विपद्को समयमा तत्काल स्थानीय सुरक्षा निकायले खोज उद्दार कार्यमा प्रयोग गर्न तुरून्त प्राप्त गर्न सक्नेगरी राख्ने प्रवन्ध मिलाइनेछ ।
- सबै सुरक्षा निकाय तथा स्थानीय तहमा भएका खोज उद्धार तथा बन्दोबस्तीका सामग्रीहरू विपद्को समयमा परिचालन गरिनेछ ।
- विद्यमान स्रोत साधन खर्च भइ गएमा तथा अपुग भएमा थप स्रोत साधनको आवश्यकता आँकलन गरी सोही अनुसार खरिद वा प्राप्त गर्ने व्यवस्था गरिनेछ ।

५.२ प्रतिकार्यका लागि जनशक्ति परिचालन

- जिल्लामा तीनवटै सुरक्षा निकायसँग उपलब्ध खोज उद्धार जनशक्तिको विवरण अनुसूची १३ मा र नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका तालिम प्राप्त जनशक्तिको विवरण अनुसूची १४ मा राखिएको छ । नेपाल प्रहरी, शसस्त्र प्रहरी बल र नेपाली सेनासँग रहेको खोज उद्धारमा परिचालन हुने जनशक्ति, नेपाल रेडक्रससँग रहेका स्वयंसेवक विपद्को समयमा परिचालन हुनेछन् । त्यसैगरी स्थानीय तह र समुदायमा गठन भएका खोज उद्धार टोली एवं स्वयंसेवकको क्षमता विकास गरी विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीमा परिचालन गरिनेछ ।
- जिल्ला एवं विभिन्न स्थानीय तह र स्वास्थ्य संस्थाहरूमा गठन भएका द्रुत प्रतिकार्य टोली (RRT) विपद् प्रतिकार्यमा परिचालन गरिनेछ ।
- जिल्लामा उपलब्ध सुरक्षाकर्मी, स्वास्य्यकर्मी र द्रुत प्रतिकार्य टोली तथा नेपाल रेडक्रस सोसाइटीका स्वयंसेवकहरू विपद्को समयमा स्वत: परिचालन हुनेछन् ।
- सबै विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको स्रोत साधन र जनशक्ति विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना बमोजिम विपद् प्रतिकार्य र पूर्वतयारीका लागि परिचालन गरिनेछ ।

५.३ राहत सामग्रीको उपलब्धता र आवश्यकता

- यस विपद् पूर्तयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले आवश्यकता आँकलन गरेबमोजिमको गैर खाद्य राहत सामग्री जिल्ला तथा स्थानीय तहमा भण्डारण गरी सहज उपलब्धताको प्रवन्ध गरिनेछ ।
- खाद्य सामग्रीको सन्दर्भमा निजी क्षेत्र तथा ठूला व्यापारीसँग आवश्यक परेको खण्डमा तत्काल उपलब्ध गराउने गरी करार सम्झौता गरी तत्काल उपलब्ध हुने प्रवन्ध गरिनेछ ।
- विपद् प्रभावितलाई राहत सहायता उपलब्ध गराउँदा नेपाल सरकारले तय गरेको कार्यविधि, प्रकृया र प्राथमिकता तथा प्रचलित मानवीय सहायता सम्बन्धी मापदण्ड अनुसार गरिनेछ ।

५.४ नगद सहायताको प्रवन्ध

- विपद्को समयमा स्थानीय बजार सुचारु रहेको र आपत्कालीन आवश्यकताका सामग्रीहरू स्थानीय बजारमै उपलब्ध हुन सक्ने र नगद उपलब्ध गराउँदा स्थानीय बजारमा नकारात्मक प्रभाव नपर्ने अवस्थामा तत्काल स्थानीय बजारको अवस्थाको लेखाजोखा गरी नगद सहायता उपलब्ध गराउन सकिने गरी कार्यविधि तयार गरी प्रभावितहरूलाई नगद सहायता उपलब्ध गराउने प्रवन्ध गरिनेछ ।

परिच्छेद-छ

कार्यान्वयन, अनुगमन तथा सिकाई योजना

६.१ योजना कार्यान्वयन तथा स्रोत व्यवस्थापन

१. यस जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाको कार्यान्वयनका लागि विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन २०७४ र नियमावली २०७६ मा प्रवन्ध भए बमोजिमका आवश्यक संस्थागत संरचना र नीतिगत प्रवन्ध गरिनेछ ।

२. विपद् व्यवस्थापनका लागि खर्च गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन कोष स्थापना गरिएको छ । यस विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्य योजनाका स्वीकृत क्रियाकलापहरूका लागि उक्त कोषमा उपलब्ध रकमबाट खर्च गरिनेछ ।

३. जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिको आफ्नो स्रोत साधनले कार्यान्वयनमा अपुग हुने तथा प्रदेश र संघीय सरकारको समेत प्राथमिकतामा पर्ने क्रियाकलापहरूको लागि प्रदेश सरकार वा सङ्घीय सरकारसँग अनुरोध गरी स्रोत जुटाइनेछ । स्थानीय आवश्यकता र प्राथमिकताका क्षेत्रमा स्थानीय तहसँग समन्वय गरिनेछ ।

४. विकास साझेदार संस्थाहरू (द्धिपक्षीय, बहुपक्षीय, संयुक्त राष्ट्रसंघ अन्तर्गतका निकायहरू र रेडक्रस अभियान) बाट प्राप्त हुने सहायतालाई यस योजनाको कार्यान्वयनको लागि परिचालन गरिनेछ ।

५. निजी तथा व्यावसायिक क्षेत्रको व्यवसायिक सामाजिक उत्तरदायित्व र अन्य पहल मार्फत निजी क्षेत्रको सहभागिता र सहायता विपद् पूर्वतयारी र प्रतिकार्यका लागि परिचालन गरिनेछ ।

६. जिल्लामा रहेका सामाजिक तथा सामुदायिक संस्थासँग भएको भौतिक, सामाजिक, आर्थिक तथा मानवीय स्रोतलाई यस योजनाको कार्यन्वयनको लागि एकिकृत रूपमा परिचालन गरिनेछ ।

७. यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनाले निर्दिष्ट गरेका विपद् जोखिम न्यूनीकरण र पूर्वतयारीका गतिविधिहरूलाई जिल्लामा सञ्चालन हुने आवधिक योजना, विषयगत योजना तथा कार्यक्रमहरूसँग समायोजन तथा एकिकरण गरी कार्यान्वयन गरिनेछ ।

८. यस योजनाको कार्यान्वयनको अवस्था अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि एक अनुगमन तथा मूल्यांकन समिति गठन गरिनेछ । उक्त अनुगमन समितिले कार्यान्वयनको स्थिति अनुगमन गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति समक्ष प्रतिवेदन प्रस्तुत गर्नेछ ।

९. जिल्ला प्रशासन कार्यालय, जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रको वेवसाइटमा विपद् पोर्टल तयार गरी विपद्बाट भएको क्षति तथा विपद् व्यवस्थापन सम्बन्धी भएका गतिविधिहरू नियमित रूपमा अद्यावधिक गरिनेछ ।

१०. यस योजनाको कार्यन्वयनबाट प्राप्त सिकाई तथा तत्कालीन आवश्यकताका आधारमा यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई वार्षिक रूपमा अद्यावधिक गर्दै लगिनेछ ।

६.२ अन्य निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्य

१. विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका लागि छिमेकी जिल्ला गाउँ तथा नगरपालिका, मानवीय सहायता कार्यमा संलग्न निकाय तथा विकास साझेदार संस्था, स्थानीय सामाजिक सङ्घ संस्था तथा निजी क्षेत्रसँग सहयोग र सहकार्य गरिनेछ । विपद् परेको समयमा खोज उद्धार तथा आगलागीको नियन्त्रणमा दमकल, एम्बुलेन्स एवं जनशक्ति परिचालनमा सुरक्षा निकाय र छिमेकी जिल्लासँग समन्वय गरिनेछ । अन्य किसिमका थप सहयोग आदानप्रदान गर्न जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले आवश्यकताको आधारमा समझदारी वा सम्झौता गर्नेछ ।

२. विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा प्रतिकार्यको लागि प्रमुख रूपमा जिल्ला भित्र र बाह्य गरी दुई प्रकारको समन्वय गर्नु पर्दछ। जिल्लाभित्र पनि सरकारी निकाय वा समितिहरूबीच र अन्य सरकारी, गैरसरकारी, सामाजिक तथा निजी संस्थाहरूबीच समन्वय र सहकार्य गर्नुपर्ने हुन्छ। बाह्य समन्वयमा अन्य जिल्ला, प्रदेश र संघीय तहका सुरक्षा निकाय तथा सरकारी निकायहरूसँग र अन्य गैर सरकारी तथा सहयोगी निकाय तथा संस्थाहरूसँग समन्वय गर्नु पर्दछ। प्रदेश र स्थानीय आपत्कालीन कार्यसञ्चालन केन्द्रहरूसँग विपद् सम्बन्धी सूचना आदानप्रदान गर्न आवश्यक समन्वय गरिनेछ ।

३. विषयगत क्षेत्रको अवधारणा अनुसार जिल्ला भित्रका सम्पूर्ण विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यसँग सम्बन्धित संस्था तथा निकायहरू सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको सदस्य रहन्छन र उक्त संस्था तथा निकायहरूसँगको समन्वय र सहकार्यको जिम्मेवारी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रको नेतृत्व गर्ने निकाय तथा त्यस निकायका प्रमुखको हुनेछ ।

६.३ लैंगिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरणको सुनिश्चितता

विपद्बाट महिला, पुरुष, बालबालिका, बृद्धबृद्धा, अपांगता भएका वा बिभिन्न कारणले विभिन्न शारीरिक तथा मानसिक रूपमा फरक क्षमता भएका व्यक्तिहरूमा फरक फरक प्रभाव पर्दछ र यी समूहहरू विपद्को उच्च जोखिममा हुन्छन्। त्यसैले यस विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनामा तर्जुमाको क्रममा यस प्रकार विपद्को उच्च जोखिममा रहने समूहको फरक विपद् प्रभावको आँकलन गरिएको छ ।

यस योजनाले निर्धारण गरेका पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य गतिविधिहरुमा ती समूहहरूको फरक आवश्यकता, योगदान र क्षमतालाई सम्वोधन गर्ने प्रयास गरिएको छ। विपद्को पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन तथा अनुगमनका हरेक चरणमा सबैले महिला, पुरुष, बालबालिका,

बृद्धबृद्धा तथा अपाङ्गता भएका व्यक्ति सहित सामाजिक तथा आर्थिक रूपमा पिछडिएका समुदायको पहूँच, प्रतिनिधित्व र सक्रिय सहभागिताको सुनिश्चितता संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रका क्रियाकलाप मार्फत यस योजनाले गरेको छ। जसको लागि विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्यका कार्यहरू गर्दा सरोकारवाला सम्पूर्ण निकाय र विषयगत क्षेत्रहरूले निम्न कुराहरुको सुनिश्चितता गर्नु पर्नेछ ।

विपद् पूर्वतयारीका कार्यहरूमा

- पुरुष, महिला, केटाकेटीहरु, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, जातजाति, दलित महिला पुरुष, उमेर अनुसार बालबालिका, युवा, जेष्ठ नागरिक, गर्भवती र स्तानपान गराउने महिलाहरूको खण्डिकृत तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्ने ।
- विपद् सम्वन्धी गठन हुने समितिहरु वा कार्यदलहरू तथा क्षमता विकासका कार्यक्रमहरुमा सवै वर्ग र समूहहरूको समानुपातिक प्रतिनिधित्व एवं सहभागिता सुनिश्चित गर्ने ।
- पुरुष, महिला, बालबालिकाहरू, अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरु, जातजाति, दलित महिला पुरुष, उमेर अनुसार बालबालिका, युवा, जेष्ठ नागरिक, गर्भवती र स्तानपान गराउने महिला विपद्बाट बढी प्रभावित हुने भएकाले प्राथमिकतामा राखेर पूर्वानुमानमा आधारित वित्तिय व्यवस्था तथा क्रियाकलाप, सामाजिक संरक्षण र सहयोग व्यवस्थापनका कार्यहरु गर्ने ।
- विपद् सम्वन्धी क्षमता विकास, तालिम तथा अभिमुखिकरणमा त्यस्ता वर्गहरुलाई लक्षित गरी सहभागिताको सुनिश्चितता साथै प्राथमिकता दिने ।

विपद् प्रतिकार्यका चरणमा गरिने कार्यहरु

- लिङ्ग, उमेर, जातजाती, दलित, भाषा, एकल महिला, अपाङ्गता भएका व्यक्ति, गर्भवती, स्तनपान गराउने महिला र लैङ्गिक अल्पसंख्यहरूको खण्डिकृत तथ्याङ्क संकलन तथा अद्यावधिक गर्ने ।
- विषय क्षेत्र अन्तर्गतका निसर्त नगद प्रवाह वा अन्य क्रियाकलापहरूमा अपाङ्गता भएका व्यक्ति, महिला र बालबलिकाले नेतृत्व गरेका घर, दलित, एकल महिला, जेष्ठ नागरिक, गर्भवती, स्तनपान गराउने महिलाहरूलाई लक्षित गरी प्राथमिकता दिने ।
- स्थानीय भाषाको प्रयोग गर्ने र मानवीय सहायता वितरण प्रकृया र स्थलहरुको बारेमा पूर्ण जानकारी दिने । सहायता उपलब्ध गराउने प्रकृयामा महिला र पुरुषको छुट्टा छुट्टै लाईन र पंक्ति सुनिश्चित गर्ने । वृद्धवृद्धा र अपांगता भएका व्यक्तिहरूको लागि अलग पंतिको प्रवन्ध गर्ने ।
- यौन दुर्व्यवहार तथा सर्प वा अन्य जनावरको टोकाइ वा अध्यारोमा हुनसक्ने असुरक्षा जस्ता जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न सूर्यास्त भन्दा पहिले नै कार्यक्रमको समापनको सुनिश्चितता गर्ने । प्रतिकार्यका क्रियाकलापको समयावधिमा आत्मसम्मानको प्रत्याभुति गर्ने ।

- विपद् प्रभावित मानिसहरूलाई प्रक्रियाहरूमा सहयोग र मार्गदर्शन गर्ने सहयोग कक्षको प्रबन्ध गर्ने । प्रतिकार्यको समयमा व्यक्तिगत सरसफाई किट, प्राथमिक उपचार बाकस र सेनिटरी प्याडका व्यवस्था गर्ने ।
- राहत वितरण स्थलमा अस्थायी रूपमा महिला र पुरुषलाई छुट्टा छुट्टै शौचालयको प्रबन्धको सुचिनिश्चितता गर्ने । शौचालय लैङ्गिक मैत्री बनाउन प्रयास गर्ने (बन्द हुने, बत्ति, कमोड, आवरण कभर सहित डस्टविनको व्यवस्था गर्ने, झुन्डयाउने ठाउँको व्यवस्था गर्ने ।
- लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण संवेदनशील भाषाको प्रयोग गर्ने र लैङ्गिक समानता तथा सामाजिक समावेशीकरण संवेदनशील व्यवहार प्रदर्शन गर्ने । प्रतिकार्यका क्रियाकलापको समयावधिमा सबैलाई आत्मसम्मानको प्रत्याभुति गर्ने ।

६.४ अनुगमन, मूल्याङ्कन तथा सिकाई योजना

विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कनको लागि जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिले एक अनुगमन तथा मूल्याङ्कन उपसमिति बनाउनेछ । सामान्य अवस्थामा उक्त समितिले पूर्वतयारी योजनाको कार्यान्वयनको वार्षिक रूपमा अनुगमन गरी जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समितिलाई प्रतिवेदन बुझाउनेछ । कुनै खास विपद् एवं स्वास्थ्य संकटको अवस्थामा नियमित रूपमा समष्टिगत र विषय क्षेत्रगत प्रतिकार्य र पूर्वतयारीको अनुगमन गरी सम्बन्धित विषयगत क्षेत्रलाई पृष्ठपोषण गर्नेछ ।

जिल्ला आपत्कालीन कार्य सञ्चालन केन्द्रले अनुगमन फारम तयार गरी प्रयोग गरिनेछ । अनुगमन तथा मूल्याङ्कनबाट आएका असल अभ्यास सिकाई तथा अनुभवलाई समावेश गरी कमि कमजोरीहरूलाई सुधार गर्दै प्रत्येक वर्ष विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजनालाई अध्यावधिक गरिनेछ ।

तालिका १३: योजना मूल्याङ्कन तथा परिमार्जन तालिका

विवरण	जिम्मेवार निकाय	गर्नुपर्ने मुख्य कार्य	समय
योजना कार्यान्वयनको समिक्षा	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	मनसुन प्रतिकार्य समीक्षा तथा तयारी बैठक	श्रावण महिनामा
		अर्ध वार्षिक समीक्षा बैठक	कार्तिक महिनामा
		आगलागी तथा भूकम्प प्रतिकार्य तयारी बैठक	माघमा महिनामा
		वार्षिक समीक्षा, पुनरावलोकन बैठक तथा मनसुन पूर्वतयारी बैठक	वैसाख महिनामा
योजनाको पुनरावलोकन	जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति	विषयगत क्षेत्र अनुसारका क्रियाकलापहरुको पुनरावलोकन गरी योजना अद्यावधिक गर्ने	प्रत्येक वर्ष जेठ १५ भित्र

सन्दर्भ सामग्रीहरु

केन्द्रीय तथ्यांक विभाग (२०७९), राष्ट्रिय जनगणना २०७८ को नतिजा: केन्द्रीय तथ्यांक विभाग, थापाथली काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७६), विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन ऐन, २०७४ र विपद् जोखिम न्यूनीकरण तथा व्यवस्थापन नियमावली, २०७६: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय रणनीतिक कार्ययोजना २०१८–२०३०: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७५), विपद् जोखिम न्यूनीकरण राष्ट्रिय नीति २०७५: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७३), गोरखा भूकम्प-२०७२ अनुभव र सिकाई: नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०७६), राष्ट्रिय विपद् प्रतिकार्य कार्यढाँचा, २०७० (प्रथम संशोधन २०७५): नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय (२०६७), विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तर्जुमा मार्गदर्शन, २०६७ (प्रथम संशोधन २०७६): नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, गृह मन्त्रालय, विपद् पोर्टल: http://www.drrportal.gov.np/

नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय (२०७४), स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन २०७४: नेपाल सरकार, कानून, न्याय तथा संसदीय मामिला मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय (२०७१), विपद् व्यवस्थापन दिग्दर्शन: नेपाल सरकार, संघीय मामिला तथा स्थानीय विकास मन्त्रालय, काठमाण्डौ ।

जिल्ला विपद् व्यवस्थापन समिति सुर्खेत (२०७९), जिल्ला विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना २०७९: जिल्ला प्रशासन कार्यालय सुर्खेत।

सुर्खेत जिल्लाको गाउँपालिका तथा नगरपालिकाका विपद् पूर्वतयारी तथा प्रतिकार्य योजना तथा नगर प्रोफाइलहरू

Bilham, R. 2019. Himalayan earthquakes: a review of historical seismicity and early 21st century slip potential in Treloar, P. J. and Searle, M. P. (eds). Himalayan Tectonics: A Modern Synthesis. Geological Society, London, Special Publications, 483, 423–482.

Chamlagain et al., 2020. Probabilistic seismic hazard assessment of Nepal for Revision of National Building Code (NBC)-105. 17th World Conference on Earthquake Engineering, 17WCEE Sendai, Japan - September 13th to 18th 2020.

अनुसूची-१

समन्वय तथा सूचना व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबाइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क मोबाइल नं.
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नारायण प्रसाद सापकोटा	९८५८००७७७७	विष्णु न्यौपाने	९८५८०२३८५५
२	जिल्ला समन्वय समिति	बाबुराम नेपाली	९८५८०५९२२२	मेघनाथ सापकोटा	९८५८०५९२२३
३	श्री नयाँ सवुज गण नेपाली सेना	रुपक थापा	९८५५०७२१७४	कर्ण गुरुङ्ग	९८४८४४८१०५
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	लक्ष्मण बहादुर शाही	९८५८००५५५५	मिलन पाण्डेय	९८५८०६६०५५
५	सशस्त्र प्रहरी बल, नेपाल नं. ३२ गण हे.क्वा रक्तकाली, सुर्खेत	रोशन बुढाथोकी	९८५१२७२०८३	करण सिंह धामी	९८५११४७७७४
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रामलाल आचार्य	९८५८०५२३१०	गोविन्द आचार्य	९८५८०५२३२६
७	नेपाल टेलिकम	सन्तोष शर्मा	९८५११३१८५४	प्रेम कुमार गिरी	९८५८०५१२११
८	श्री जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय कोहलपुर	विनोद पराजुली	९८५११५८५८५	ओम बहादुर शाही	९८४८०३८१६२
९	श्री भुकम्प मापन केन्द्र, सुर्खेत	बल बहादुर तामाङ्ग	९८५६०५६५५०	तिर्थराज दाहाल	९८४८०४७०७३
१०	नेपाल पत्रकार महासंघ	ललित बसेल	९८४८०४८१७४		
११	राष्ट्रिय अनुसन्धान	रमेश सिह डाँगी	९८४१८५०१०२		
१२	जिल्ला आपत्कालीन कार्य संचालन केन्द्र	विष्णु न्यौपाने	९८५८०२३८५५	श्री नवराज बम	९८४८३०२५५३

अनुसूची २
खोज उद्धार तथा राहत व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नारायण प्रसाद सापकोटा	९८५८००७७७७	विष्णु न्यौपाने	९८५८०२३८५५
२	जिल्ला समन्वय समिति	बाबुराम नेपाली	९८५८०५९२२२	मेघनाथ सापकोटा	९८५८०५९२२३
३	श्री नयाँ सवुज गण नेपाली सेना	रुपक थापा	९८५५०७२१७४	कर्ण गुरुङ्ग	९८४८४४८१०५
५	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	लक्ष्मण बहादुर शाही	९८५८००५५५५	मिलन पाण्डेय	९८५८०६६०५५
६	सशस्त्र प्रहरी बल रक्तकाली गण वीरेन्द्रनगर	रोशन बुढाथोकी	९८५१२७२०८३	करणसिं धामी	९८५११४७७७४
७	राष्ट्रिय अनुसन्धान जिल्ला कार्यालय	रमेश सिह डाँगी	९८४१८५०१०२		
८	डिभिजन वन कार्यालय, वीरेन्द्रनगर, सुर्खेत	मुन बहादुर रावत	९८५८०६६२५४	सूर्य प्रसाद शर्मा	
९	डिभिजन वन कार्यालय, भेरी, बाबियाचौर, सुर्खेत	ललित कुमार कर्ण	९८४२८७९४६६	बलम चौधरी	

अनुसूची-३

स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालय, सुर्खेत	गणेशभक्त गौतम	९८५८०५३७४४	उदय बहादुर बि.सी.	९८४४८१३३३३
२	स्वास्थ्य विमा बोर्ड, सुर्खेत	अर्जुन पण्डित	९८५८०६२७४४	सुर्जन रोकाय	९८५८३२००४८
३	जिल्ला समन्वय समिति	बाबुराम नेपाली	९८५८०५९२२२	मेघनाथ सापकोटा	९८५८०५९२२३
४	प्रदेश आयूर्वेद औषधालय, कर्णाली प्रदेश सुर्खेत	शंकर रिजाल	९८४८१०६३०३		
५	सेभ द चिल्ड्रेन	रत्न राज ओभ्रा	९८५८४२०८११		
६	आइ.एन.एफ.	ताराबहादुर कार्की	९८४८०३९६८८		

अनुसूची ४
खानेपानी तथा सरसफाई विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	खानेपानी सिंचाई तथा उर्जा विकास कार्यालय	श्रीधर भट्टराई	९८५८०२७९६६	ई. डोर प्रसाद उपाध्याय	९८४८०४८६९०
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नारायण प्रसाद सापकोटा	९८५८००७७७७	हरी प्रसाद देवकोटा	९८५८०२३८५५
३	जिल्ला समन्वय समिति	बाबुराम नेपाली	९८५८०५९२२२	मेघनाथ सापकोटा	९८५८०५९२२३
४	जन स्वास्थ्य सेवा कार्यालय, सुर्खेत	गणेश भक्त गौतम	९८५८०५३७४४	अम्मर राना	९८५८०६९३१३
५	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ	भोज प्रसाद लम्साल	९८५८०५३४०८	नारायण पौडेल	९८५८०४०६३०
६	जिल्ला प्रहरी कार्यालय, सुर्खेत	लक्ष्मण बहादुर शाही	९८५८००५५५५	मिलन पाण्डेय	९८५८०६६०५५
७	पूर्वाधार विकास निर्देनालय	राम शरण आचार्य	९८५८०२५९५५		
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, सुर्खेत	प्रदिप्त पौडेल	९८५८०५०६९१		
९	वातावरण र जनस्वास्थ्य संस्था (एन्फो), सुर्खेत	रोशन चौलागाई	९८५१२२७६०२		
१०	वातावरण सुधार समाज,सुर्खेत	जगत के.सी.	९८४८०४०५००		
१२	सुन्दर नेपाल संस्था, सुर्खेत	भुपेन्द्र कंडेल	९८४८०४१५३०		
१३	समाज जागरण केन्द्र (स्याक), सुर्खेत	टिकाराम आचार्य	९८५८०५१५४६		
१४	सुर्खेत उपत्यका खानेपानी संस्था	कुलमणि देवकोटा	९८५८०५१४२८		
१५	नेपाल पत्रकार महासंघ (वास पत्रकार समूह)	गोविन्द खत्री	९८५८०५२३३९		
१७	एस.एन.भी. नेपाल, सुर्खेत				
१७	वार्म पि हेल्भेटास नेपाल, सुर्खेत	निलकण्ठ पाण्डेय	९८५७०३८७२७		
१८	आइ.एन. एफ. ,सुर्खेत	नारायण ब. खडका	९८४८०२८२५५		
१९	वाम, सुर्खेत	मधुरानी ढकाल	९८४८१६३७००		
२०	किर्डाक नेपाल,सुर्खेत	नविन शाही	९८५८०५१४७९		
२१	नेपाल स्काउट, सुर्खेत	लालपुरा शाही	९८४८०६८४३४		
२२	सुआहारा	राजु चौधरी	९८५१२०७६९०		
२३	युनिसेफ	विश्वराज भट्ट	९८५८०८५५१२		
२४	सेभ द चिल्ड्रेन	रत्न राज ओझा	९८५८४२०८११		
२५	यु एस एड एसएसबिएच	होमनाथ सुबेदी	९८५१०९२४१४		

अनुसूची-५

खाद्य तथा गोदाम व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	कृषि विकास निर्देशनालय	चित्रबहादुर रोकाय	९८५८०५३१२५ ९८५८०७१३०५	याम बहादुर राना	९८५८०५१९४५
२	जिल्ला समन्वय समिति	बाबुराम नेपाली	९८५८०५९२२२	मेघनाथ सापकोटा	९८५८०५९२२३
३	नेपाल खाद्य संस्थान	माधव मिश्र	९८४७२७६९२६		
४	प्रधानमन्त्री कृषि आधुनिकीकरण परियोजना	पुष्पराज पौडेल	९८५८०५५३२५		
५	उद्योग वाणिज्य संघ	लक्ष्मण कँडेल	९८५८०५०६५८		
६	विश्व खाद्य कार्यक्रम	पूर्ण नेपाली	९८५७०६१३१३		
७	आइ.एन.एफ.	ताराबहादुर कार्की	९८४८०३९६८८		
८	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रामलाल आचार्य	९८५८०५२३१०		
९	अपाङ्ग सशक्तिकरण केन्द्र				
१०	समाज जागरण केन्द्र	टीकाराम आचार्य	९८५८०५१५४६		
११	सुन्दर नेपाल संस्था	भूपेन्द्रप्रसाद कँडेल	९८४८०४१५३०		
१२	भु तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय	शेर बहादुर श्रेष्ठ	९८५८३२२०३३		
१३	वातावरण सुधार समाज	जगत के.सी.	९८४८०४५००		
१४	अन्तर निर्भर समाज	विवेक शाही	९८५८०५२२२७		
१५	वाम संस्था	मधुरानी ढकाल	९८४८०७८६४६		
१६	आवाज संस्था	पवित्रा शाही	९८५८०५०८०७		
१७	किर्डाक नेपाल	मेघराज न्यौपाने	९८४८४४१८५५		
१८	सुआहारा कार्यक्रम	श्रीकृष्ण पौडेल	९८४३६९९०५३		
१९	नवज्योती केन्द्र	थानेश्वर गौतम	९८५८०५१६७१		
२०	सिमिट इन्टरनेश्नल	सूर्य ढुंगाना	९८५११८४७१९		
२१	कोपिला भ्याली सेवा समाज	टोप बहादुर मल्ल	९८५८०८०५८८		
२२	एकता फाउन्डेसन	दुर्गा घर्ती	९८५८०५५३३५		

अनुसूची-६

गैह्र खाद्य सामग्री र शिविर व्यवस्थापन विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क व्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघिय आयोजना कार्यान्वयन ईकाई	अमरबहादुर थापा	९८५८०६८१६८	टिकाराम पोखरेल	९८४९९०३३६६
२	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रामलाल आचार्य	९८५८०५२३१०	गोविन्द आचार्य	९८५८०५२३२६
३	विश्व खाद्य कार्यक्रम	पूर्ण नेपाली		निर्मला नेपाली	९८४९१९९१५५
४	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	पदम विष्ट	९८५८००५५५५	रामप्रसाद घर्ती मगर	९८५८०६६०५५
५	डिभिजन वन कार्यालय	मुन बहादुर रावत	९८५८०६६२५४	सुर्य प्रसाद शर्मा	९८५८०५४८८८
६	जिल्ला आपत्कालिन कार्य संचालन केन्द्र	श्री नवराज बम	९८४८३०२५५३		
७	उद्योग वाणीज्य संघ	लक्ष्मण कंडेल	९८५८०५०६५८	गणेश कार्की	९८५८०२४८५८
८	यूनिसेफ	श्री राजेश मगर	९८५११५९१३५	रुद्र खड्का	९८५५०५६२८६
९	सेभ द चिल्ड्रेन	प्रेम चन्द	९८५८०५२९५०		
१०	गैसस महासंघ	प्रकाश सारु	९८५८०३७८६८		
१२	समाज जागरण केन्द्र	टिकाराम आचार्य	९८५८०५१५४६		

अनुसूची-७

संरक्षण तथा सामाजिक सुरक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	श्री नारायण प्रसाद सापकोटा	९८५८००७७७७	विष्णु न्यौपाने	९८५८०२३८५५
२	जिल्ला समन्वय समिति	श्री बाबुराम नेपाली	९८५८०५९२२२	श्री मेघनाथ सापकोटा	९८५८०५९२२३
३	जिल्ला प्रहरी कार्यालय	श्री लक्ष्मण बहादुर शाही	९८५८००५५५५	श्री मिलन पाण्डेय	९८५८०६६०५५
४	सेभ द चिल्ड्रेन	श्री रत्न राज ओझा	९८५८४२०८११		
५	आइ.एन.एफ.	श्री ताराबहादुर कार्की	९८४८०३९६८८		
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	श्री रामलाल आचार्य	९८५८०५२३१०	श्री गोविन्द आचार्य	९८५८०५२३२६
७	नेपाल पत्रकार महासंघ (वास समूह)	श्री ललित बसेल	९८४८०४८१७४	श्री गोविन्द खत्री	९८५८०५२३३९
८	समाज जागरण केन्द्र	श्री टीकाराम आचार्य	९८५८०५१५४६		
९	सुन्दर नेपाल संस्था	श्री भूपेन्द्रप्रसाद कँडेल	९८४८०४१५३०		
१०	भु तथा जलाधार व्यवस्थापन कार्यालय	श्री शेर बहादुर श्रेष्ठ	९८५८३२२०३३		
१२	वातावरण सुधार समाज	श्री जगत के.सी.	९८४८०४५००		
१३	अन्तर निर्भर समाज	श्री विवेक शाही	९८५८०५२२२७		
१४	वाम संस्था	श्री मधुरानी ढकाल	९८४८०७८६४६		
१५	आवाज संस्था	श्री पवित्रा शाही	९८५८०५०८०७		
१६	किर्डाक नेपाल	श्री मेघराज न्यौपाने	९८४८४४१८५५		

अनुसूची-८

आपत्कालीन शिक्षा विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	शिक्षा विकास तथा समन्वय इकाइ, सुर्खेत	भोज प्रसाद लम्साल	९८५८०५३४०८		
२	नगर शिक्षा शाखा वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	धिरेन्द्रप्रसाद शर्मा	९८५८०८०३८० sharmadp50@gmail.com		
३	नगर शिक्षा शाखा भेरीगंगाा नगरपालिका	गजेन्द्र कुमार जि सी	९८५८०५२२५३ gajendragcskt@gmail.com		
४	नगर शिक्षा शाखा गुर्भाकोट नगरपालिका	पदम बहादुर वि क	९८४७८८४७७७७ padam.anupam77@gmail.com		
५	नगर शिक्षा शाखा लेकवेशी नगरपालिका	पहलमान अधिकारी	९८४८१९३९११ pahal_dasrathpur@yahoo.com		
६	नगर शिक्षा शाखा पञ्चपुरी नगरपालिका	तुल्सी पुरी वन	९८६८०१०८७५ tulsipuri2044@gmail.com		
७	गाउं शिक्षा शाखा चौकुने गाउंपालिका	टेकेन्द्र बुढा	९८५८०५९००६ budhat006@gmail.com		
८	गाउं शिक्षा शाखा वराहताल गाउंपालिका	डम्मरकुमारी रोकाय	९८६८१०२२३९ rokayadammar3@gmail.com		
९	गाउं शिक्षा शाखा चिङ्गाड गाउंपालिका	सुवाश वि सी	९८४४८६१४९७		
१०	गाउं शिक्षा शाखा सिम्ता गाउंपालिका	बुद्धी बहादुर गौतम	९८६८९११७२३ info@simtamun.gov.np		
११	यूनिसेफ				
१२	सेभ द चिल्ड्रेन	आत्माराम भट्टराई	९८५८०२८१२०		
१३	स्याक नेपाल	खगेन्द्रप्रसाद शर्मा	९८४८०४७०३०		
१४	नवज्योति केन्द्र	सिस्टर रोसिता	०८३५२१६५८		
१५	मानव अधिकारका लागि एकल महिला समूह	शितल सिंह राठौर	०८३६९१४४५, ९८४८०३९६९६		
१६	आवाज	पवित्रा शाही	९८५८०५०८०७		
१७	ग्लोबल एक्सन नेपाल	खगेश्वरी बोहरा	९८६४४८८५९६		
१८	अन्तरनिर्भर समाज	विवेक शाही	९८५८०५२२२७		
१९	सुन्दर नेपाल संस्था	भूपेन्द्र कँडेल	९८४८०४१५३०		

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
२०	वाम सुर्खेत	मधुरानी ढकाल	९८४८०६३७००		
२१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी सुर्खेत	रामलाल आचार्य	९८५८०५२३१०		
२२	वातावरण सुधार समाज	जगत कुमार केसी	९८४८०४०५००		
२३	नेपाल शिक्षक महासंघ	कृष्णबहादुर थापा	९८५८०५२१०९		
२४	प्यावसन	बेदप्रकाश ढकाल	९८५८०५२७४४		
२५	एन प्यावसन	गायत्री राना			
२६	शिक्षाका लागि राष्ट्रिय अभियान नेपाल	भुपेन्द्रप्रसाद कडेल	९८४८०४१५३०		
२७	कोपिला भ्याली समाज	टोप बहादुर मल्ल/ म्यागी डोयन	९८५८०८०५८८		
२८	एस.ओ.एस. सामाजिक सेवा केन्द्र	मुकुन्द गिरी	९८५८०५२२८८		
२९	आइ.एन.एफ.	मंगल थारु	९८४८०२६९४७		
३०	अपाङ्ग सशक्तिकरण केन्द्र	विष्णु प्रसाद भट्टराई	९८५८०५२६४२		
३१	गैर सरकारी संस्था महासंघ	प्रकाश सा	९८५८०५३०३२		
३२	नेपाल पत्रकार महासंघ, सुर्खेत	गणेश कञ्चन भारती	९८५८०४६०४६		
३३	साझा मञ्च	वसन्त वि.क.	९८५८०५२०५४		

अनुसूची-९
पुनस्थापना तथा पुनर्निर्माण विषयगत क्षेत्रका सदस्यहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकाय	कार्यालय प्रमुख	सम्पर्क मोबइल नं.	सम्पर्क ब्यक्ति	सम्पर्क नम्बर
१	शहरी विकास तथा भवन निर्माण विभाग, संघीय आयोजना कार्यान्वयन ईकाई,	अम्मर बहादुर थापा	९८४१२४१२९१	ई. टिकाराम पोखेल	९८४९९०३३०६६
२	जिल्ला प्रशासन कार्यालय	नारायण प्रसाद सापकोटा	९८५८००७७७७	हरी प्रसाद देवकोटा	९८५८०२३८५५
३	जिल्ला समन्वय समिति	बाबुराम नेपाली	९८५८०५९२२२	मेघनाथ सापकोटा	९८५८०५९२२३
४	डिभिजन वन कार्यालय, वीरेन्द्रनगर	मुन बहादुर रावत	९८५८०६६२५४	सुर्य प्रसाद शर्मा	९८५८०५४८८८
५	डिभिजन वन कार्यालय भेरी, बाबियाचौर	ललित कुमार कर्ण	९८४२८७९४६६		
६	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	रामलाल आचार्य	९८५८०५२३१०	गोविन्द आर्चाय	९८५८०५२३२६
७	नेपाल टेलिकम	सन्तोष शर्मा	९८५११३१८५४	प्रेम कुमार गिरी	९८५८०५१२११
८	नेपाल पत्रकार महासंघ (वास समूह)	गोविन्द खत्री	९८५८०५२३३९		
९	समाज जागरण केन्द्र	टीकाराम आचार्य	९८५८०५१५४६		
१०	सुन्दर नेपाल संस्था	भूपेन्द्रप्रसाद कँडेल	९८४८०४१५३०		
११	वन तथा वातावरण कार्यालय	शिवराम अधिकारी	९८५८०२५७२५		
१२	वातावरण सुधार समाज	जगत के.सी.	९८४८०४५००		
१३	अन्तर निर्भर समाज	विवेक शाही	९८५८०५२२२७		
१४	वाम संस्था	मधुरानी ढकाल	९८४८०७८६४६		
१५	आवाज संस्था	पवित्रा शाही	९८५८०५०८०७		
१६	किर्डाक नेपाल	मेघराज न्यौपाने	९८४८४४१८५५		

अनुसूची-१०

स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रका लागि जिल्ला स्तरीय RR Team का सदस्यहरूको विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकायको नाम	नाम	पद	सम्पर्क नं.	इमेल
१	जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालय सुर्खेत	श्री गणेशभक्त गौतम	क्षे. कु.अ.	9858052160	ganeshbhaktagautam@gmail.com
३	जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालय सुर्खेत	श्री अमरबहादुर राना	सि.अ.हे.व.	9858069313	amarsurkhet5@gmail.com
४	जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालय सुर्खेत	श्री संगिता खड्का	प.हे.न.	9848100277	sangitakc30@gmail.com
५	जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालय सुर्खेत	श्री दयाराम पंगाली	ल्या.टे.नी.	9848067065	dayarampangali33@gmail.com
६	जनस्वास्थ्य सेवा कार्यालय सुर्खेत	श्री उदय विसी	म.ई.नि.	9844813333	udayabc49@gmail.com
७	प्रा.स्वा.के. दशरथपुर	डा. तपेन्द्र कोइराला	मे.अ.	9863328938	tapendrakoirala@pahs.edu.np
८	देउती अस्पताल प्रा.ली. सुर्खेत	डा.लोकेन्द्र ब. थापा		9818313599	lokendrathapa194@gmail.com
९	स्वास्थ्यका लागि सक्षम प्रणाली SSBH	डा. विद्वता भट्टराई	मे.अ.	९८६६५४६५३१	

अनुसूची-११

स्थानीय तहमा कार्यरत स्वास्थ्य शाखा संयोजकहरूको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	कर्मचारीको नामथर	कर्मचारीको पद	सम्पर्क नं.	इमेल
१	गुर्भाकोट नगरपालिका	महेश कुमार पुरी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८४८०५६७०४	
२	चौकुने गाउँपालिका	इन्द्र बहादुर जैसुरी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८५८०६४१५५	
३	चिंगाड गाउँपालिका	लक्ष्मण विक्रम जि सी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८५१३३५७३६	
४	पञ्चपुरी नगरपालिका	गंगादेव पुरी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८४८२८०३३८	
५	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	भुपेन्द्रदेव गिरी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८४८०४७४८५	
६	बराहताल गाउँपालिका	महेन्द्र खत्री	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८४८०४७०१२	
७	भेरीगंगा नगरपालिका	नेत्र बहादुर गिरी	ज.स्वा.नि	९८४८०२६१७७	
८	लेकबेशी नगरपालिका	महेश गिरी	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८४८०३७०४१	
९	सिम्ता गाउँपालिका	वीरेन्द्र पुन	स्वास्थ्य शाखा प्रमुख	९८६८२५५९१६	

अनुसूची-१२

स्वास्थ्य तथा पोषण विषयगत क्षेत्रमा कार्यारत संघ संस्था तथा कार्यक्रमको विवरण

क्र.सं.	कार्यालय/ निकायको नाम	सम्पर्क ब्यक्तिको नाम	पद	सम्पर्क नं.	इमेल
१	INF साईनिङ्ग अस्पताल	मंगलबहादुर थारु	Manager	9848026947	
३	देउती अस्पताल प्रा.ली.	डा.लोकेन्द्र ब. थापा	Medical Officer	9818313599	lokendrathapa194@gmail.com
४	NRCS - सुर्खेत आँखा अस्पताल	डा. मनिष खतिवडा	Managing Director	9862802036	maneeg073@gmail.com
५	सूफत पोलिक्लिनिक, सुर्खेत	प्रेम भण्डारी	Managing Director	9858050696	
६	स्वास्थ्यका लागि सक्षम प्रणाली (SSBH)	हेमन्तकुमार शाही	Technical Officer-HES	9858751230	hemant_shahi@ssbhnepal.org
७	सुआहारा -II	निरज केशी	Technical Coordinator	9857824397	

अनुसूची-१८
स्थानीय विपद् व्यवस्थापन समिति र सम्पर्क व्यक्तिहरूको विवरण

क्र.सं.	स्थानीय तहको नाम	नाम	पद	सम्पर्क नं.	इमेल
१	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	मोहनमाया ढकाल	मेयर	९८५८०७२००४	
		निलकण्ठ खनाल	उप मेयर	९८५८०५५८७०	
		गेहेन्द्र बहादुर डाँगी	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५८०६३१११	
		प्रकाश पौडेल	विपद् सम्पर्क व्यक्ति	९८५८०५२७९८	
२	भेरीगंगा नगरपालिका	यज्ञ प्रसाद ढकाल	मेयर	९८५८०६४११०	
		धनसरा बोहोरा	उप मेयर	९८५८०६४११२	
		कृष्ण प्रसाद पोखेल	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५८०५३७७३	
		कुल बहादुर खड्का	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८५११९९५०८	
३	गुर्वाकोट नगरपालिका	हस्त पुन	मेयर	९८४८१४०६६७	
		मैना बि.क.	उप मेयर	९८४८०३९१३९	
		पुर्ण बहादुर खत्री	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५१२०५५०२	
		गोविन्द राना	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८५८०५१८५३	
४	लेकबेशी नगरपालिका	उमेश कुमार पौडेल	मेयर	९८५८०५४८४४	
		विमला खड्लुक	उप मेयर	९८२५५७७५७३	
		पदमलाल लामिछाने	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५८०७४६६६	
		केशर बाहादुर डाँगी	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८५८०७०२७७	
५	पञ्चपुरी नगरपालिका	लालविर भण्डारी	मेयर	९८५८०५८१८०	
		मुक्तिदेवी रेग्मी	उप मेयर	९८६०६१०४३८	
		गोकर्ण नाथ योगी	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५८०४४७८९	
		अर्जुन पौड्याल	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८४८२४१६०३	
६	चिङगाड गाँउपालिका	वोध विक्रम जि.सी.	अध्यक्ष	९८५८०५१९८८	
		मिना कुमारी रोकाय	उपाध्यक्ष	९८६००९५२४६	

		चक्र बहादुर घर्ति	प्रमूख प्रशासकिय अधिकृत	९८५८०४९४२२	
		टोप बहादुर राना	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८४३१२७३२५	
७	बराहताल गाँउपालिका	भिम बहादुर भण्डारी	अध्यक्ष	९८५८०५५१९१	
		लक्ष्मी पुन मगर	उपाध्यक्ष	९८६८११९९०७	
		ललति कुमार थापा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५८०६७४४४	
		राजिमान बुढा	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८५८३२०४९५	
८	चौकुने गाँउपालिका	खड्क वि.क.	अध्यक्ष	९८५८०५४२८५	
		नर बहादुर बान्तोला	उपाध्यक्ष	९८४८१२२२८३	
		नन्दराम परियार	नि.प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५८०४७३३३	
		पदम राज शार्मा	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८४८३७६२१२	
९	सिम्ता गाँउपालिका	ऐन बहादुर चन्द	अध्यक्ष	९८४८०२९५५८	
		गोमा शर्मा रेग्मी	उपाध्यक्ष	९८६८१०२६४३	
		ओम प्रकाश देवकोटा	प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत	९८५८०७७५००	
		किरण गौतम	विपद सम्पर्क व्यक्ति	९८४४७५७५७५	

अनुसूची-१९
जिल्ला प्रहरी कार्यालय अन्तर्गत रहेका प्रहरी कार्यालयहरूको विवरण

क्र.सं.	यूनिटको नाम	नाम थर	पद दर्जा	सम्पर्क नं.	इमेल
१	जिल्ला प्रहरी कार्यालय सुर्खेत	लक्ष्मण बहादुर शाही	प्र.उ.	९८५८००५५५५	
२	इलाका प्रहरी कार्यालय अवलचिङ	टेकबहादुर पाल	प्र.ना.नि	९८६६८९५२१३	
३	प्रहरी चौकी मटेला	भक्तबहादुर भण्डारी	प्र.स.नि.	९८६६८९५२१७	
४	प्रहरी चौकी बाङ्गेसिमल	रामसिह धामी	प्र.स.नि	९८५८०५२४८८	
५	अस्थायी प्रहरी बिट गोठीकाडा	ईन्द्रबहादुर अधिकारी	प्र.ह.	९८६६८९५८१७	
६	अस्थायी प्रहरी बिट लाटिकोईली	बिष्णुबहादुर कठायत	प्र.ह.	९८६६८९५८१६	
७	अस्थायी प्रहरी बिट सहकारी चोक	दिपकसिंह धामी	प्र.ह.		
८	प्रहरी चौकी सुब्बाकुना	प्रमोदसिंह ठकुरी	प्र.स.नि	९८६६८९५२१६	
९	ईलाका प्रहरी कार्यालय बाबियाचौर	बखतबहादुर शाही	प्र.नि	९८५८०६६०२२	
१०	इलाका प्रहरी कार्यालय गुटु	रामसिंह बिष्ट	प्र.ना.नि.	९८५८०९०५७२	
११	प्रहरी चौकी बड्डीचौर	हरीसिंह ठकुरी	प्र.स.नि	९८५८०९०५७४	
१२	प्रहरी चौकी बिजौरा	टेकबहादुर बुढाथोकी	प्र.स.नि	९८५८०९०५७०	
१३	प्रहरी चौकी विद्यापुर	बमबहादुर खड्का	प्र.स.नि	९८५८०९०५७१	
१४	प्रहरी चौकी डाडाछाप्रे	कृष्णप्रसाद जैशी	प्र.स.नि	९८५८०४८१४९	
१५	प्रहरी चौकी रानीघाट	दिल्लीराजबि.क.	प्र.स.नि	९८५८०९०५७८	
१६	प्रहरी चौकी सालकोट	नन्दबहादुर शाही	प्र.स.नि	९८५८०४८२५०	
१७	अस्थायी प्रहरी चौकी लगाम	दिलेन्द्रराजपन्त	प्र.स.नि	९८५८०९०५४८	
१८	अस्थायी प्रहरी चौकी तरंगा	हरीबहादुर खत्री	प्र.स.नि	९८५८०७२०२२	
१९	अस्थायी प्रहरी चौकी तातापानी	थुमबहादुर घर्तीमगर	प्र.स.नि	९८५८०९०५४७	
२०	अस्थायी प्रहरी चौकी घाटगाउ	शम्भुबहादुर बोगटी	प्र.स.नि	९८५८०७१०२२	

क्र.सं.	यूनिटको नाम	नाम थर	पद दर्जा	सम्पर्क नं.	इमेल
२१	इलाका प्रहरी चौकी लेकबेशी	दलबहादुर झुकाल	प्र.स.नि	९८५८०८२०२२	
२२	अस्थायी प्रहरी बिट नेटा	दलबहादुर थापा	प्र.ह.	९८५८०८२०२३	
२३	नगर प्रहरी कार्यालय सुर्खेत	नेत्रबुढा	प्र.नि.	०८३५२०२२२-	
२४	इलाका प्रहरी कार्यालय बादेपिपल	हरीबहादुर वली	प्र.ना.नि.	९८५०८७१००	
२५	प्रहरी चौकी आली	सुनिलथापा	प्र.स.नि	९८६८९३३७००	
२६	प्रहरी चौकी आग्रीगाउ	बमबहादुर रावत	प्र.स.नि	९८६६८९५९५०	
२७	ईलाका प्रहरी चौकी छिन्चु	दिपक मल्ल	प्र.नि.	९८५८०५१६५६	
२८	प्रहरी चौकी रामघाट	खगिराम सारु	प्र.स.नि	९८५८०५३१५६	
२९	प्रहरी चौकी मेहलकुना	कृष्ण बहादुरखड्का	प्र.स.नि	९८५८०५२१५६	
३०	प्रहरी चौकी मालारानी	नर बहादुर शाही	प्र.स.नि	९८५८०७०६५८	
३१	प्रहरी चौकी गुमी	युवराज ढकाल	प्र.स.नि	९८५८०७०६५७	
३२	अस्थायी प्रहरी चौकी बोटेचौर	कुम्मेर बहादुर शाही	प्र.स.नि	९८५८०५३१५३	
३३	अस्थायी प्रहरी चौकी जहरे	खड्क प्रसाद न्यौपाने	प्र.ह.	९८५८०७०६६०	
३४	अस्थायी प्रहरी चौकी धारापानी	मोहनसिंह साउद	प्र.ह.	९८५८०७०६५९	
३५	अस्थायी प्रहरी बिट बबई	दल बहादुर विष्ट	प्र.ना.नि.	९८५८०७०६६१	

अनुसूची-२०

जिल्लामा रहेका स्वास्थ्य संस्थाहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.स.	अस्पतालको नाम	ठेगाना	सरकारी /निजि	बेड सङ्ख्या	आपत्कालीन सेवा उपलब्धछ/छैन	अस्पतालको सम्पर्क नं.	प्रमुखको नाम	मोबाइलनं CUG
१	प्रदेश अस्पताल	वीनपा ४	सरकारी	१४+	छ	५२०२००	डा.डम्मर खड्का	९८५८०८०५०२
२	देउती अस्पताल प्रा.लि	वीनपा ६	निजि	५०	छ	५२०५२८	डा. लोकेन्द्र बहादुर थापा	९८१८३१३५९९
३	माया नर्सीङ होम	वीनपा ६	निजि	१५+७	छ	५२१४३०	विष्णु बहादुर खड्का	९८५८०२१६३३
४	गुरुङ्ग नर्सीङ होम	वीनपा ६	निजि	१५	छ	५२२१४८	भिम बहादुर गुरुङ्ग	९८६८२२६८२८
५	सुर्खेत अस्पताल प्रा.लि.	वीनपा	निजि	१५	छ	५२५४१७	रवि सापकोटा	९८५८०५१२५३
६	प्रदेश आँखा अस्पताल	वीनपा ६	सामुदायिक	२५	छ	५२०५१३	डा.शक्ति प्रशाद सुवेदी	९८६८२६६१११
७	मेहेलकुना अस्पताल		सरकारी	१५	छ	४१०१११	डा.नविन तिमिलसिना	९८६०५७७६८१
८	INF अस्पताल	वीनपा ६	सरकारी		छ	५२०१०५	मंगल थारु	९८४८०२६९४७
९	सैनिक अस्पताल	वीनप १२	सरकारी	६+४	छ		चक्र बहादुर बुढाथोकी	९८४१५४७३२१

अनुसूची-२१

नेपाल रेडक्रस सोसाइटी उपशाखाहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.स.	उपशाखा	सभापति	ठेगाना	सम्पर्क नम्बार
१	विद्यापुर	मोतिप्रसाद सापकोटा	पन्चपुरी नपा-९, विद्यापुर बजार	९८६८१६९२८२
१	कुनाथरी	जयमणि अधिकारी	पन्चपुरी गापा-५ बड्डिचउर	९८४८१९०६००
३	गढी	नगेन्द्रप्रसाद यौपाने	वीरेन्द्रनगर नपा-१४, गढी	९८५८०५५४७५
४	उत्तरंगा	बसन्तकुमार रेग्मी	वीरेन्द्रनगर नपा-३, मुलपानी	९८४८०६८७४७
५	भैरवस्थान	कृष्णप्रसाद गौतम	वीरेन्द्रनगर नपा-४ भैरवस्थान	९८४८०४००८९
६	वीरेन्द्रनगर	उत्सव प्याकुरेल	वीरेन्द्रनगर नपा-६, वीरेन्द्रनगर	९८५८०५१४९६
७	इत्राम	चुडामणि वाग्ले	वीरेन्द्रनगर नपा-७, इत्राम	९७४२८२४७०८
८	खजुरा	होमलाल भण्डारी	वीरेन्द्रनगर नपा-८, खुजरा	९८६८१२११९५
९	नेवारे	तुलसीप्रसाद भण्डारी	वीरेन्द्रनगर नपा-१२, नेवारे	९८४८०४१८००
१०	लाटीकोइली	रेशम रेग्मी	वीरेन्द्रनगर नपा-९,	९८४८१६२८३९
११	जर्बुटा	हिरालाल ढकाल	वीरेन्द्रनगर नपा-११, धुलियाविट	९८४४८१५२९३
१२	साटाखानी	ओमप्रसाद ढकाल	लेकवेशी नपा-९, पोखराभन्ज्याङ	९८४८०४८३१९
१३	छिन्चु	नरहरी रेग्मी	भेरीगंगा नपा-१२, छिन्चुबजार	९८४८२३१०१६
१४	लेकफर्सा	विनकला पौडेल	लेकवेशी नपा-१, लेखफर्सा	९८२४५६९१४४
१५	घुमखहरे	गोविन्दप्रसाद पौडेल	गुर्भाकोट नपा-८, भेडावारी	९८४८०४१८७७
१६	राकम	यामराज गिरी	सिम्ता गापा-६,वादेपिपल	९८००५४८८५२
१७	सालकोट	यामबहादुर विसि	पन्चपुरी नपा-३, पलैंटे	९८५८०४४०५२
१८	कल्याण	कौशिला गेलाङ्ग	लेकवेशी नपा- ७, पुल्टार	९८१५५२९३३५
१९	चिङ्गाड	हरिप्रसाद शर्मा	चिंगाड गापा-३, ठांटी	९८५८०५१७१२
२०	चौकुने	दुर्लभ भण्डारी	चौकुने गापा-८, गुटु	९८६८७४४३९९

अनुसूची-२२

सुर्खेत जिल्लामा सञ्चालनमा रहेका एम्वुलेन्सहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	कार्यालय वा संस्थाको नाम	एम्बुलेन्स संख्या	एम्बुलेन्स नं.	चालकको नाम	चालकको सम्पर्क नं.	कार्यालय वा संस्था प्रमुखको नाम पद	कार्यालय वा संस्था प्रमुखको सम्पर्क नं.	एम्बुलेन्स रहने स्थान
१	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र अवलचिङ्ग, सुर्खेत	१						
२	बौद्ध ग्रामिण सहकारी संस्था लाटीकोईली	१	भे.१ च.१६३१	जग बहादुर लामा	९८०२५२३४९७	विशाल के.सी.	९८०१३५१३२३	भेरीगंगा मैनतडा ९
३	यातायात मजदुर जागरण सहकारी संस्था	१	भे.१ च.२४०८	दिल बहादुर नेपाली	९८१४५३२१११	कृष्ण गिरी	९८४८०७५०५ ०	ईत्राम गुरुङ्ग चौक
४	माया नर्सिङ्ग होम प्रा.लि.सुर्खेत	१	भे.१.च.१ ४५०	प्रमोद बादी	९८०२५०८९२०	बिष्णु खड्का	९८५८०२१६३३	अस्पताल बाहिर
५	भू.पु.सैनिक कल्याणकारी समिति,सुर्खेत	१	भे.१ च.७९८	तिल बहादुर बुढा	९८४८४५४४१	पदम बहादुर रखाल	९८२२४०२०६६	कार्यालयमा
६	भू.पु.सैनिक कल्याणकारी समिति, सुर्खेत	१		कृष्ण बहादुर सारु	९८२२४११५८६	,,	,,	,,
७	नेपाल रेडक्रस सोसाईटी, सुर्खेत	१	भे.१च.६० ५	तस बहादुर मन्दिर	९८४८०४८२८५	राम प्रसाद आचार्य	९८५८०५२३१०	कार्यालयमा
८	देउती अस्पताल प्रा.लि. सुर्खेत	१	भे.१ च. १८८०	मोहन विष्ट	९७४८०७७२६६	खगेन्द्र बहादुर थापा	९८५८०५००९६	अस्पतालमा
९	म.प.क्षेत्रिय अस्पताल, सुर्खेत	१	बा.२फ. ३०९३	प्रेम सिं सुनार	९८४८०६३४६२	डा.डम्बर खड्का	९७४८०२५२७८	अस्पतालमा
१०	प्राथमिक स्वास्थ्य केन्द्र सालकोट सुर्खेत	१	भे१ च १४१२	लक्ष्मी प्रसाद कडेल	९८५८०५३६०५	डा. सन्दीप महत	९७४८९३२३२१	कार्यालयमा
११	शिवधाम धार्मिक संस्था बाबियाचौर	१	भे.१ च १५९९	दिपेन्द्र शाही	९८६८०६२९४०	नवल सिंह देउवा	९८४८००५२४३	संस्थामा
१२	शसस्त्र प्रहरी रक्तकाली गण सुर्खेत	१					०८३४१२०१४	

क्र. सं.	कार्यालय वा संस्थाको नाम	एम्बुलेन्स संख्या	एम्बुलेन्स नं.	चालकको नाम	चालकको सम्पर्क नं.	कार्यालय वा संस्था प्रमुखको नाम पद	कार्यालय वा संस्था प्रमुखको सम्पर्क नं.	एम्बुलेन्स रहने स्थान
१३	नेपाली सेना म.प.पृतना सुर्खेत	१					०८३५२१९२८	
१४	नेपाल अर्वुदरोग निवारण संस्था सुर्खेत	१	भे.१च ६७६	तिल बहादुर बुढा	९८४८२४५४१४	तेज कुमारी चपाई	९८५८०६३०६३	कार्यालय
१५	स्वास्थ्य चौकी गुठु सुर्खेत	१	भे.१.च.२ ६२४	नन्दराम कडेल	९८४८२३९०१२	नविन भुसाल	९८५८०६०२६०	स्वास्थ्य चौकी गुठु
१६	साइनिङ्ग अस्पताल वीरेन्द्रनगर	१	भे१च २६६९	टिकाराम कामी	९८४८०३७२१०	मंगल चौधरी	०८३५२०१०५	कार्यालयमा
१७	पञ्चपुरी अस्पताल पञ्चपुरी न.पा.	१	भे.१ च ३३७१	हेमन्त शाही	९८४५०२५६३०	कमलकृष्ण पौडेल	०८३४१६०२९	अस्पतालमा

अनुसूची-२३

जिल्लामा विपद् व्यवस्थापन क्षेत्रमा संलग्न राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रिय गैह्रसरकारी संस्थाहरूको विवरण

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम	कार्यालको सम्पर्क	निवास	फ्याक्स	मोबाईल नं.
१	नेपाल रेडक्रस सोसाइटी	गोबिन्द आचार्य	०८३ ५२१६७०			९८५८०५२३२६
२	किसान परियोजना	लक्ष्मी तिवारी	०८३ ५२५७१०			९८५११२१८५१
३	समाज जागरण केन्द्र	टिकाराम आचार्य	०८३ ५२१२८२			९८५८०५१५४६
४	सुन्दर नेपाल संस्था	भुपेन्द्र प्रसाद कंडेल	०८३ ५२०९२६			९८४८०४१५३०
५	वातावरण सुधार समाज	जगत के.सि	०३८ ५२१३५९			९८४८०४५००
६	विश्व खाद्या कार्यक्रम	यज्ञ पुन				९८५८०४७००९
७	अन्तर निर्भर समाज	विवेक शाही				९८५८०५२२२७
८	वाम संस्था	मधुरानी दकाल	०८३ ५२२४३७			९८४८०७८६४६
९	आवाज संस्था	पवित्रा शाही	०८३ ५२२३८३			९८५८०५०८०७
१०	किर्डाक नेपाल	मेघराज न्यौपाने	०८३ ५२००५४			९८४८४४१८५५
११	सुआहारा कार्यक्रम	श्रीकृष्ण पौडेल	०८३ ५२५६८४			९८४३६९९०५३
१२	नव ज्योजि केन्द्र	थानेश्वर गौतम	०८३ ५२१६५८			९८५८०५१६७१
१३	सिटिम इन्टरनेश्नल	सुर्य ढुंगाना				९८५११८४७१९
१४	आ.एन.एफ	ताराबहादुर कार्की	०८३ ५२०१०५			९८४८०३९६८८
१५	कोपिला भ्याली सेवा समाज	टोप बहादुर मल्ल	०८३ ४१२१६९			९८५८०८०५८०
१६	एकता फाउन्डेसन	दुर्गा घर्ती				९८५८०५५३३५
१७	अपाङ्ग सशक्तिकरण केन्द्र	दुर्गा गाहा				९८४८२२७८८८
१८	नेपाल स्काउट, सुर्खेत	लालपुरा शाही				९८४८०६८४३४
१९	युनिसेफ	विश्वराज भट्ट				९८५८०८५५१२
२०	सेभ द चिल्ड्रेन	धना भुसाल				९८५७०६२८७७
२१	एसएसबिएच	होमनाथ सुबेदी				९८५१०९२४१४
२२	वार्म पि हेल्भेटास नेपाल,सुर्खेत	निलकण्ठ पाण्डे				९८५७०३८७२७

क्र.सं.	कार्यालयको नाम	कार्यालय प्रमुखको नाम	कार्यालको सम्पर्क	निवास	फ्याक्स	मोबाईल नं.
२३	ग्लोबल एक्सन नेपाल	खगेश्वरी बोहोरा				९८६४४८८५९३
२४	तयार नेपाल	राकेश सोनी				९८४८०६३७२२
२५	मर्सिकोर					
२६	युएनडिपी					

अनुसूची २४

सञ्चारकर्मीहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं.	नाम, थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.	क्र.सं.	नाम, थर	कार्यरत कार्यालय	सम्पर्क नं.
१	गणेशञ्चन भारती	हाम्रो नयाँ नेपाल	९८५८०४८०४६	२१	देव राना	सुर्खेत पहिचान दैनिक	९८४८००६२७७
२	कलेन्द्र सेजुवाल	कान्तिपुर दैनिक	९८५८०२८१२८	२२	शेरबहादुर थापा	लोकान्तर	९८५८०२६०२५
३	ललित बसेल	गोरखापत्र/सुर्खेतपत्र दैनिक पत्रकार महासंघ अध्यक्ष	९८४८०४८१७४	२३	डिलप्रसाद शर्मा	देश संचार	९८४४८७६९८
४	नगेन्द्र उपाध्याय	नागरिक/हाम्रो अखबार	९८५८०५५५४४	२४	पूर्णबहादुर खड्का	युगआव्हान	९८४८१२०३७५
५	प्रकाश अधिकारी	राष्टिय समाचार समिति	९८५८०५१५६८	२५	विमला खड्का	खबर इरा	९८४४८२४२४२
६	ललित बुढा	अन्नपूर्ण दैनिक/साझा विसौनी	९८५८०५३१९६	२६	विनोद शाही	नेपाल लाइभ	९८५८०५३३३८
७	दिपक बुढा	राजधानी/युगआव्हान दैनिक	९८५८०५२८१०	२७	दीपेन्द्र शर्मा	रासस	९८५८०७७५९९
८	श्रीधर पौडयाल	लोकमञ्च दैनिक	९८५८०५१९४४	२८	त्रिभुवन विसी	नेपाल गाथा	९८५८०५२४६६
९	भानुभक्त खड्का	रेडियो नेपाल	९८४८०२३३१७	२९	बुद्धिसिंह ठकुरी	बुलबुले खबर	९८४८०३१२३७
१०	कमल पन्त	कान्तिपुर टिभी	९८५८०२७६७५	३०	भानुभक्त अधिकारी	ए वान मिडिया	९८४९०३१४०२
११	सुदीप पुरी	एपी १ टिभी/देउती खबर	९८५८०३८६०४	३१	मधुवन विसी	भेरी एफएम/जनतापोष्ट	९८५८०५०३३५
१२	सुशील खड्का	नेपाल टेलिभिजन	९८५८०६२३५२	३२	दिपेन्द्र वली	जागरण एफएम	९८५८०५०००७
१३	ललित गाहा	सुनगाभा टिभी	९८५८०२७१३२	३३	सूर्यप्रकाश कँडेल	बुलबुले एफएम	९८५८०४१८७०
१४	मानबहादुर वली	इमेज टिभी	९८५८०५१८६७	३४	प्रवाशकुमार शाक्य	द त्रिरत्न मिडिया	९८५९०५१११६
१५	टेकराज केसी	न्यूज २४ टिभी	९८५८०६३५२१	३५	ईश्वर अधिकारी	कर्मसञ्चार डटकम	९८४८०७८०८८
१६	आकाशतारा बयक	अभियान/स्काई न्यूज दैनिक	९८४८१०७९३८	३६	लक्ष्मण सुनार	हाम्रो नया नेपाल दैनीक	९८६८९३२४८२
१७	रमेश पाण्डे	हिमालय टिभी	९८५८०९१९९३	३७	हृदय रिमाल	प्रदेश एफ एम	९८६६८८१७६६
१८	धर्मराज जिसी	रेडियो थाहा नेटवर्क	९८६६०७८८७६	३८	चिन्तामणी शर्मा	सिद्धदर्शन	९८५८०४०३२८
१९	लक्ष्मी भण्डारी	रासस	९८४८२०३८९८	३९	धर्मराज जिसी	थाहा खबर नेटवर्क	९८६६०७८८७६
२०	पुनम विसी	काँक्रेविहार दैनिक	९८५८०५८२५४	४०	मुना हमाल	उज्यालो नेटवर्क	९८६८९७९७३१
२१				४१	दुर्गा थापा	इन्सेक	९८४८२४६४०७

अनुसूची-२५

जल तथा मौसम मापन केन्द्रहरूको विवरण (हावापानी केन्द्र तथा वर्षा मापन केन्द्र)

क्र.सं.	केन्द्रको प्रकार	केन्द्रको नाम	मौसम अवलोकनकर्ताको नाम	ठेगाना	सम्पर्क नं
१	हावापानी केन्द्र	पुश्माक्याम्प,सुर्खेत	नन्दकली वलि	बिजौरा-७	९८६८०२७४३०
२	वर्षामापन केन्द्र	जामु,सुर्खेत	निम बहादुर राजी	विधापुर -१, सुर्खेत	९८६७२७४९३४
३	वर्षामापन केन्द्र	बङ्गिचौर,सुर्खेत	दिनेश वाग्ले	कुनाथरीगा.वि.स.-४	९८४८१३८६२६
४	वर्षामापन केन्द्र	खानीखोला,सुर्खेत	मन्जु कुमारी शाहि	खानीखोला-२सुर्खेत	९७४८००७१७०
५	वर्षामापन केन्द्र	राकम,सुर्खेत	वकिल बहादुर पुन	राकम-६सुर्खेत	९८१२४९३५६४
६	हावापानी केन्द्र	मेहलकुना ,सुर्खेत	भक्ति राना	मेहलकुना-३ ,सुर्खेत	९८४८१९७४४४
७	वर्षामापन केन्द्र	कालिदमार,सुर्खेत	धन बहादुर वली	छिन्चु -२	९८४४८१००६२
८	वर्षामापन केन्द्र	ईत्रामसुर्खेत	मधु सलामि मगर	ईत्राम, सुर्खेत	९८६८१६६६२२
९	सिनप्टिक केन्द्र	सिनप्टिक केन्द्र सुर्खेत			
१०	राडार केन्द्र	रातानाङ्गला राडार	AWS		

जल तथा मौसम मापन केन्द्र

अवलोकनकर्ताको नाम	नदी, स्थान तथा गा. वि.स	टेलिफोन नम्बर	हालको अवस्था
टार्जन बुढा	भेरी नदी समभिmघाट केन्द्र, केन्द्र नं २६९.५	९८६८११९८१७	सूचारु
रमेश राभmी	भेरी नदी जामु केन्द्र, कृन्द्र नं २७०	९८४४८९२५३०, ९८४८२८३५४१	सूचारु
कमल शाही	निकास खोला लाटिकोईली जल मापन केन्द्र, केन्द्र नं २६९.७	९८६५२१४०५९, ९८६४९६४४८७	सूचारु
भिम बहादुर बराल	चिङ्गाड खोला सिमलिखेत केन्द, केन्द्र नं २७४	९८६८११६२७०, ९८१२५१३७२५	सूचारु
	ठुलोभेरी रिम्ना जाजरकोट	९८६८९०२६३४, ९८४५२०१५९१	

अनुसूची-२६

विपद्को समयमा हेलिकप्टर बस्न पहिचान गरिएका स्थानहरूको विवरण

क्रस	स्थानीय तहको नाम	वडा नं	टोल/बस्तीको नाम	अवस्थिति	
				Latitude	longitude
१	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका		नगरपालिका नजिक	$28^0$33'34.3"	$81^0$37'38.1"
२			शिव चोक	$28^0$38'34"	$81^0$39'38"
३			कपासे	$28^0$36'78"	$81^0$37'82"
४			निमारे	$28^0$36'27.97"	$81^0$38'18.95"
५			Airport area	$28^0$35'28.89"	$81^0$38'15.05"
६			Airport area	$28^0$35'03.67"	$81^0$38'14.54"
७			Airport area	$28^0$34'57.85"	$81^0$38'15.26"
८			सानो सुर्खेत	$28^0$33'27.94"	$81^0$39'18.95"
९			धारापानी	$28^0$35'04"	$81^0$10'13"
१०			तातापानी	$28^0$40'08"	$81^0$34'24"
११			फलाटे	$28^0$35'54.83"	$81^0$34'42.68"
१२			बाङ्गेसिमल	$28^0$36'46"	$81^0$34'24.62"
१३	लेकवेशी नगरपालिका	४	दसरथपुर	$28^0$29'12.24"	$81^0$45'15.68"
१४	भेरीगंगा नगरपालिका		छिन्चु	$28^0$27'27.58"	$81^0$43'14.78"
१५	चौकुने गाउँपालिका		विजौरा	$28^0$49'08"	$81^0$35'15.44"
१६	पञ्चपुरी नगरपालिका		विद्यापुर	$28^0$48'37"	$81^0$22'25"
१७	पञ्चपुरी नगरपालिका		बावियाचौर	$28^0$47'44"	$81^0$22'46"
१८	चिङ्गाड गाउँपलिका	५	अवलचिङ्ग	$28^0$37'33"	$81^0$48'28"

क्रस	स्थानीय तहको नाम	वडा नं	टोल/बस्तीको नाम	अवस्थिति	
				Latitude	longitude
१९	लेकवेशी नगरपालिका		लेकफर्सा	$28^0$28'40.45"	$81^0$38'15.26"
२०		४	दसरथपुर	$28^0$29'12.24"	$81^0$45'15.68"
२१	बराहताल गाउँपालिका	२	पाग्मा	-	-
२२		३	गाइनेकाँडा	-	-
२३		४	तरङ्गा	-	-
२४		५	बङ्किचौर चेपाङ्ग	-	-
२५		६	इखेनी	-	-
२६		७	लामखाली, नयाँवन	-	-

अनुसूची-२७
जिल्लामा रहेको दमकल चालकको विवरण

क्र.सं.	दमकल सेवा संचालन गर्ने निकाय	दमकल नं.	कार्यालयको न.	चालकको नाम	सम्पर्क नं	कैफियत
१	वीरेन्द्रनगर नगरपालिका	भे १ च १३३	१०१	गोविन्द सापकोटा	९८५८०५०६०७	
२	भेरीगंगा नगरपालिका			मान बहादुर रावत	९८५८०५१०५७	कृष्ण प्रसाद पोखरेल

अनुसूची-२८
जिल्ला स्थित क्रियाशील राजनीतिक दलहरूको सम्पर्क विवरण

क्र.सं	पार्टीको नाम	पद	नाम थर	सम्पर्क नं.
१	नेकपा एमाले	(अध्यक्ष)	अमृतकुमार वि.सी	९८४८२०७७७७
२	नेपाली काँग्रेस	सभापति	खड्कबहादुर पोखरेल	९८६८०३८०००
३	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (माओवादी केन्द्र)		जितबहादुर राना	९८५८०५०९७१
४	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी (एकीकृत समाजवादी)		मोहन बडुवाल	९८४८०४१६०६
५	जनता समाजवादी पार्टि नेपाल		फत्तेबहादुर सोती मगर	९८४८०३२५६०
६	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी		कविराम पुरी	९८५८०८०८७५
७	नेपाल मजदुर किसान पार्टी		हरि बहादुर बोहरा	९८४८२३२११६
८	राष्ट्रिय जनमोर्चा		गोविन्द्र प्रसाद सुवेदी	९८४८०२५६५५
९	नेपाल परिवार दल		मन बहादुर थापा	९८४३१३८७९८
१०	राष्ट्रिय प्रजातन्त्र पार्टी नेपाल		जीवन चन्द	९८६३१२२८२१
११	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी समाजवादी		दरिन्द्रराज शाही	९८४९४८९८६०
१२	सामाजिक एकता पार्टी		चिरन्जीवी गैरे	९८४८०५१०१२
१३	राष्ट्रिय नागरिक पार्टी		कमल प्रसाद पौडेल	९८४८०७६८७९
१४	उन्नत लोकतन्त्र पार्टी		चन्द्र प्रसाद पौडेल	९८४८००२७९५
१५	ने क पा माओवादी समाजवादी		नरेश कामी	९८४८११९९७६
१६	जनसमाजवादी पार्टी नेपाल		हरि के.सी	९८६८०७२६३१
१७	नेपाली काँग्रस वी.पी.		उदय बहादुर बोहोरा	९८६८३३४७६६
१८	नेपाल दलित पार्टी	सचिव	रेशम बहादुर सुनार	९८४८३४०७८९
१९	नेपाल कम्युनिष्ट पार्टी माले	सचिव	याम बहादुर थापा	९८४८०३३८९३
२०	मौलिक जरो किलो पार्टी		सन्देश पाण्डेय	९८४७७२००९८
२१	साझा पार्टी नेपाल		गणेश प्रसाद रेग्मी	९८४८०८५७७७
२२	नेशनलिष्ट पिपल्स पार्टी		प्रेम शर्मा	९८४८०६६७७७

अनुसूची-२९

विपद्को समयमा प्रयोग हुने खोज तथा उद्धार सामग्रीहरूको आवश्यकता पहिचान

District Emargency Operation Centre, Surkhet

Search & Rescue Materials Gaps Analysis (2078)

S.N.	Particular	Unit	Nepal Army		Nepal Police		Nepal Armed Police		DEOC		Total	
			Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps
1	Life Jackets	Pc	82	50	111	100	24	50				
2	Axe(Bancharo)	Pc	0	25	5	20	0	25				
3	Gal	Pc	0	12	12	12	8	12				
4	Aaria	Pc	0	10	8	5	1	7				
5	Rubber Tube	pc	0	20	13	20	0	20				
6	Megaphone	Pc	0	10	5	5	4	10				
7	Metal Bucket	pc	0	25	18	10	10	20				
8	First Aid Kit	Pc	20	5	8	5	2	10				
9	Climbing Rope	roll	4	4	7	5	0	5				
10	Safety helmet	Pc	35	20	59	20	40	30				
11	Fire Extinguisher (ABC)	Pc	9	5	8	5	9	10				
12	Tarpaulin	pc	8	20	18	30	50	40				
13	fire suce	Pc	0	10	4	10	9	10				
14	Rubber Gumboot	Pair	0	25	16	10	6	25				
15	Pick Axe	Pc	0	25	22	10	15	25				
16	Shovel	Pc	5	25	34	10	10	20				
17	Digging Tools (Faruwa)	Pc	2	10	9	5	2	10				

S.N.	Particular	Unit	Nepal Army		Nepal Police		Nepal Armed Police		DEOC		Total	
			Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps
18	Rescue Hammer	Pc	2	5	4	5	0	5				
19	China		0	5	5	0	0	5				
20	Hammer	Pc	0	10	7	5	0	10				
21	Hasiya	Pc	0	20	7	15	0	40				
22	Petrol Chain Saw 24"	Pc	0	3	1	2	3	1				
23	Screw Driver	Pc	0	3	5	0	0	5				
24	Hexa Blade	Pc	0	5	7	5	0	5				
25	Still Cutter Scissors	Pc	0	5	2	3	0	5				
26	Safety Vest	Pc	0	50	87	20	0	50				
27	Seat Harness	Pc	0	5	5	5	5	5				
28	Tulular sling 120 MM	Pc	0	5	0	5	5	0				
29	Tulular sling 90 MM	Pc	0	5	0	5	5	0				
30	Chest Harness	Pc	0	5	0	5	5	0				
31	face shield	Pc	0	100	20	80	0	100				
32	Safety Goggles	Pc	0	25	20	30	0	30				
33	Still Box	Pc	1	1	1	1	0	2				
34	Turch light /Helmet	Pc	6	20	1	25	0	25				
35	Everyday Battery	Pc	0	20	8	15	0	20				
36	Fire gloves	Pc	0	10	8	5	0	10				
37	Stretcher	Pc	3	10	18	5	2	15				
38	Thermometer	Pc	0	10	2	10	0	10				
39	Boat	set	1	1	0	1	1	2				

S.N.	Particular	Unit	Nepal Army		Nepal Police		Nepal Armed Police		DEOC		Total	
			Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps
40	Portable Generator	Pc	0	1	0	1	2	0				
41	Drill Machine	Pc	0	5	0	5	0	5				
42	Almunium Ladder	Pc	2	3	0	5	0	5				
43	Sand Bag	Pc	0	2000	0	2000	0	2000				
44	Road Safety Cones	Pc	0	10	0	10	0	10				
45	Scene Tape	roll	0	5	0	5	0	5				
46	Static Rope	Roll	22	5	2	10	1	10				
47	Working Gloves	Pair	4	25	3	25	84	10				
48	Raincoat	Pc	0	25	1	25	0	25				
49	Emergence Light	Pc	0	5	1	5	0	5				
50	Pick	Pc	5	10	0	15	0	15				
51	clouth Gloves	Pair	0	50	0	50	550	0				
52	Mask	Pc	0	1000	0	1000	800	200				
53	Gal	Pc	2	8	0	8	0	8				
54	Carrabiner (With Lock)	Pc	1	5	0	5	10	5				
55	Jummer	Pc	0	5	0	5	5	0				
56	Figure-8 Carrabiner	Pc	0	5	0	5	5	0				
57	Dry bag	Pc	0	5	0	5	5	0				
58	Fire Swatter	Pc	0	5	0	5	10	0				
59	Concrete disc(3600x3.2X50H)	Pc	0	2	0	2	2	0				
60	Dyanamo flash light	Pc	0	1	0	1	1	0				
61	Bolt cutter 36''	Pc	0	2	0	2	2	0				

S.N.	Particular	Unit	Nepal Army		Nepal Police		Nepal Armed Police		DEOC		Total	
			Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps	Stock	Need/ Gaps
62	Telescope ladder	Pc	0	1	0	1	1	0				
63	Head lamp	Pc	0	10	0	10	10	0				
64	Rescue Tourch light	Pc	0	2	0	2	2	0				
65	Throw Bag	Pc	0	2	0	2	2	0				
66	fire Rake Genco Brand	Pc	0	4	0	4	4	0				
67	Fire Blanket 4''x6''	Pc	0	2	0	2	2	0				
68	Fire suit set	set	0	2	0	2	2	0				
69	Tent	set	0	90	0	90	90	0				
70	Balnket	Pc	16	50	0	100	0	100				
71	fire shoe	Pair	6	10	0	15	0	15				
72	Squater	Pc	7	3	0	10	0	10				
73	Crowbar 22mm	Pc	1	5	0	6	0	6				
74	Hand siren	Pc	1	4	0	5	0	5				
75	jump suit	set	4	0	0	0	0	0				
76	water bottel	Pc	4	5	0	5	0	5				
77	Palstic mat	Pc	17	10	0	25	0	25				
78	Walk pack pump	Pc	2	2	0	2	0	2				
79	Earthquake Alarm	set	1	2	0	2	0	2				
80	NFRI	set	8	5	0	10	0	10				
81	Fire Extinguisher bal (ABC)	Pc	0	10	0	10	0	10				

अनुसूची-३०

मानवीय सहायताका सम्बन्धी मापदण्डहरू

मानवीय सहयोगको स्फेयर मापदण्ड अनुसारका सामाग्रीहरु प्रयोगमा ल्याउन कोसिश हुनु पर्दछ र प्रभावितहरूको पहुँच निम्न वस्तुमा हुनेछ ।

१) प्रति व्यक्ति प्रति दिन न्यूनतम २,१०० क्यालोरी प्राप्तहुने गरी खाद्यान्न ।

२) प्रभावित मानिसहढरूका लागि उपलब्ध भएका र पहुँच योग्य खाद्य पदार्थमा परिपूरक (Complementary) रूपमा एक अथवा दुई खाद्य वस्तुहरू उपलब्ध गराउने ।

३) निश्चित समूहका व्यक्तिहरूका (साना बालवालिका, गर्भवती तथा सुत्केरी महिला, एच.आई.भी. भएका, कुपोषित व्यक्तिहरू आदि) लागि उनीहरूको आवश्यकतालाई पूरा गर्न सामान्य रासनका अतिरिक्त परिपूरक रासनको व्यवस्था ।

खाद्यान्न परिमाण निम्न बमोजिम हुनेछ ।

१) चामलः प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ४४० ग्राम,

२) दालः प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ६० ग्राम,

३) वनस्पति तेलः प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति २५ मि.लि. र

४) नुनः प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति ५ ग्राम ।

५) चिनी प्रतिदिन प्रतिव्यक्ति १५ ग्राम

- स्थानीय परिस्थिति बमोजिम खाद्यान्नको परिमाण निर्धारित गर्न सकिनेछ, तर शुरुमा पारिवारिक आाधारमा गरिने ।
- सुविधाबाट एकदमै बञ्चित समूहहरूलाई उन्नत बीउ विजनको निःशुल्क सशुल्क उपलव्धता गराउने तर्फ कार्यक्रमको प्रकृया अगाडी बढाउने ।
- लुगा तथा ओछ्याउने सामग्री सो ठाउँका लागि उपयुक्त हुने हुनु पर्दछ ।
- हरेक व्यक्तिको पहुँचमा २५० ग्राम नुहाउने सावुन र २०० ग्राम लुगाधुने सावुन हुनु पर्दछ ।
- खाना पकाउन र भान्छाका लागि पर्याप्त भाँडाहरु हुनुपर्दछ ।
- पिउने पानी संकलन गर्नका लागि १०-२० लिटरजाने २ भाँडा र खानाका लागि भाडा हुनु पर्दछ।
- हरेक घरपरिवारका निम्ति प्रकाशका लागि इन्धन अथवा विजुलीको व्यवस्था हुनुपर्दछ ।

प्रभावित बालबालिकाहरूलाई वितरण गरिने आधारभूत शैक्षिक सहयोग सामग्री निम्नानुसार समावेश गरिएको हुनेछ ।

- स्कुल झोला थान १
- स्कुल पोशाक सेट १, रुमाल र जुत्ता समेत प्रति विधार्थी
- कापी १ दर्जन
- ज्योमेट्री बक्स थान १
- पेन्सील बट्टा १ (इरेजर र कटर सहित)

- पाठ्यपुस्तक सेट १
- टिफन वक्स
- एक प्याकेट बलपेन

अस्थायी आवास तथा गैरखाद्य सामग्री व्यवस्थापन विषयगत मानवीय सहयोग सम्बन्धी मापदण्डः

- औसतमा एक व्यक्तिका लागि ३.५/४.५ वर्ग मिटरको छाना भएको क्षेत्र उपलब्ध हुनुपर्नेछ, औसतमा ५ सदस्यहरूको एक परिवारका लागि कम्तीमा पनि ४×५ मिटरको डोरी सहितको प्लास्टिक सिट र सहायता सामग्री ।
- कम्बलमा मानिसहरूको पर्याप्त पहुँच हुनुपर्नेछ ।
- दुई वर्षसम्मका केटाकेटीहरूका लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा हुनुपर्नेछ ।
- महिला, पुरूष तथा केटा केटीहरूको लागि कम्तीमा पनि एक पूरा सेट कपडा हुनुपर्नेछ । यसका अतिरिक्त, गर्भवती, सुत्केरी महिला तथा केटीहरूका लागि नियमित सरसफाइ सम्बन्धि सामग्रीको आपूर्ति भएको हुनुपर्नेछ ।
- मानिसहरूसँग उपयुक्त घरायसी सामग्री हुनुपर्नेछः एक सेट भाँडा सहित ।
- शिविर खडा गर्नका लागि अग्रिम रूपमा जमिनको पहिचान गर्नुपर्दछ जुन जमिन सुरक्षित तथा स्पेयर (क्एज्ञ्भ्) को मापदण्ड अनुसार हुनुपर्छ ।
- शिविरका लागि योजना तर्जुमा गर्दा नै सांस्कृतिक तथा सामाजिक मूल्यहरू एवं परिस्थितिलाई ध्यानमा राखिनुपर्दछ ।
- शिविर खडा गर्नका लागि विगतमा प्रयोग गरिएका ठाउँहरूको रेकर्ड व्यवस्थित गर्नुपर्दछ ।
- नागरिक समाज, सरकार तथा सान्दर्भिक समूहसँगको परामर्शमा शिविरको स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्नुपर्दछ ।

DDMC बैठकमा DPRP पास

आगलागि सम्बन्धी कृतिम घटना अभ्यास, वी.न.पा., सुर्खेत

DDMC बैठकमा DPRP सम्बन्धी अभिमुखिकरण कार्यक्रम

अमेरिकी जनताबाट

पूर्व सुचना प्रणालीको प्रयोग गरौं ।
सावधानी अपनाऔं ।
विपद्‌बाट हुने क्षति न्युनीकरण गरौं ।

विपद्‌को घटनाका कारणले नेपालमा वर्षेनी ठुलो जनधनको क्षति हुने गर्दछ । त्यसैले मौषम, बाढी र पहिरोसँग सम्बन्धित पूर्व सूचनाको प्रयोग गरी विपद्‌बाट हुनसक्ने क्षति न्यूनीकरण गरौं ।

बाढी पूर्वानुमान र पूर्वसुचनाको लागी जल तथा मौसम विज्ञान विभाग बाढी पूर्वानुमान महाशाखाको टोल फ्रि नम्बर **११५५** डायल गरौं।

कर्णाली र सुदुरपश्चिम प्रदेशको मौसम सम्बन्धि जानकारीको लागी जल तथा मौसम विज्ञान कार्यालय कोहलपुरको नोटीस बोर्ड सेवा **१६१८०८३५२३५१९** डायल गरौं।

दैनिक आगामी ३ दिनको मौसम पूर्वानुमानको लागी **www.mfd.gov.np** र
३ दिनको बाढी पूर्वानुमानको लागी **www.hydrology.gov.np**
सामाजिक संजाल ट्विटर र फेसबुक पेजमा
Nepal Flood Alert लाई फलो गर्नुहोला।

"अस्विकरणः यो सन्देश अमेरिकी अन्तराष्ट्रिय विकास नियोग (युएसएड) मार्फत अमेरिकी नागरिकहरुको सहयोगबाट उत्पादन सम्भव भएको हो। यसमा समावेश भएका सम्पूर्ण विषयबस्तुहरु प्रति (मर्सीकोर नेपाल Mercy Corps Nepal), भकारी (BHAKARI) कार्यक्रम जवाफदेही हुनेछ र यसमा युएसएड र अमेरिकी सरकारको कुनै दृष्टीकोण रहेको मानिने छैन ।"